

Framställning till riksdagen 2020/21:RB1

Årsredovisning för Sveriges riksbank 2020

Till riksdagen

Sveriges riksbank överlämnar härmed Riksbankens årsredovisning för 2020 till riksdagen. I enlighet med 10 kap. 3 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank (riksbankslagen) innehåller årsredovisningen en förvaltningsberättelse, en balansräkning, en resultaträkning och en bedömning av den interna styrningen och kontrollen.

I förvaltningsberättelsen redogör Riksbanken för hur banken har bedrivit penningpolitiken, främjat ett säkert och effektivt betalningsväsende samt utfört övriga uppdrag under räkenskapsåret.

Direktionen föreslår

att riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning för räkenskapsåret 2020 enligt förslaget i årsredovisningen.

Stockholm den 11 februari 2021

På direktionens vägnar

STEFAN INGVES

/Amanda Johansson

Stefan Ingves, Cecilia Skingsley, Anna Breman, Martin Flodén, Per Jansson och Henry Ohlsson har deltagit i beslutet.

Sofia Kåhre har varit föredragande.

Innehållsförteckning

Riksbankschefens kommentar	4
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSEN	8
Verksamhet och strategi.....	8
Organisation.....	15
Ett fast penningvärde – prisstabilitet.....	19
Tillgångsförvaltning	33
Ett stabilt finansiellt system.....	49
Säkra och effektiva betalningar	56
Inflytande, samarbete och stöd	62
Forskning.....	62
Statistik och informationsförsörjning	63
Internationellt samarbete	64
Kommunikation.....	70
Verksamhetsstöd och it.....	71
Engagemang, risker och ansvar	73
Arbetsplatsen och medarbetarna.....	73
Intern styrning och kontroll	74
Hantering av risker	74
Beredskapsplanering	76
Miljö och hållbarhet	77
BALANSRÄKNING OCH RESULTATRÄKNING	79
Redovisningsprinciper	79
Balansräkning	84
Resultaträkning	87
Kassaflödesanalys.....	88
Noter.....	91
Resultaträkning och balansräkning fördelade på verksamhetsområden.....	112
Femårsöversikt.....	117
BEDÖMNING AV INTERN STYRNING OCH KONTROLL	120
BILAGOR	
Riksbankens avdelningar och deras uppgifter.....	121
Riksbankens remissarbete.....	123
Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2020	124
Ordlista	125

Riksbankschefens kommentar

2020 var ett exceptionellt år med fruktansvärda konsekvenser. Pandemin drev världen in i en humanitär kris som snabbt fick kraftiga ekonomiska konsekvenser, både internationellt och här i Sverige. När ekonomin skakar är det viktigt att centralbanken står stadig. Vårt mål är att värna prisstabiliteten och uppdraget är att säkra den finansiella stabiliteten. Pandemiåret gav oss nya värdefulla erfarenheter om krisberedskap – nya metoder, verktyg och digitala arbetssätt – men också en insikt om att mycket behöver göras snabbare. Våra nya initiativ på betalningsmarknaden, vår stärkta beredskap och en penningpolitik som förs via balansräkningen gör att vi behöver nya kompetenser och fler medarbetare ombord. Men inget av det vi redan har gjort hade varit möjligt utan de mycket kunniga och starkt engagerade medarbetare vi redan har!

Årets inledning – lugnet före stormen

Vi gick in i 2020 med viss tillförsikt. Efter flera år av hög ekonomisk tillväxt hade konjunkturläget i Sverige blivit mer balanserat. Tillväxten väntades bli måttlig men gradvis öka från slutet av 2020. Sysselsättningsgraden var hög, både i historiskt och i internationellt perspektiv. Inflationen hade varit nära Riksbankens mål på 2 procent under några år, men dämpats något när energipriserna föll. Riksbanken förde därför en expansiv penningpolitik med en reporänta på 0 procent. Även om Riksbanken i februari noterade att det nya coronavirusets utbrott i Kina hade ökat osäkerheten, såg utsikterna för den ekonomiska utvecklingen just då lite ljusare ut.

Riksbanken fortsatte att utveckla verksamheten i linje med vår strategiska plan från 2019, med visionen att vara en nytänkande centralbank med hög beredskap. Vi arbetade intensivt med att säkra den svenska kronans existens i framtiden, både i fysisk och digital form. Tillsammans med en extern leverantör började vi testa en teknisk lösning för en digital e-krona. Vi inledde arbetet med att möjliggöra realtidsbetalningar, dygnet runt, i betalningssystemet RIX och ingick avtal med den europeiska centralbanken, ECB, för att använda deras plattform TIPS. Vi diskuterade en utveckling av den tekniska infrastrukturen för avveckling av svenska värdepapper och vi arbetade med hur vi ska ta ansvar för att det finns rimlig tillgång till kontanter i hela vårt land, både under normala förhållanden och vid krissituationer.

Parallellt med det löpande arbetet bevakade vi utvecklingen kring coronaepidemin, såg över våra reserekommendationer och uppdaterade, för säkerhets skull, vår pandemiplan.

Finansmarknadsoro och en ekonomi i fritt fall krävde åtgärder

Insikten om att virusutbrottet skulle utvecklas till en pandemi smög sig på, och i början av mars var pandemin ett faktum. För oss innebar det att bara dagar innan vi skulle delta i 2020 års första utfrågning om penningpolitik i riksdagens finansutskott fick vi helt planera om. Alla kurvor pekade åt fel håll. Nu var det skarpt läge. Vi såg en stor oro på de finansiella marknaderna i spåren av coronaviruset. Nu gällde det på allvar för Sveriges riksbank att, på ett mycket konkret sätt, vara både nytänkande och höja sin beredskap. Dagarna, veckorna och månaderna som följde blev dramatiska.

Redan i början av krisen beslutade Riksbanken att erbjuda lån på upp till 500 miljarder kronor till bankerna för att underlätta utlåningen, framför allt till små och medelstora företag. Vi beslutade även att köpa svenska räntebärande värdepapper upp till ett sammanlagt värde av 500 miljarder kronor, vilket senare utökades till 700 miljarder, och att erbjuda lån för upp till 60 miljarder dollar till bankerna för att se till att det inte saknades likviditet i det finansiella systemet. Dessa beslut har successivt verkställts. Vid slutet av 2020 var Riksbankens åtgärdsprogram därmed uppe i cirka 1 800 miljarder, vilket motsvarar drygt en tredjedel av Sveriges BNP. Insatserna åtföljdes av en strid ström av penningpolitiska möten, pressreleaser, semidigitala eller helt digitala presskonferenser och extrainsatta digitala tal där vi kommunicerade vilka åtgärder vi hade satt in.

Åtgärderna bidrog till låga räntor och tillgång till krediter

I och med att Riksbanken köpte stora mängder värdepapper ökade de finansiella tillgångarna i Riksbankens balansräkning kraftigt. Det är lätt att dra slutsatsen att penningpolitiken under året därmed hade mindre fokus på räntan – som hölls på 0 procent under hela året. Men tillgångsköpen är bara ett annat sätt att hålla det allmänna ränteläget i ekonomin lågt, som vi under de rådande omständigheterna bedömde vara det mest effektiva. Penningpolitiken under året var alltså i allra högsta grad inriktad på att hålla räntorna låga, samtidigt som vi bidrog till att kreditförsörjningen i ekonomin fungerade. Pandemin skulle inte tillåtas utlösa en finanskris.

I coronakrisens inledande skede föll aktiekurserna och oljepriset, många marknadsräntor steg, efterfrågan på säkra tillgångar ökade och den svenska kronan försvagades. Den stora osäkerheten drabbade de svenska företagen hårt och många människor förlorade sina arbeten. Med stödåtgärderna har vi hjälpt till att hantera krisen så att ekonomin inte helt stått still. Stödåtgärderna har varit nödvändiga för ekonomin på kort sikt, men samtidigt riskerar de att öka risktagandet. Eftersom de svenska hushållen dessutom redan, sedan lång tid tillbaka, har stora och ökande skulder behöver motståndskraften i det finansiella systemet stärkas igen när det ekonomiska läget tillåter det. Trots dessa stödåtgärder förväntas arbetslösheten tyvärr att bli ordentligt mycket högre än före pandemin.

Pandemin påskyndade förändringsarbetet

Under pandemin har det blivit extra tydligt att det behövs nya datakällor med dagsaktuell information om man ska kunna göra snabba bedömningar av den samhällsekonomiska utvecklingen. För att komplettera den mer traditionella statistiken utökade Riksbanken sin insamling av data med realtidsindikatorer. Vi samlar nu in allt från kortköp till antalet bokade restaurangbesök. Genom våra regelbundna företagsundersökningar kunde vi också under de mest kritiska månaderna i mars, april och maj snabbt ringa runt till företag i Sverige för att få en aktuell bild av situationen.

Det finns flera exempel på hur redan pågående strukturella förändringar i samhället påskyndades av pandemin. Digitaliseringen och globaliseringen har länge skapat ett tryck på att modernisera både betalningsmedel och betalningssystem. Men nu har handeln passerat på att ännu snabbare gå över till kontantlösa betalningar, ibland med hänvisning till att coronaviruset skulle smitta via sedlar och mynt, vilket det enligt Folkhälsomyndigheten inte finns några belegg för. Samtidigt följer allt fler länder med intresse den svenska utvecklingen och vårt e-kronaprojekt, eftersom även de ser att användningen av kontanter minskar.

Nya arbetsformer och mötesplatser – både möjligheter och risker

Även trenden med digitala möten och distansarbete har fått en tvingande skjuts under pandemin. I början var det lite trevande för oss alla att tänka om och mötas på annat sätt, men vi har successivt anpassat oss till de nya arbetsformerna. Detta har naturligtvis ställt högre krav på it-stöd, samtidigt som Riksbankens it-drift flyttades över till en ny leverantör. Ett större fokus har behövt läggas på informationssäkerhet och Riksbankens skydd mot cyberrisker. Vi är väl medvetna om hoten som finns därute och arbetar intensivt med frågorna.

År 2020 har varit mycket utmanande för alla medarbetare och jag är både stolt och tacksam över vad vi tillsammans har åstadkommit. För att ändå se till att alla mår bra trots distansjobb gör vi frekventa ”pulsåtgångar” och har haft ett antal digitala interna chefsmöten och regelbundna uppdateringar till cheferna. Vi i direktionen har också haft olika former av interna digitala möten och spelat in filmer för att fortsätta att hålla kontakten med alla medarbetare trots att vi inte fysiskt kan ses. Under oroliga tider är kommunikationen extra viktig, både den interna och den externa.

Riksbanken påbörjade sin förändringsresa

Hösten 2018 formades en ny strategisk plan för att möta de stora utmaningar vi såg framför oss. Vi insåg då att vi måste växla upp våra resurser en nivå. Det behovet har blivit ännu tydligare under pandemin och många av de trender vi såg har förstärkts. Om vi tar avstamp i penningpolitiken: Smittspridningen har ökat kraftigt med ökade restriktioner och en nedgång i ekonomin som följd. Redan utsatta sektorer har drabbats ytterligare. Krisen har ökat behovet

av kompletterande tillgångsköp kraftigt runt om i världen och i Sverige. När centralbanken köper tillgångar i syfte att hålla räntor låga växer balansräkningen – och därmed riskerna. Därför gör Riksbanken nu finansiella avsättningar i samband med årsbokslutet för att minska riskerna. Vi kommer även att göra valutareserven mer robust genom att ändra finansieringsmetod. Den del av valutareserven som i dag finansieras genom upplåning av utländsk valuta via Riksgälden kommer gradvis att avvecklas och ersättas med egen finansiering. Förändrade uppgifter kräver nya insatser från vår sida.

Under året fick vi dessutom besked från Bank for International Settlements (BIS) att de i samarbete med Riksbanken och centralbankerna i Danmark, Island och Norge kommer att etablera ett BIS Innovation Hub Nordic Centre i Stockholm. Det är mycket glädjande att Riksbanken nu får en stor roll i det viktiga arbetet med att bygga upp detta center för forskning kring digitala lösningar och analys av innovationer inom finansiell teknik, som är relevanta för centralbanker.

Vi tar även viktiga initiativ på betalningsmarknaden, stärker vår krisberedskap och utvecklar fler digitala arbets- och kommunikationsformer. Sammantaget innebär detta att Riksbanken inledde en viss expansion redan 2020 men att vi även under nästkommande år behöver få nya specialistkompetenser och därmed fler medarbetare ombord. Det är framför allt inom områdena betalningar, finansiella marknader och it som utvecklingen går som snabbast och där vi sett behov av förstärkningar. Vi ska se till att vi står redo att göra det som behövs, när det behövs, för att bidra till en stark och säker ekonomi för Sverige.

Stefan Ingves

11 februari 2021

Riksbankens räkenskaper visar ett resultat på –4 273 miljoner kronor för räkenskapsåret 2020. Förutom den finansiella redovisningen finns i denna årsredovisning en övergripande beskrivning av Riksbankens aktiviteter inom bankens huvudområden. För mer detaljerade beskrivningar finns referenser till publikationer och rapporter som offentliggjorts under året samt hänvisning till Riksbankens webbplats. Ordlistan i bilaga 4 underlättar läsningen genom att förklara viktiga ord och begrepp.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSEN

Verksamhet och strategi

Sveriges riksbanks vision är att vara en nytänkande centralbank med hög beredskap. Riksbankens uppgifter handlar om att, på medborgarnas uppdrag, arbeta för en stark och säker ekonomi. Verksamheten under 2020 präglades i hög grad av coronapandemin och de omfattande krisåtgärder som Riksbanken genomförde för att stödja svensk ekonomi under krisen.

Riksbankens uppdrag, uppgifter och roll

Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken ansvarar för penningpolitiken med målet att upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken har också i uppgift att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Ett fast penningvärde – prisstabilitet

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken upprätthålla ett fast penningvärde, vilket innebär att inflationen ska vara låg och stabil. Riksbanken har preciserat ett mål för inflationen som säger att den årliga förändringen i konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) ska vara 2 procent.

Riksbankens penningpolitik inriktas på att uppfylla inflationsmålet och samtidigt stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken, vars syfte är att uppnå en hållbar tillväxt och hög sysselsättning. Förutom att stabilisera inflationen runt inflationsmålet strävar Riksbanken därför även efter att stabilisera produktion och sysselsättning runt långsiktigt hållbara utvecklingsbanor. Inflationsmålet är dock överordnat.

För att påverka inflationen och den ekonomiska utvecklingen beslutar Riksbanken om nivån på sin styrränta, den så kallade reporäntan. Dessutom publicerar Riksbanken efter varje penningpolitiskt möte sin prognos över reporäntan, den så kallade reporäntebanan. Reporäntan och reporäntebanan påverkar andra räntor i ekonomin och därmed den ekonomiska aktiviteten och inflationen. Riksbanken kan även påverka räntorna på andra sätt, till exempel genom att köpa olika värdepapperstillgångar.

Ett säkert och effektivt betalningsväsende – finansiell stabilitet

Riksbanken ska enligt riksbankslagen även främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Det kan Riksbanken göra genom att på olika sätt bidra till stabiliteten i det finansiella systemet och genom att se till att det går att göra

betalningar på ett säkert och effektivt sätt. Riksbanken får enligt riksbankslagen tillhandahålla ett centralt betalningssystem som banker och andra aktörer kan använda för att göra betalningar. De konton som Riksbanken tillhandahåller används också för att genomföra penningpolitiken och att i krissituationer tillföra extra likviditet för att stabilisera marknader och finansiella institut. Riksbankens kapacitet att agera "bankernas bank" är således en förutsättning både för att uppfylla målet om prisstabilitet och för att främja finansiell stabilitet. Dessutom ansvarar Riksbanken för att försörja landet med sedlar och mynt.

Säker och effektiv kontantförsörjning

Riksbanken har ensamrätt att ge ut sedlar och mynt i Sverige och att ansvara för kontantförsörjningen. Detta innebär att Riksbanken tillhandahåller sedlar och mynt, makulerar uttjänta sedlar och mynt och löser in ogiltiga sedlar. Målet är att säkerställa att sedlar och mynt är av hög kvalitet och att Riksbankens kontantförsörjning är säker och effektiv. Allmänheten och de företag som hanterar kontanter ska ha ett stort förtroende för sedlar och mynt och för kontantförsörjningen. Riksbanken följer också utvecklingen på betalningsmarknaderna och analyserar användningen av kontanter och alternativa betalningsmedel i ekonomin för att vid behov kunna anpassa sin verksamhet till förändringar i samhället.

Säkra och effektiva finansiella överföringar

Riksbanken äger och driver det centrala betalningssystemet RIX som gör det möjligt för marknadsaktörerna att göra finansiella överföringar sinsemellan utan kredit- eller likviditetsrisker. De flesta transaktioner i svenska kronor som inte görs internt i en enskild bank hanteras i någon form genom RIX. Därmed har RIX en avgörande betydelse för att det svenska finansiella systemet ska fungera väl, och därför har Riksbanken satt höga mål för dess tillgänglighet och funktionalitet.

RIX har dessutom stor betydelse för det penningpolitiska styrsystemet. Räntorna på deltagarnas konton i Riksbanken är nämligen direkt kopplade till reporäntan. Dessa räntor påverkar de kortare räntorna på de finansiella marknaderna. Riksbanken genomför också själv olika transaktioner genom RIX, exempelvis penningpolitiska transaktioner av olika slag och lämnar krediter vid extraordinära åtgärder, när sådana är motiverade.

Förebyggande arbete och krishantering

Att kontantförsörjningen och betalningssystemet mer generellt fungerar väl är en förutsättning för stabilitet i det finansiella systemet och därmed det ekonomiska systemet i stort. I linje med internationell praxis definierar Riksbanken finansiell stabilitet som att det finansiella systemet upprätthåller sina grundläggande funktioner och dessutom har motståndskraft mot störningar som hotar dessa funktioner. Det är viktigt att såväl Riksbanken som andra länders

centralbanker tillsammans med andra myndigheter arbetar för att minska risken för finansiella kriser och ser till att man har förmågan att hantera allvarliga störningar som kan uppkomma i det finansiella systemet.

Riksbanken arbetar med att förebygga hot mot den finansiella stabiliteten genom att löpande analysera utvecklingen i det finansiella systemet och i ekonomin i övrigt samt genom att uppmärksamma risker som byggs upp. Analysen fokuserar främst på de stora bankerna i Sverige (SEB, Swedbank, Handelsbanken, Nordea och Danske Bank) samt de marknader och den infrastruktur som är viktiga för deras finansiering och riskhantering. Infrastruktursystemen som ingår i Riksbankens övervakning är: Riksbankens betalningssystem RIX, Euroclear Sweden AB:s avvecklingssystem för värdepapper (VPC-systemet), Nasdaq Clearing AB:s centrala motpartssystem för finansiella derivat, råvaruderivat samt repor och Bankgirocentralen BGC AB:s betalningssystem för clearing av massbetalningar.

Riksbanken ger rekommendationer dels till banker och andra aktörer på de finansiella marknaderna, dels till lagstiftaren och andra myndigheter med målet att upplysa om risker och lämpliga åtgärder för att minska dessa.

Riksbanken påverkar också utformningen av lagar och regler för tillsyn och krishantering genom att aktivt delta i arbetet i flera internationella organisationer.

Flera myndigheter i Sverige ansvarar för att främja finansiell stabilitet. Ett samarbete mellan myndigheterna bedrivs bland annat i det finansiella stabilitetsrådet. Rådet är ett mötesforum och inte ett beslutsfattande organ. Det innebär att de representerade myndigheterna kan föra fram sina åsikter om vad de tycker ska åtgärdas, men beslut om vilka åtgärder som ska sättas in fattas självständigt av myndigheterna inom deras respektive ansvarsområden. Om en finansiell kris inträffar delar Riksbanken, Finansinspektionen, Finansdepartementet och Riksgälden ansvaret för att hantera krisen på ett sätt som minimerar de samhällsekonomiska kostnaderna.

Riksbanken kan bidra till att hantera en finansiell kris på olika sätt: genom normala penningpolitiska åtgärder, genom att tillföra extra likviditet till det finansiella systemet, genom stöd till en enskild bank i form av utlåning mot säkerhet, genom att kommunicera Riksbankens bedömningar och genom samarbete med andra myndigheter och organisationer i Sverige och i utlandet.

Riksbankens självständiga ställning

Riksbanken är en myndighet under riksdagen. Riksdagen utser ledamöterna i riksbanksfullmäktige, och riksbanksfullmäktige utser i sin tur ledamöterna i Riksbankens direktion. Fullmäktige ska också övervaka och kontrollera direktionens arbete.

Riksbankens direktion fattar de penningpolitiska besluten utan att vare sig söka eller ta instruktioner från någon annan. Genom att delegera uppgiften att

upprätthålla ett stabilt penningvärde till Riksbanken har riksdagen gett penningpolitiken ett långsiktigt perspektiv och skapat förutsättningar för att inflationsmålet ska uppfattas som trovärdigt.

Den självständiga ställningen tar sig också uttryck i Riksbankens finansiella oberoende som säkras bland annat genom att Riksbanken har ett tillräckligt stort eget kapital och har rätt att förvalta finansiella tillgångar. Syftet med tillgångsförvaltningen är att säkerställa att banken kan uppfylla sitt lagstadgade mål och utföra sina uppdrag, exempelvis genom att genomföra penningpolitiken, ha beredskap att intervensera på valutamarknaden och kunna ge tillfälligt likviditetsstöd till banker. Tillgångarna måste därför vara sammansatta så att beredskap och förmåga att utföra uppdragen finns vid varje tidpunkt.

Öppenhet och kommunikation

Riksbanken lägger stor vikt vid att vara öppen och tydlig i sin verksamhet. En bred krets av utomstående ska kunna förstå vad Riksbanken gör och varför. Genom att Riksbanken är öppen och tydlig med vad som ligger till grund för de penningpolitiska besluten ökar trovärdigheten för inflationsmålet. Öppenhet skapar dessutom förtroende för hur Riksbanken bedömer och hanterar situationen på de finansiella marknaderna. Att Riksbanken redogör för sina bedömningar bidrar också till att marknadsaktörerna kan bilda sig en uppfattning om den ekonomiska utvecklingen och riskerna i det finansiella systemet.

Riksbankens självständiga ställning ställer samtidigt stora krav på kommunikation och insyn i bankens verksamheter så att dessa kan granskas och utvärderas av allmänheten och riksdagen.

Översyn av riksbankslagen

Regeringen beslutade i december 2016 att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppdrag att göra en översyn av det penningpolitiska ramverket och riksbankslagen. Kommittén lämnade den 29 november 2019 sitt slutbetänkande En ny riksbankslag (SOU 2019:46) till regeringen. Riksbanksfullmäktige och Riksbankens direktion lämnade, utifrån sina respektive mandat, i april 2020 sina remissvar på Riksbanksutredningens slutbetänkande. Information om fullmäktiges yttrande över riksbanksutredningen finns i fullmäktiges verksamhetsberättelse 2020/21:RB2.

Riksbankens direktion stöder de övergripande målen för penningpolitiken i utredningens förslag och att Riksbankens ansvar för finansiell stabilitet lagfästs. Direktionen stöder också i stort förslagen till förändringar av riksbankslagen när det gäller riksdagens möjligheter att kontrollera Riksbanken och att utkräva ansvar, såväl för penningpolitik och finansiell stabilitet som för Riksbankens övriga verksamhet. Förslagen innebär bland annat att det nu blir flera olika organ som får mandat att granska verksamheten. Riksbanken anser dock att det är viktigt att utvärderingen och granskningen blir effektiv och att instruktionsförbudet inte överträds.

Direktionens huvudsakliga invändningar mot utredningens förslag gäller uppdelningen och den gräns som dras mellan penningpolitik och finansiell stabilitetspolitik och som innebär att den penningpolitiska verktygslådan begränsas. Om lagförslaget hade gällt under coronapandemin skulle det ha lett till oklarheter om vad Riksbanken får göra och begränsat Riksbankens möjligheter att stabilisera ekonomin och värna om inflationsmålets trovärdighet. Remissvaret påpekar att förslaget medför att det kommer att ta längre tid för Riksbanken att agera i kristider och att tid då är en bristvara. Att också begränsa Riksbankens finansiella oberoende genom att bland annat sätta ett tak för hur stort det egna kapitalet får vara gör det svårt för Riksbanken att snabbt, flexibelt och effektivt sätta in åtgärder när så behövs. Därmed ökar riskerna för svensk ekonomi, särskilt i en kris. Direktionen anser att det slutliga lagförslaget bör präglas mer av principiella bestämmelser och resonemang och mindre av detaljreglering.

Förslaget till ny riksbankslag ger Riksbanken ett betydligt större ansvar för kontanthantering. Direktionen stöder i sitt remissvar att Riksbankens ansvar för kontantförsörjningen i landet blir tydligare men anser att det bör finnas en flexibilitet när det gäller hur uppgiften ska utföras. Direktionen menar också att det är olämpligt att lagstifta om antalet kontantdepåer och var dessa ska vara placerade, eftersom det kan leda till att verksamheten blir ineffektivt organiserad. Riksbankens direktions påpekar också att skyddet för kontanter som lagligt betalningsmedel fortsatt är för svagt och ger förslag på sätt att stärka detta skydd.

Enligt förslaget till ny riksbankslag blir det också Riksbankens ansvar att se till att allmänheten kan göra nödvändiga betalningar även i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, det vill säga vid krig eller fara för krig. Förslaget ställer tydligare krav på intern planering för att säkerställa att Riksbanken kan upprätthålla sin kritiska verksamhet i fredstida kriser och vid höjd beredskap. Förslaget ger även Riksbanken föreskriftsrätt och möjlighet att kräva att aktörer som hanterar elektroniska betalningar upprätthåller kritisk verksamhet i fredstida kriser såväl som vid höjd beredskap. Direktionen stöder förslaget att ge Riksbanken ett utökat ansvar för beredskapen kring elektroniska betalningar och kontanthantering.

Verksamhetsstyrning, målbild och strategiska prioriteringar

Riksbankens mål, uppdrag och organisation framgår av riksbankslagen, Riksbankens arbetsordning och Riksbankens instruktion. Riksbankens arbete styrs av en strategisk plan, en årlig verksamhetsplan och interna regelverk i form av policyer, regler och rutinbeskrivningar.

Figur 1 Riksbankens målbild 2019–2022

I december 2018 beslutade direktionen om en ny strategisk plan som anger inriktningen för Riksbankens utvecklingsarbete åren 2019 till 2022. Där formuleras tre övergripande mål och uppdrag för verksamheten: Prisstabilitet, Säkra och effektiva betalningar och Ett stabilt finansiellt system. För att vi ska klara av att nå våra mål även när förutsättningarna för vårt arbete förändras formulerades en vision för 2022, att Riksbanken behöver vara ”en nytänkande centralbank med hög beredskap”.

Fem strategiska prioriteringar ska hjälpa Riksbanken att uppnå visionen: En betalmarknad för framtiden, Kommunikation i nya former, Uppdaterad omvärldsanalys, Stärkt beredskap och Utvecklande arbetsplats. Dessa prioriteringar har konkretiserats i tjugo strategiska initiativ som genomförs via handlingsplaner i den årliga verksamhetsplanen.

Riksbankens mål för olika verksamhetsområden följs upp med hjälp av indikatorer i verksamhetsplanen. Efter varje tertiäl får direktionen uppföljningsrapporter som sammanfattar statusen för indikatorerna, handlingsplanerna för utvecklingsarbetet, budgeten och de operativa och finansiella riskerna. I samband med uppföljningen diskuteras vilka eventuella behov av åtgärder eller omprioriteringar som resultatet ger upphov till.

Omprioriteringar på grund av coronapandemin

Visionen att vara ”en nytänkande centralbank med hög beredskap” och de strategiska prioriteringarna är i högsta grad relevanta även givet coronapandemin. Men ett antal planerade utvecklingsprojekt försenades till följd av pandemin i och med att Riksbanken fokuserade på att genomföra krisåtgärder för att stödja den svenska ekonomin och stärka dess förmåga att ta sig igenom krisen. Dessutom bidrog krisen till förseningar i övergången till en ny it-driftsleverantör, vilket i sin tur påverkade många projekt som är beroende av Riksbankens it-resurser.

Under årets uppföljningar och i höstens arbete med verksamhetsplanen för 2021 diskuterades kort- och långsiktiga effekter av krisen. Allt från påverkan på våra arbetsformer till vilka konsekvenser pandemin kan få för våra huvuduppgifter på längre sikt. En slutsats är att Riksbanken kommer att behöva fortsätta att utveckla krisberedskapen, it-stödet och förmågan att utföra olika typer av marknadsoperationer. Det bidrar i sin tur till att Riksbanken kommer att behöva anställa mer personal än vad som prognostiserats vid tidigare beslut om den strategiska planen.

Intern krishantering under coronapandemin

Coronapandemin satte stort avtryck i Riksbankens verksamhet under 2020. Krisledningen, som består av Riksbankens ledningsgrupp, aktiverades i slutet av februari för att samordna den interna krishantering. Ett flertal åtgärder genomfördes för att begränsa smittspridningen bland Riksbankens medarbetare. Riksbanken har följt Folkhälsomyndighetens råd och rekommendationer och under merparten av året arbetade en övervägande del av Riksbankens medarbetare hemifrån.

Avvägningar gjordes löpande mellan behovet av distansarbete och verksamhetens behov av att ha medarbetare på plats i Riksbankens lokaler. Av psykosociala skäl fick medarbetarna möjlighet att någorlunda regelbundet rotera mellan arbete hemifrån och arbete i Riksbankens lokaler. Riksbanken följde löpande upp medarbetarnas arbetssituation, såväl via deras närmsta chefer som via regelbundna enkäter. Krisledningen tog också fram riktlinjer för externa besök i riksbankshuset och för tjänsteresor. Medarbetarna fick löpande information via sina chefer, genom information på intranätet och vid digitala möten med Riksbankens ledning.

Organisation

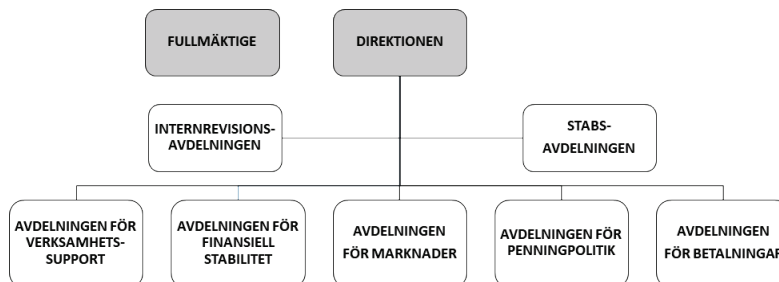
Riksbankens verksamhet leds av sex direktionsledamöter som utses av riksbanksfullmäktige. Fullmäktige består av representanter utsedda av riksdagen. Riksbanken är organiserad i sju avdelningar, som i sin tur består av olika enheter. I Riksbankens ledningsgrupp ingår sex avdelningschefer och kommunikationschefen. Inga större organisatoriska förändringar genomfördes under 2020.

Ledning och organisation

Riksbanken leds av en direktion som utses av riksbanksfullmäktige. Direktionen ansvarar för bankens verksamhet, medan fullmäktige utser ledamöterna i direktionen och fastställer Riksbankens arbetsordning.

Riksbanken var under 2020 organiserad i sju avdelningar (se figur 2 och bilaga 1). En ledningsgrupp bestående av cheferna för samtliga avdelningar utom internrevisionsavdelningen har till uppgift att samordna och följa upp verksamheten. Chefen för kommunikationsenheten ingår också i ledningsgruppen, och chefen för stabsavdelningen är ordförande.

Figur 2 Riksbankens organisation under 2020

Riksbanksfullmäktige

Riksbanksfullmäktige består av elva ledamöter och lika många suppleanter. Ledamöter och suppleanter utses av riksdagen efter allmänna val för en mandatperiod på fyra år. Nuvarande fullmäktige utsågs efter valet 2018. Fullmäktige väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

Fullmäktige bestod under året av följande ledamöter: Susanne Eberstein (ordförande), Michael Lundholm (vice ordförande), Hans Hoff, Hans Birger Ekström, Bo Broman, Marie Granlund, Peter Helander, Ali Esbati, Chris Heister, Mikael Eskilanderesson och Caroline Helmersson Olsson. Suppleanter under året var Agneta Gille, Jonas Jacobsson Gjørtler, Thomas Strand, Sofia

Fölster, Josef Fransson, Mathias Tegnér, Roger Tiefensee, ClasGöran Carlsson, Maria Plass, Sammy Almedal och Agneta Börjesson.

Riksbanksfullmäktiges uppgifter

Fullmäktige utser ledamöterna i Riksbankens direktion och beslutar om deras löne- och anställningsvillkor. Fullmäktige fastställer också Riksbankens arbetsordning som anger hur Riksbankens övergripande organisation ser ut och reglerar vissa lednings- och beslutsfrågor. Fullmäktige beslutar också om utformningen av sedlar och mynt.

Fullmäktige lämnar förslag till riksdagen om hur Riksbankens resultat ska disponeras och yttrar sig till riksdagen i fråga om direktionsledamöternas ansvarsfrihet.

Enligt förarbetena till ändringar i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank har fullmäktige dessutom till uppgift att följa och kontrollera hur Riksbanken bedriver sin verksamhet och hur direktionsledamöterna leder verksamheten. Fullmäktiges ordförande och vice ordförande får närvara vid och yttra sig under direktionens sammanträden, men de har inte förslags- eller rösträtt. Fullmäktige har även en revisionsfunktion vars arbete utförs av externa konsulter.

Direktionen samråder med fullmäktige om framställningar och formella skrivelser med förslag till riksdagen och regeringen som avser ändringar i författningar eller andra åtgärder från statens sida. Fullmäktige lämnar dessutom remissyttranden inom sitt verksamhetsområde.

Ordföranden och vice ordföranden lämnar vanligtvis två gånger per år en redovisning om fullmäktiges arbete till riksdagens finansutskott.

Under 2020 sammanträdde fullmäktige vid nio tillfällen.

En redogörelse för fullmäktiges verksamhet presenteras i fullmäktiges framställning till riksdagen 2020/21:RB2 Riksbanksfullmäktiges förslag till vinstdisposition 2020 med mera.

Riksbankens direktion

Riksbankens direktion består av sex ledamöter med mandatperioder på fem eller sex år. Fullmäktige utser en ordförande i direktionen som samtidigt ska vara chef för Riksbanken och minst en vice ordförande som samtidigt ska vara förste vice riksbankschef.

Direktionens uppgifter

Direktionen har ett gemensamt ansvar för verksamhetens inriktning, utveckling och effektivitet. Direktionen fastställer Riksbankens organisation mer i detalj i Instruktionen för Sveriges riksbank. Vidare fattar direktionen beslut om penning- och valutapolitiken, betydelsefulla frågor inom området finansiell stabilitet, betalningsfrågor och om Riksbankens tillgångsförvaltning. Direktionen beslutar också om strategiska mål, verksamhetsplan och budget.

Riksbankschefen har i uppdrag att följa upp verksamheten mot fastställda planer och mot den beslutade budgeten. Riksbankschefen är också chef för avdelningscheferna.

Direktionen fattar gemensamma beslut vid sina sammanträden. Under 2020 höll direktionen totalt 27 sammanträden (varav 10 penningpolitiska möten). Därutöver har direktionen fattat 24 beslut per capsulam.

Direktionen ska minst två gånger om året lämna en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagens finansutskott. Under 2020 deltog direktionsledamöter i riksdagen vid två öppna utfrågningar om penningpolitiken och en öppen utfrågning om finansiell stabilitet.

Direktionens ledamöter

Under 2020 bestod direktionen av följande ledamöter:

Stefan Ingves

Stefan Ingves är riksbankschef och ordförande i direktionen. Han tillträdde posten den 1 januari 2006. Sedan dess har han fått sitt mandat förlängt två gånger av fullmäktige, senast i september 2017 med ytterligare fem år fram till januari 2023.

Stefan Ingves är medlem i Europeiska centralbankens (ECB) allmänna råd och förste vice ordförande i Europeiska systemrisknämnden (ESRB). Vidare är han ledamot av Bank for International Settlements (BIS) styrelse och ordförande i BIS Banking and Risk Management Committee (BRC). Stefan Ingves är Sveriges representant i Internationella valutafondens (IMF) guvernörsstyrelse, ledamot i Nordic Baltic Macprudential Forum (NBMF) och medlem i Finansiella stabilitetsrådet.

Cecilia Skingsley

Cecilia Skingsley är förste vice riksbankschef sedan den 8 november 2019. Hon tillträdde posten som vice riksbankschef den 22 maj 2013 för en mandatperiod på sex år och fick under 2019 ett förlängt mandat med ytterligare sex år fram till och med den 21 maj 2025. Hon representerar Riksbanken i Committee on Payments and Market Infrastructures (CPMI) och i Europeiska betalningsrådet (ERPB). Hon är även riksbankschefens ställföreträdare i ECB:s allmänna råd samt ledamot i ESRB:s styrelse och ledamot i dess rådgivande tekniska kommitté (ATC). Vidare är Cecilia Skingsley ordförande i Betalningsrådet, Kontantheringsrådet och medlem i Finansiella stabilitetsrådet.

Anna Breman

Anna Breman är vice riksbankschef sedan den 1 december 2019 för en mandatperiod på sex år. Hon representerar Riksbanken i IMF-samarbetet mellan Sverige, Nederländerna, Belgien och Schweiz (G4) och i Nordisk-baltiska mo-

netära och finansiella kommittén (NBMFC). Vidare är Anna Breman Riksbankens representant i The Network for Greening the Financial System (NGFS). Hon är även ställföreträdare i Internationella monetära och finansiella kommittén (IMFC-deputies) och ansvarar för Riksbankens tekniska assistans (TA).

Martin Flodén

Martin Flodén är vice riksbankschef. Han tillträdde posten den 22 maj 2013 för en mandatperiod på fem år. Under 2018 fick han ett förlängt mandat med ytterligare sex år. Han representerar Riksbanken i OECD:s kommitté Working Party 3 (WP3), Baselkommittén (BCBS), Financial Stability Board (FSB) Regional Consultative Group for Europe (RCG-E) och Bellagigruppen.

Per Jansson

Per Jansson är vice riksbankschef. Han tillträdde posten den 1 januari 2012 för en mandatperiod på fem år och fick under 2016 ett förlängt mandat med ytterligare fem år fram till den 31 december 2021. Han representerar Riksbanken i EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (EFK) och Committee on the Global Financial System (CGFS) inom BIS. Vidare är Per Jansson riksbankschefens ställföreträdare i BIS styrelse.

Henry Ohlsson

Henry Ohlsson är vice riksbankschef. Han tillträdde posten den 12 januari 2015 för en mandatperiod på sex år och fick under 2020 ett förlängt mandat med ytterligare fem år från och med den 12 januari 2021. Han representerar Riksbanken i ECB:s International Relations Committee (IRC) och i FSB:s Regional Consultative Group for Europe (RCG-E). Sedan 2019 är han en av två ordföranden för FSB RCG-E.

Direktionens sidouppdrag

Om en direktionsledamot vill ta ett sidouppdrag vid sidan om anställningen vid Riksbanken godkänns detta av fullmäktige och prövas vartannat år. Stefan Ingves är invald som ledamot i Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (Iva). Uppdraget är vilande. Han är även styrelseordförande i Toronto Centre. Martin Flodén är "research fellow" vid Centre for Economic Policy Research. Henry Ohlsson är ledamot i Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet och Skatteakademien. Därutöver är han affilierad professor vid Uppsala Center for Fiscal Studies och Uppsala Center for Labour Studies. Fram till 2020 deltog Henry Ohlsson även i expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi.

Ett fast penningvärde – prisstabilitet

Efter flera år med en förhållandevis god tillväxt och en stark utveckling på arbetsmarknaden innebar coronapandemin ett kraftigt trendbrott. BNP beräknas ha fallit med 4,0 procent under 2020 enligt Riksbankens prognos i november, medan sysselsättningsgraden minskade med runt 1 procentenhet och arbetslösheten steg med runt 1,5 procentenheter. Inflationen (KPIF), som varit nära målet på 2 procent under några år, sjönk kraftigt och var i genomsnitt 0,5 procent under året. En stor del av de penningpolitiska åtgärderna inriktades på att säkerställa att kreditförsörjningen i ekonomin fungerade och att de räntor som hushåll och företag möter förblev låga, genom bland annat omfattande köp av obligationer och utlåning till företag via banker. Reporäntan hölls kvar på 0 procent under hela året.

Den ekonomiska utvecklingen

Den ekonomiska utvecklingen under 2020 präglades av effekterna av coronapandemin. I mitten av mars började omfattande restriktioner att införas runt om i världen för att begränsa spridningen av det nya coronaviruset. Restriktionerna och människors oro för viruset lamslog mycket av den ekonomiska aktiviteten med kraftiga produktionsfall i Sverige och omvärlden som följd. Det svenska BNP-fallet var dock något mindre än i omvärlden (se diagram 1).

Under sommarmånaderna avtog smittspridningen och en ekonomisk återhämtning kunde skönjas. En rad ekonomisk-politiska stimulanser bidrog också till detta. Men den positiva utvecklingen bröts under hösten när en andra våg av smitta drabbade bland annat Europa. Striktare restriktioner infördes i många länder och den ekonomiska återhämtningen blev därmed mer osäker.

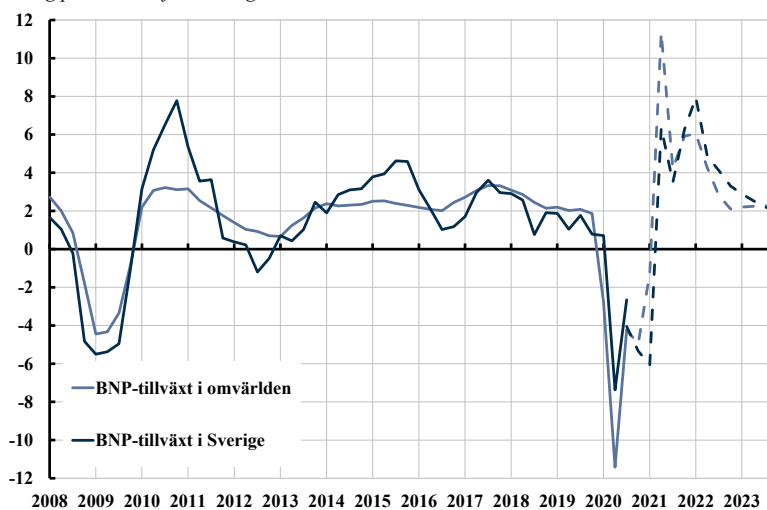
När coronapandemin bröt ut med full kraft i mitten av mars uppstod en kraftig turbulens på de finansiella marknaderna med stora börsfall, stigande ränteskillnader mellan riskfyllda obligationer och statsobligationer samt en hög volatilitet. I samband med detta satte Riksbanken in en rad åtgärder för att underlätta kreditgivning och säkerställa att ränteskillnaderna kunde förbli låga. Ränteskillnaderna på de svenska räntemarknaderna återgick därmed förhållandevis snabbt till tidigare nivåer (se diagram 2). Även börsen återhämtade sig snabbt.

Den svenska kronan försvagades mot flera valutor under den inledande fasen av pandemin, vilket avspeglade sig i att kronindex (KIX) steg – ett högre index betyder att kronan är svag (se diagram 3). Efter den inledande försvagningen förstärktes kronan trendmässigt under året. Det kan ha haft flera orsaker, bland annat att utsikterna för den svenska ekonomin och de svenska statsfinanserna såg relativt goda ut under våren och sommaren. Dessutom fortsatte den stora riskaptiten bland investerarna under hösten, vilket sannolikt också var en bidragande orsak.

Energipriserna föll under 2020 och detta dämpade KPIF-inflationen. Men även en oväntat stor justering av vikterna i KPI-beräkningen i samband med utfallet för januari bidrog till att takten i prisökningarna blev lägre. KPIF-inflationen har sedan andra halvåret 2019 fallit från nära 2 procent till att ligga mellan 0 och 1 procent under större delen av 2020 (se diagram 4). Den kraftiga inbromsningen i ekonomin skapade oro för att de långsiktiga inflationsförväntningarna (fem år) också skulle minska, men nedgången i dessa blev förhållandevis måttlig och förväntningarna var ganska nära 2 procent under hela året (se diagram 5).

Diagram 1 BNP-tillväxten i Sverige och omvärlden

Årlig procentuell förändring

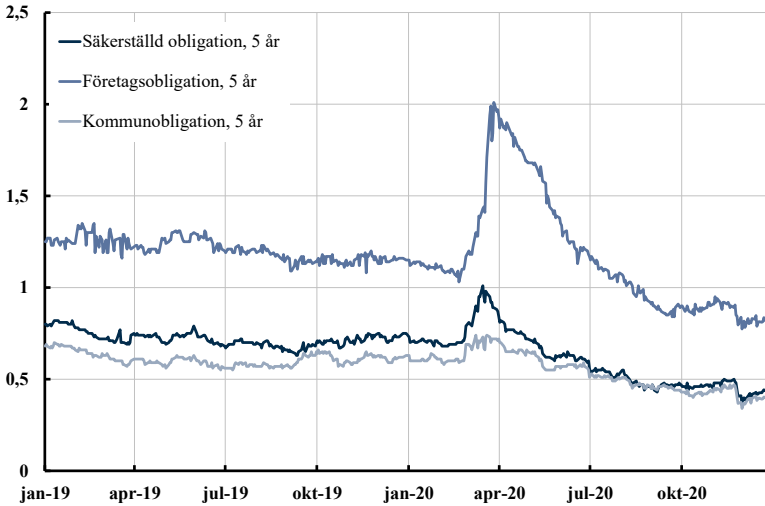

Anm.: BNP i omvärlden är sammanvägd med vikterna i kronindex, KIX. Streckade linjer avser Riksbankens prognos i november 2020. Diagrammet visar den senaste utfallsserien, vilken kom efter Riksbankens prognos i november.

Källor: Nationella källor, SCB och Riksbanken.

Diagram 2 Ränteskillnader mellan olika obligationslag och statsobligationer

Procentenheter

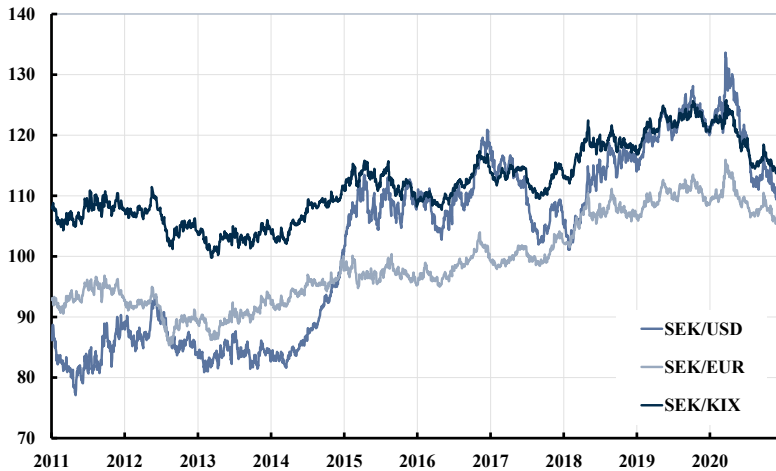

Anm.: Nollkupongräntor beräknade med Nelson-Siegel-metoden. Serien företagsobligation illustrerar en heterogen grupp av obligationer för företag med kreditbetyg motsvarande BBB eller bättre. Kommunobligationer är utgivna av Kommuninvest i Sverige AB.

Källor: Macrobond, Refinitiv och Riksbanken.

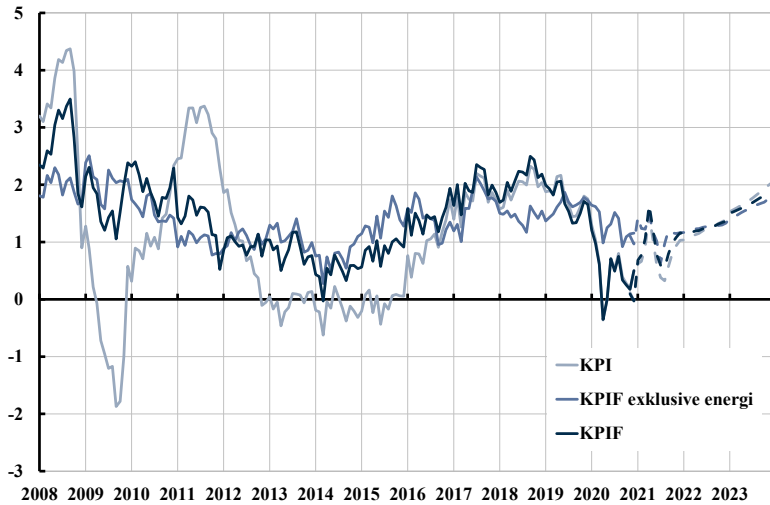
Diagram 3 Kronans nominella växelkurs mot KIX, euron och amerikanska dollarn

Index, 1992-11-18 = 100

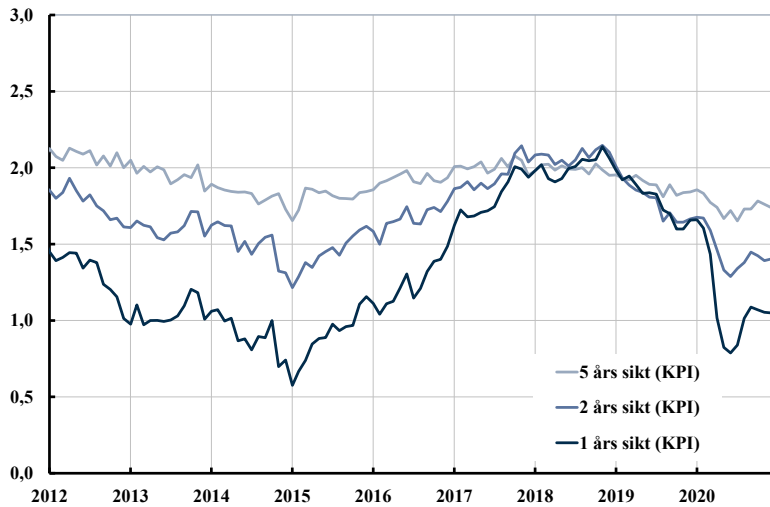

Anm.: KIX (kronindex) är ett viktat genomsnitt mot valutor i 32 länder som är viktiga för Sveriges handel med omvärlden. Ett högre värde indikerar en svagare växelkurs.

Källor: Nationella källor och Riksbanken.

Diagram 4 Inflation mätt med KPIF, KPIF exklusive energi och KPI*Årlig procentuell förändring*

Anm.: KPIF är KPI med fast ränta. Streckade linjer avser Riksbankens prognos i november 2020.
Källor: SCB och Riksbanken.

Diagram 5 Inflationförväntningar bland penningmarknadens aktörer*Procent*

Källa: TNS Sifo Prospera.

Penningpolitiken och de penningpolitiska mötena

Riksbankens direktion beslutade att hålla fem ordinarie penningpolitiska möten under 2020 (en minskning med ett möte från tidigare sex). Dessutom hölls fem extrainsatta penningpolitiska möten där direktionen också beslutade om penningpolitiska åtgärder. I anslutning till de ordinarie mötena publicerades en penningpolitisk rapport med prognoser för bland annat reporäntan och inflationen.

I likhet med många andra centralbanker inriktade Riksbanken sina penningpolitiska åtgärder under coronapandemin på att se till att kreditförsörjningen i ekonomin fungerade och att räntorna som hushåll och företag möter förblev låga. Riksbanken satte in en lång rad åtgärder som sammanfattas i tabell 1. Diagram 6 och 7 sammanfattar obligationsköpen och diagram 8 visar reporäntan och reporäntebanan vid de ordinarie penningpolitiska beslutstillfällena.

Inför det penningpolitiska mötet i februari hade den ekonomiska utvecklingen både i Sverige och globalt i stora drag varit i linje med prognoserna i den penningpolitiska rapporten från december 2019. Det nya coronaviruset bidrog dock till att öka osäkerheten. På mötet den **11 februari** lämnades reporäntan oförändrad på 0 procent. Prognosen för reporäntan lämnades också oförändrad och den indikerade att reporäntan skulle vara oförändrad under i stort sett hela prognosperioden.

Under de första veckorna i mars spreds det nya coronaviruset i en allt snabbare takt och den globala ekonomin började påverkas alltmer. Turbulensen på de finansiella marknaderna innebar att finansieringssituationen för företagen riskerade att snabbt försämrans, framför allt för små och medelstora företag. Den **12 mars** hölls därför ett extrainsatt penningpolitiskt möte där direktionen beslutade om riktade åtgärder för att trygga kreditförsörjningen genom ett program för företagsutlåning via banker. Programmet innebar bland annat att banker som är penningpolitiska motparter sammantaget får låna upp till 500 miljarder kronor med 2 års löptid för vidareutlåning till företag.

Några dagar senare, den **16 mars**, hölls ytterligare ett extrainsatt penningpolitiskt möte. Restriktionerna för att begränsa smittspridningen, i Sverige och utomlands, förväntades få stora konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen, särskilt inom flyg-, hotell- och resebranschen. Svensk BNP bedömdes falla med flera procent under andra kvartalet och sysselsättningen väntades minska kraftigt. Utvecklingen på de finansiella marknaderna indikerade att de svenska räntemarknaderna fungerade dåligt med allt större ränteskillnader mellan riskfyllda obligationer och statsobligationer. Direktionen beslutade därför om ytterligare åtgärder för att stödja kreditförsörjningen och den ekonomiska utvecklingen, bland annat beslutades att genomföra utökade köp av obligationer på upp till 300 miljarder kronor under perioden mars till december 2020.

Nedstängningen av ekonomierna fortsatte i många länder och osäkerheten om hur stora de ekonomiska konsekvenserna skulle bli fortsatte också att öka.

Kontakterna med företagen i Riksbankens egen företagsundersökning indikerade ett betydligt sämre läge än vid den föregående undersökningen bara två veckor tidigare. Den **19 mars** hölls ett tredje extrainsatt penningpolitiskt möte där direktionen beslutade att i penningpolitiskt syfte köpa bland annat företagsobligationer och företagscertifikat inom ramen för programmet för köp av obligationer och att erbjuda lån i amerikanska dollar. Direktionen beslutade även om att sänka kraven på de säkerheter som bankerna kan använda när de lånar av Riksbanken.

Spridningen av coronaviruset fortsatte i snabb takt under resten av mars och april. Nedstängningen av många ekonomier i Europa fortsatte och i USA utökades restriktionerna för att minska smittspridningen. Det började även komma tydliga tecken på kraftiga nedgångar i den ekonomiska aktiviteten i Sverige. Vid det fjärde extrainsatta penningpolitiska mötet den **26 mars** beslutade direktionen därför att inleda köpen av företagscertifikat, i enlighet med direktionens beslut från den 19 mars. Beslutet innebar köp av företagscertifikat utgivna i svenska kronor av svenska icke-finansiella företag till ett nominellt belopp om 4 miljarder kronor. Vid det femte extrainsatta penningpolitiska mötet den **21 april** beslutade direktionen att inleda köpen av kommunobligationer, inom ramen för det tidigare beslutade programmet den 16 mars. Beslutet innebar att Riksbanken skulle köpa obligationer utgivna av svenska kommuner och regioner samt Kommuninvest i Sverige AB till ett nominellt belopp om sammanlagt 15 miljarder kronor.

Inför det ordinarie penningpolitiska mötet i april stod det klart att coronaviruset skulle drabba världens ekonomier mycket hårt. På det penningpolitiska mötet den **27 april** beslutade direktionen att lämna reporäntan oförändrad på 0 procent, men att inom ramen för tidigare fattade beslut, köpa stats- och bostadsobligationer för 18 respektive 85 miljarder kronor till och med september 2020. På grund av det osäkra läget visades ett scenario för reporäntan endast ett år framåt där den var oförändrad på 0 procent.

I juni pekade ny information sedan den förra penningpolitiska rapporten i april på att nedgången i den svenska BNP-tillväxten skulle bli i paritet med den under den globala finanskrisen. Dessutom väntades arbetslösheten fortsätta att stiga och inflationen att ligga under målet. Det fanns visserligen tecken på en början till återhämtning, men osäkerheten om utvecklingen var ändå fortsatt stor. På det penningpolitiska mötet den **30 juni** beslutade direktionen om ytterligare penningpolitiska åtgärder för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Ramen för tillgångsköpen utökades från 300 till 500 miljarder kronor och programmet förlängdes till slutet av juni 2021. Direktionen beslutade också att i september börja köpa företagsobligationer, att sänka räntorna och förlänga löptiden på den utlåning som görs till bankerna. Reporäntan lämnades oförändrad på 0 procent och prognosen för reporäntan indikerade att den skulle vara oförändrad under hela prognosperioden.

Inför det penningpolitiska mötet i september var bedömningen att de penningpolitiska åtgärderna hade bidragit till att mildra coronapandemins effekter på ekonomin och att åtgärderna hade gett förutsättningar för en ekonomisk

återhämtning. På det penningpolitiska mötet den **21 september** beslutade direktionen att lämna reporäntan oförändrad på 0 procent och prognosen för reporäntan indikerade att den skulle vara oförändrad under hela prognosperioden. Direktionen beslutade också att fortsätta genomföra omfattande köp av obligationer och erbjuda likviditet inom alla de program som hade lanserats under året.

Coronapandemin fortsatte att dominera utvecklingen i världsekonomin under hösten. En andra våg av smittspridning drabbade många länder i Europa och skärpta restriktioner för att dämpa smittspridningen infördes på många håll. Tillväxtprognoserna reviderades ned för Sverige och omvärlden. Även inflationsutsikterna bedömdes bli lite svagare kommande år. På det penningpolitiska mötet den **25 november** beslutade direktionen bland annat att utöka ramen för Riksbankens värdepappersköp med 200 miljarder kronor, till ett sammanlagt nominellt belopp om upp till 700 miljarder kronor, och att förlänga köpprogrammet till den 31 december 2021. Beslutet innebar också att öka takten i värdepappersköpen under första kvartalet 2021 jämfört med fjärde kvartalet 2020. Dessutom skulle köpen nu även inkludera statsskuldväxlar och gröna stats- och kommunobligationer för att genomslaget på räntorna skulle bli så brett som möjligt. Riksbanken skulle också endast erbjuda sig att köpa företagsobligationer utgivna av företag som lever upp till internationella normer och standarder för hållbarhet. Reporäntan hölls oförändrad på 0 procent och väntades vara kvar på den nivån de kommande åren.

Vice riksbankscheferna Anna Breman och Martin Flodén reserverade sig mot beslutet att utöka programmet för Riksbankens värdepappersköp med 200 miljarder kronor och att inkludera statsskuldväxlar i programmet. Breman förrespråkade att programmet i stället skulle utökas med 100 miljarder kronor under andra halvåret 2021. Flodén menade att Riksbanken borde utlova att penningpolitiken skulle förbli expansiv så länge det behövdes utan att nu besluta om köpbelopp för andra halvåret 2021. De stödde övriga beslut.

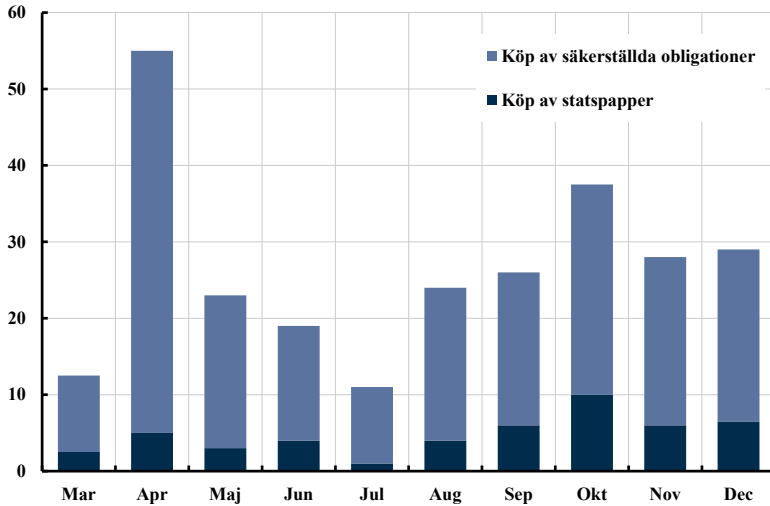
Tabell 1 Penningpolitiska åtgärder under coronapandemin

Åtgärd	Syfte
Program för lån till banker för vidareutlåning till företag.	Stödja kreditförsörjningen till icke-finansiella företag.
Omfattande tillgångsköp av statsobligationer, kommunobligationer, säkerställda obligationer, statsskuldväxlar, företagsobligationer och företagscertifikat.	Bidra till låga räntor i hela ekonomin och väl fungerande kreditförsörjning och på så sätt skapa gynnsamma förutsättningar för ekonomin att återhämta sig och inflationen att stiga mot målet.
Sänkt ränta i stående utlåningsfaciliteten.	Säkerställa att dagslänerräntan på marknaden för svenska kronor hamnar nära reporäntan. Göra det billigare för bankerna att få tillgång till kredit över natten.
Veckovisa marknadsoperationer där banker erbjuds låna mot säkerhet med tre respektive sex månaders löptid till reporäntan.	Stärka bankernas tillgång till likviditet i svenska kronor för att underlätta deras finansiering och deras roll som kreditförsörjare för svenska företag.
Lättade krav på säkerheter för att låna hos Riksbanken.	Stärka bankernas tillgång till likviditet i svenska kronor.
Lån i amerikanska dollar.	Stärka tillgången till likviditet i amerikanska dollar i det svenska finansiella systemet.

Anm.: För en mer detaljerad beskrivning av Riksbankens åtgärder under coronapandemin och aktuellt utnyttjat belopp, se <https://www.riksbank.se/sv/press-och-publicerat/aktuellt-om-riksbanken-och-coronapandemin/riksbankens-atgarder-i-samband-med-coronapandemin/>.

Diagram 6 Riksbankens köp av säkerställda obligationer och statsobligationer under 2020

Miljarder kronor

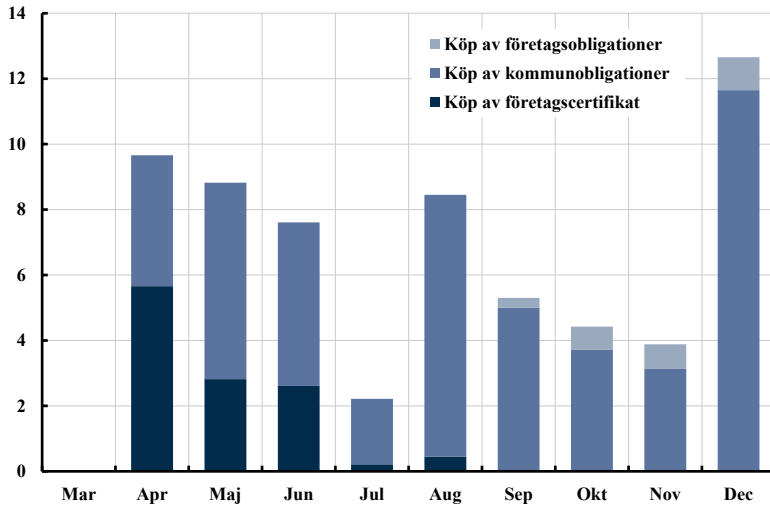

Anm.: Statspapper inkluderar statsobligationer och statsskuldväxlar, men under 2020 köptes inga statsskuldväxlar. Siffrorna visar de totala köpen per månad inom ramen för de olika åtgärdsprogrammen och inte de aktuella innehaven per månad.

Källa: Riksbanken.

Diagram 7 Riksbankens köp av företagsobligationer, företagscertifikat och kommunobligationer under 2020

Miljarder kronor

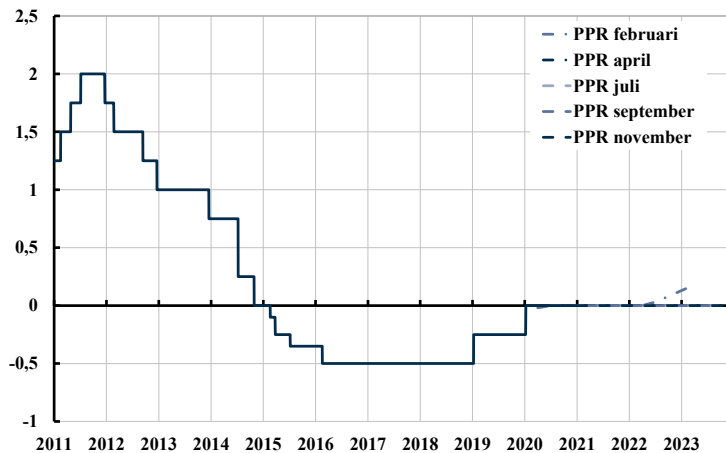

Anm.: Siffrorna visar de totala köpen per månad inom ramen för de olika åtgärdsprogrammen och inte de aktuella innehaven per månad.

Källa: Riksbanken.

Diagram 8 Reporäntan och reporänteprognoser

Procent

Anm.: Den heldragna linjen är utfall (dagsdata) och de streckade linjerna är Riksbankens prognoser (kvartalsmedelvärden). Den marginella uppgången runt 2023 i en av reporänteprognoserna är prognosen i PPR februari.

Källa: Riksbanken.

Måluppfyllelse

Riksbankens penningpolitik utvärderas av riksdagens finansutskott. Till denna utvärdering sammanställer Riksbanken rapporten Redogörelse för penningpolitiken som publiceras i mars efter året som utvärderas. I denna rapport beskrivs bland annat hur inflationen och ekonomin utvecklades under det gångna året. Redogörelsen för 2020 kommer att överlämnas till riksdagen i mars 2021.

Riksbanken strävar efter att stabilisera inflationen runt inflationsmålet men försöker också stabilisera produktionen och sysselsättningen runt långsiktigt hållbara utvecklingsbanor. Riksbanken bedriver därmed vad som kallas en flexibel inflationsmålspolitik. En förutsättning för att kunna ta hänsyn till andra faktorer än inflationen är att förtroendet för inflationsmålet upprätthålls.

När penningpolitikens måluppfyllelse ska utvärderas behöver man ta hänsyn till hur inflationen har utvecklats, men även till utvecklingen i ekonomin. Dock påverkas både inflationen och ekonomin ständigt av oväntade störningar, vilket innebär att avvikelser från inflationsmålet är regel snarare än undantag.

Inflationen 2020

KPIF-inflationen var nära Riksbankens inflationsmål på 2 procent 2018, medan den 2019 var några tiondelar under målet. Under 2020 påverkades inflationssiffrorna i stor utsträckning av effekterna av coronapandemin, vilket innebär att priserna utvecklades svagare och blev mer volatila än tidigare år. En

del av prisrörelserna berodde på faktiska prisnedgångar, medan andra var resultatet av tillfälligt ändrade mätmetoder, det vill säga hur Statistiska centralbyrån skulle behandla priser på produkter som inte längre konsumerades, exempelvis paketresor, idrottsevenemang och teaterbesök, men även hur man skulle samla in prisuppgifter. I genomsnitt var KPIF-inflationen 0,5 procent under 2020, se tabell 2. Även KPIF-inflationen exklusive energi indikerade att inflationen var låg och under inflationsmålet. Detta mått på inflationen var 1,3 procent under 2020.

Tabell 2 Jämförelse mellan olika inflationsmått

Årlig procentuell förändring

	Årsgenomsnitt		
	2018	2019	2020
KPIF	2,1	1,7	0,5
KPIF exklusive energi	1,4	1,6	1,3
KPI	2,0	1,8	0,5

Anm.: KPIF är KPI med fast ränta.

Källor: SCB.

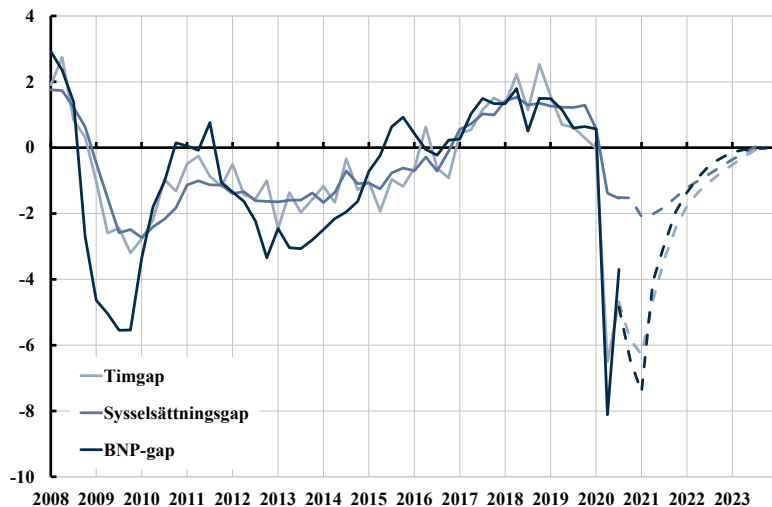
Den ekonomiska utvecklingen 2020

Mängden lediga resurser, det vill säga resursutnyttjandet i ekonomin, påverkar hur priserna och därmed inflationen utvecklas. Resursutnyttjandet kan dock inte mätas exakt och Riksbanken gör därför en bedömning utifrån olika indikatorer, där några av de viktigaste är BNP-gapet, timgapet och sysselsättningsgapet (som visar BNP:s, arbetstimmarnas och sysselsättningsgens avvikelser från sina respektive uppskattade trender). Dessa indikerade att resursutnyttjandet var betydligt lägre än normalt under 2020 och att det förväntades ta flera år innan det skulle bli normalt igen (se diagram 9). Nedgången i BNP-gapet var större än i sysselsättningsgapet. Systemet för korttidspermitteringar dämpade nedgången i sysselsättningen och hindrade en större ökning av antalet konkurser. Samtidigt innebar det att arbetade timmar i ekonomin föll mer än sysselsättningen eftersom permitterad personal gick ned i arbetstid men var fortsatt sysselsatta.

Arbetslösheten steg kraftigt till följd av coronapandemin (se diagram 10). Utvecklingen skilde sig dock åt mellan olika sektorer. Tjänstesektorn drabbades särskilt hårt och då framför allt hotell- och restaurangnäringen. Efter en i det närmaste trendmässig uppgång i både sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet de senaste tio åren bröts dessa positiva trender. Sysselsättningsgraden föll med runt 1 procentenhet under året. Arbetskraftsdeltagandet föll i samband med pandemiutbrottet men har sedan dess återhämtat sig och var i slutet av året på ungefär samma nivå som före pandemin.

Diagram 9 BNP-, sysselsättnings- och timgap

Procent

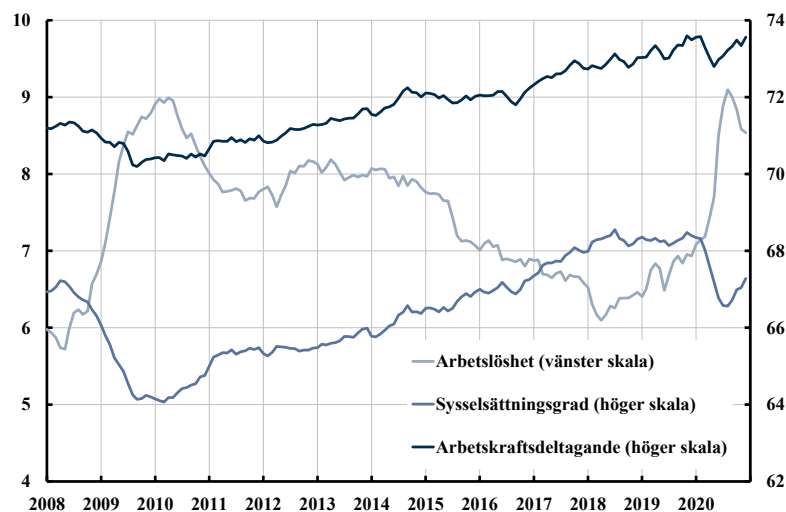

Anm.: Gapen avser BNP:s, antalet arbetade timmars respektive antalet sysselsattas avvikelser från Riksbankens bedömda trender. De streckade linjerna avser Riksbankens prognos i november 2020.

Källor: SCB och Riksbanken.

Diagram 10 Arbetskraftsdeltagande, sysselsättningsgrad och arbetslöshet

Procent

Anm.: Säsongrensade data. Tre månaders glidande medelvärde. Uppgifterna avser personer i åldern 15–74 år. Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden mäts i procent av befolkningen. Arbetslösheten mäts i procent av arbetskraften.

Källa: SCB.

Penningpolitiskt utvecklingsarbete

Det penningpolitiska utvecklingsarbetet under året handlade mycket om coronapandemin och dess ekonomiska konsekvenser. Men utöver det analyserade Riksbanken bland annat olika förändringar i den makroekonomiska miljön som hade observerats redan före pandemin och hur klimatförändringarna kan påverka Riksbankens arbete. Riksbanken fortsatte också föregående års arbete med att öka kunskaperna om olika drivkrafter bakom växelkursens utveckling. Resultat som bland annat belyser försvagningen av kronan mellan 2013 och inledningen på 2020 planeras att publiceras under 2021.

Coronapandemin

Flera ekonomiska kommentarer och fördjupningar i den penningpolitiska rapporten behandlade konsekvenserna av coronapandemin. När pandemin slog till med full kraft i mitten av mars behövde Riksbanken mer realtidsdata för att det skulle bli möjligt att snabbt få en uppfattning om de ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Insamlingen av realtidsdata gjordes från andra myndigheter, från olika hemsidor på internet och i samarbete med olika kommersiella dataleverantörer. Resultaten från detta arbete publicerades i en ekonomisk kommentar. Riksbanken kompletterade också informationen från realtidsindikatorerna genom att telefonintervjua de svenska storföretagen om deras syn på nuläget i ekonomin.

I en annan ekonomisk kommentar visades att det har blivit svårare att beräkna tillförlitliga mått på inflationen. Det handlade främst om priserna på produkter som inte längre konsumeras, men även om sättet att samla in prisuppgifter.

Pandemin innebar att det blev svårare att jämföra arbetsmarknadsdata mellan olika länder, vilket också togs upp i en ekonomisk kommentar. Jämförelserna försvarades bland annat för att olika länders statliga stöd till korttidspermitteringar (korttidsarbete) följer olika regelsystem. I Sverige räknas korttidspermitterade som sysselsatta och får lön. Det blir alltså färre arbetslösa i arbetsmarknadsstatistiken än vad som annars hade varit fallet. Sveriges system liknar det tyska, men i exempelvis Finland och Norge är permitteringssystemen annorlunda. Anställda som är permitterade på heltid räknas där som arbetslösa i den registerbaserade statistiken.

I en fördjupning uppmärksammade Riksbanken att investeringarna ofta minskar i ekonomiska kriser, vilket kan få negativa och långvariga effekter på bland annat produktiviteten. Pandemin kan dessutom snabba på strukturomvandlingar i vissa branscher, framför allt i de branscher som snabbt digitaliseras. Detta kan få positiva effekter på produktiviteten, men det kan också innebära högre arbetslöshet under en anpassningsperiod. Om arbetslösheten blir långvarig kan de arbetslösas kunskaper och förmågor försämrats och de får då svårare att hitta nya jobb när efterfrågan återhämtar sig. Korttidspermitteringar, fler utbildningsplatser och andra policyåtgärder kan mildra problemen.

Penningpolitik i en ny makroekonomisk miljö

I en dynamisk och produktiv marknadsekonomi förändras den makroekonomiska miljön hela tiden. I ett par artiklar i Penning- och valutapolitik diskuteras några av de förändringar som hade observerats redan före pandemin:

- svagare produktivtetsutveckling
- lägre långsiktig realränta
- växande skulder hos hushåll och stater
- svagare samband mellan inflation och resursutnyttjande
- snabbare digitalisering och ”tjänstefiering” av ekonomin.

Penningpolitiken behöver förhålla sig till dessa förändringar oavsett pandemin. Dessutom kan vissa av förändringarna – som exempelvis den offentliga skuldsättningen och den snabbare digitaliseringen – förstärkas till följd av pandemin.

En förändring som kan påverka den ekonomiska utvecklingen är den globala uppvärmningen som följer av klimatförändringarna. Detta behöver Riksbanken ta hänsyn till för att kunna upprätthålla prisstabiliteten och ett effektivt och säkert betalningsväsende. Riksbanken behöver också delta i den diskussion som förs om huruvida centralbanker kan bidra till att begränsa klimatförändringarna. Riksbanken deltar i denna diskussion bland annat genom att presentera forskning och annan analys som behandlar klimatförändringarnas inverkan på ekonomin. I en artikel i Penning- och valutapolitik analyserades till exempel vilka åtgärder som är mest effektiva för att minska utsläppen av koldioxid och i en ekonomisk kommentar diskuterades hur klimatförändringarna kan påverka den långsiktiga realräntan.

Som ett led i att anpassa den penningpolitiska analysen till nya omständigheter och inkorporera framsteg från forskningen togs en ny makroekonomisk modell i bruk under året, MAJA. Jämfört med den tidigare modellen är det framför allt omvärldsanalysen som har förbättrats.

Artiklar med inriktning på penningpolitik och fördjupningarna i den penningpolitiska rapporten finns publicerade på Riksbankens webbplats, tillsammans med övriga publicerade studier från Riksbankens samtliga avdelningar.

Tillgångsförvaltning

Riksbankens åtgärder för att mildra coronapandemins effekter på svensk ekonomi präglade tillgångsförvaltningen under 2020. Ett stort antal penningpolitiska transaktioner genomfördes via olika läneprogram och tillgångsköp. Dessa transaktioner ändrade balansräkningens sammansättning och medförde att balansomslutningen ökade kraftigt. Sammantaget över året ökade värdet på Riksbankens totala tillgångar med 394,0 miljarder kronor och uppgick till 1 294,0 miljarder kronor vid årets slut.

Riksbanken har en ständig beredskap för att kunna genomföra olika stödåtgärder. För att säkerställa att denna beredskap är god utvärderar Riksbanken sammansättningen av sina tillgångar minst en gång per år. Dessutom testar Riksbanken sin förmåga att genomföra åtgärder i regelbundna beredskapsövningar. När coronakrisen bröt ut på allvar under våren bidrog denna beredskap till att Riksbanken snabbt kunde hantera den turbulens som uppstod på de finansiella marknaderna.

Finansiella tillgångar och skulder

Riksbanken förvaltar finansiella tillgångar för att säkerställa att banken kan uppfylla sitt lagstadgade mål och utföra sina uppdrag. En stor del av tillgångarna utgörs av guld- och valutareserven. Denna ger Riksbanken möjlighet att vid behov ge tillfälligt likviditetsstöd i utländsk valuta och att intervensera på valutamarknaden. Valutareserven består av räntebärande värdepapper i utländsk valuta med hög likviditet och låg kreditrisk, i huvudsak statsobligationer.

Riksbanken har även penningpolitiska tillgångar, som huvudsakligen består av de svenska nominella och reala statsobligationer som Riksbanken köpte under perioden 2015–2020 i penningpolitiskt syfte. Till följd av Riksbankens åtgärder i samband med coronapandemin under 2020 består de penningpolitiska tillgångarna nu även av svenska säkerställda obligationer (bostadsobligationer), kommunobligationer och företagspapper (företagsobligationer och företagscertifikat). Till de penningpolitiska tillgångarna räknas även Riksbankens utlåning mot säkerhet till penningpolitiska motparter och tillfälliga penningpolitiska motparter.

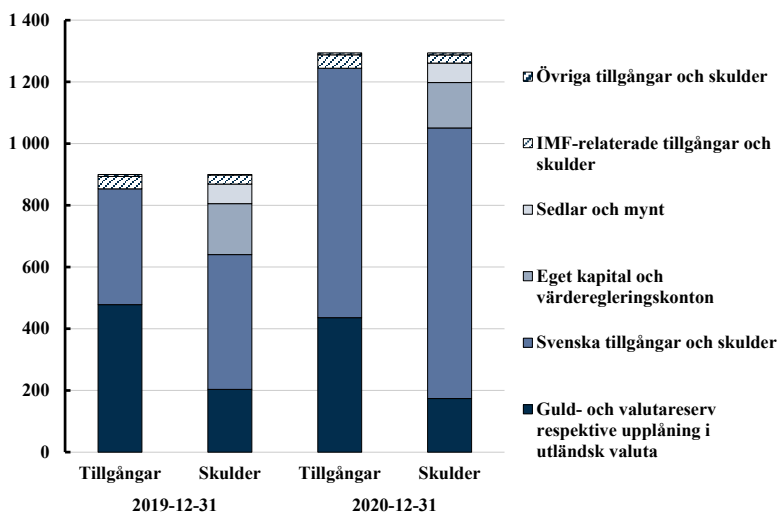
Bland Riksbankens tillgångar finns också fordringar på IMF eftersom Riksbanken är den myndighet i Sverige som ansvarar för de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i fonden. Riksbanken har beredskap att använda guld- och valutareserven för att låna ut pengar till IMF, som i sin tur lånar ut pengar till länder med betalningsbalansproblem.

Riksbankens finansiella skulder består till största delen av inlåning i svenska kronor. Denna inlåning är huvudsakligen en följd av Riksbankens köp

av svenska värdepapper och utlåning i svenska kronor. Genom köpen och utlåningen har Riksbanken tillfört en stor mängd likviditet till banksystemet, och när bankerna deponerar en del av sina likvida tillgångar hos Riksbanken uppstår en skuld till bankerna. Riksbanken har även finansiella skulder i utländsk valuta till Riksgälden. Dessa skulder utgörs av amerikanska dollar och euro som Riksbanken lånat upp från Riksgälden i syfte att förstärka valutareserven.

Diagram 11 Riksbankens balansräkning i slutet av 2019 respektive 2020

Miljarder kronor

Källa: Riksbanken.

Tabell 3 Riksbankens finansiella tillgångar och skulder i slutet av 2020

Miljoner kronor

	Tillgångar	Skulder	Avkastning		
			Ränta	Valuta	Total
Guld- och valutareserv	437 472	–	15 688	–8 370	7 318
Guldreserv	62 897	–	–	5 409	5 409
Valutareserv	374 575	–	15 688	–13 779	1 909
Valutalån	–	174 837	–2 701	–9 085	–11 786
Derivatinstrument	–	–	–1	–29	–30
IMF	43 110	26 597	23	–2 629	–2 606
Penningpolitiska instrument	812 093	874 576	620	–	620
Värdepapper i SEK	644 593	–	227	–	227
In- och utlåning	167 500	874 576	393	–	393
Totalt	1 292 675	1 076 010	13 629	–20 113	–6 484

Anm.: Tabellen visar finansiella tillgångar och skulder i Riksbankens balansräkning. Beräkningen av avkastningen baseras på både tillgångar och skulder och redovisas i tabellen för Riksbankens nettofordringar.

Källa: Riksbanken.

Under 2020 ökade balansomslutningen med 394,0 miljarder kronor till 1 294,0 miljarder kronor, främst till följd av att Riksbanken köpte värdepapper i svenska kronor för att mildra coronapandemins effekter på svensk ekonomi (se diagram 11). Riksbankens eget kapital (inklusive årets resultat och värde-regleringskonton) minskade med 17,6 miljarder kronor till 147,3 miljarder kronor, vilket huvudsakligen beror på att den svenska kronan förstärktes under året. Vid utgången av året uppgick värdet på Riksbankens finansiella tillgångar till 1 292,7 miljarder kronor (se tabell 3). Den totala avkastningen på Riksbankens finansiella tillgångar och skulder uppgick till –6,5 miljarder kronor.

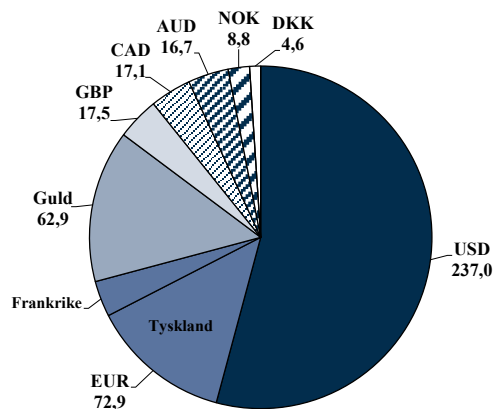
Guld- och valutareserven

Guld- och valutareserven förvaltas så att Riksbanken alltid står redo att uppfylla sina åtaganden. Reserven måste därför vara utformad så att den vid behov kan användas för att ge tillfälligt likviditetsstöd till banker verksamma i Sverige, fullgöra Sveriges del i IMF:s internationella långivning och internera på valutamarknaden. Dessutom är reserven utformad för att sprida riskerna och uppnå en långsiktig avkastning som bidrar till att värna Riksbankens finansiella oberoende.

Riksbankens beredskap att med kort varsel kunna ge tillfälligt likviditetsstöd i utländsk valuta ställer stora krav på guld- och valutareservens sammansättning. Valutareserven hålls därför till största delen i de valutor där likviditetsstöd kan bli aktuellt och i sådana tillgångar som snabbt kan omvandlas till likvida medel, främst statsobligationer i amerikanska dollar och euro (se diagram 12).

Diagram 12 Guld- och valutareservens sammansättning i slutet av 2020

Miljarder kronor

Anm.: Diagrammet visar marknadsvärdet på guld- och valutareserven inklusive upplupna räntor.
Källa: Riksbanken.

Valutareserven förändrades i syfte att uppnå de långsiktiga målen för avkastning och risk

Riksbankens direktion beslutar om en finansiell risk- och investeringspolicy som fastställer principerna för Riksbankens investeringar i guld- och valutareserven. Med utgångspunkt i beredskapsbehovet definierar policyn den tillgångs- och valutasammansättning som sätter ramarna för förvaltningen av guld- och valutareserven. Vissa avvikelser från denna sammansättning är dock tillåtna i syfte att minska risken eller öka avkastningen i reserven. Riksbanken tar även hänsyn till hållbarhet i valet av tillgångar genom att väga in vilket koldioxidavtryck tillgångarna i valutareserven har. En förutsättning är dock att hänsynen inte negativt påverkar Riksbankens beredskap.

I syfte att uppnå de långsiktiga målen för avkastning och risk som anges i den finansiella risk- och investeringspolicyn ändrade Riksbanken valutareservens sammansättning i början av året. De största förändringarna innebar att andelen tillgångar i amerikanska dollar och euro minskades till förmån för utökade andelar tillgångar i kanadensiska dollar, brittiska pund och norska kronor. Dessutom valde Riksbanken att öka valutareservens räntekänslighet eftersom det anses bidra till att ge en högre avkastning. För att Riksbanken ska kunna hålla hög beredskap får valutareservens räntekänslighet dock inte vara för hög. Räntekänsligheten tillåts däremot variera mellan olika tillgångar i olika valutor för att utbytet mellan avkastning och risk ska bli bästa möjliga.

Senare under året minskades valutareservens sammanlagda räntekänslighet i samband med att reserven användes för att mildra de ekonomiska effekterna av coronapandemin. Vid årets slut uppgick reservens räntekänslighet till 3,5, mätt som modifierad duration.

Valutareserven användes för att mildra de ekonomiska effekterna av coronapandemin

Under året genomförde Riksbanken olika åtgärder för att stärka tillgången till likviditet i amerikanska dollar i det svenska finansiella systemet. Under mars ökades beredskapen genom att Riksbanken sålde tillgångar i valutareserven motsvarande 10 miljarder amerikanska dollar. Som en förebyggande åtgärd ingick Riksbanken dessutom i samma månad ett avtal med den amerikanska centralbanken (Federal Reserve) om en swapfacilitet (ömsesidigt valutaarrangemang) på 60 miljarder amerikanska dollar. Riksbanken ökade därmed sin beredskap att erbjuda lån i amerikanska dollar till svenska banker. De likvida medlen från försäljningen i valutareserven placerades initialt på ett konto hos Federal Reserve. För att få högre avkastning, och samtidigt bibehålla en hög beredskap, valde Riksbanken att efter en tid placera en stor del av de likvida medlen i räntebärande värdepapper med kort löptid utgivna av Bank for International Settlements (BIS).

Med stöd av den ökade beredskapen att tillhandahålla amerikanska dollar införde Riksbanken ett låneprogram där de penningpolitiska motparterna

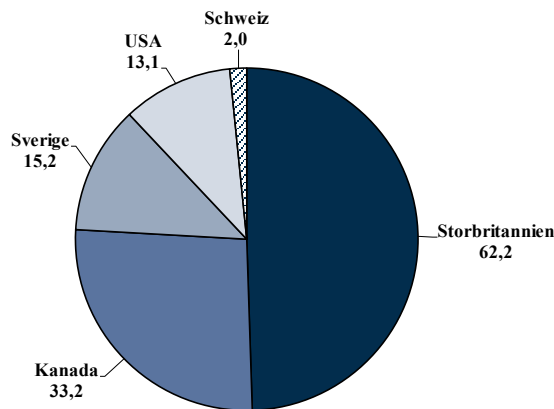
kunde låna upp till 60 miljarder dollar av Riksbanken (se även avsnittet Penningpolitiska instrument). Under året lånade Riksbanken ut 2,0 miljarder amerikanska dollar under detta program. Riksbanken valde att finansiera utlåningen av dollar via valutareserven, vilket innebar att valutaarrangemanget med Federal Reserve inte behövde användas under året.

Guldreserven behövs oförändrad

Riksbanken har en guldreserv som totalt uppgår till 125,7 ton guld. Att Riksbanken äger guld beror till stor del på guldets historiska koppling till sedlar och mynt. Riksbanken var under en period med bland annat guldmyntfot skyldig att lösa in sedlar mot guld. Numera är guldets en finansiell tillgång som i likhet med valutareserven syftar till att säkerställa att Riksbanken kan utföra sina uppdrag. Riksbankens guldreserv förvaras av centralbankerna i Storbritannien (Bank of England), Kanada (Bank of Canada), USA (Federal Reserve Bank of New York) och Schweiz (Swiss National Bank) samt i Riksbankens egen depå i Sverige (se diagram 13).

Diagram 13 Guldreservens förvaring i slutet av 2020

Ton

Källa: Riksbanken.

Att förvara allt guld på ett ställe skulle innebära en för stor säkerhetsrisk; därför förvarar Riksbanken guldreserven på olika ställen i världen. Nästan hälften av guldreserven förvaras i Storbritannien där världens största kommersiella guldmarknad, London Bullion Market, har sin bas. Denna marknad är den mest likvida och centrala marknadsplatsen för handel med fysiskt guld. Genom placeringen hos Bank of England kan en stor del av Riksbankens guld omsättas med mycket kort varsel om behovet skulle uppstå. Guldets kan på så sätt betraktas som en likvid tillgång.

I likhet med under tidigare år förvarade Riksbanken guld även för annan centralbanks räkning under 2020.

Positiv avkastning på guld- och valutareserven

Under året uppgick ränteavkastningen på valutareserven, inklusive priseffekter, till 15,7 miljarder kronor. Eftersom valutorna i reserven försvagades mot kronan var valutaavkastningen negativ och uppgick till –13,8 miljarder kronor. Avkastningen på valutareserven uppgick därmed till 1,9 miljarder kronor.

Guld handlas och prissätts i amerikanska dollar, och under året ökade guldpriset uttryckt i dollar med 25 procent. Eftersom dollarn försvagades mot kronan ökade dock guldpriset uttryckt i kronor med endast 9 procent. Avkastningen på Riksbankens guldinnehav uppgick därmed till 5,4 miljarder kronor.

Riksbankens finansiella åtagande mot IMF

Riksbanken bidrar till IMF:s finansiering via insatskapital och lånearrangemang och har beredskap att använda guld- och valutareserven för att möta åtagandena mot fonden (se tabell 4). Riksbankens åtaganden mot IMF beskrivs närmare i avsnitten Internationellt samarbete och Balansräkning och resultaträkning.

Tabell 4 Riksbankens återstående finansiella åtagande mot IMF

Miljoner SDR och kronor

	2020-12-31		2019-12-31	
	SDR	SEK	SDR	SEK
Särskilda dragningsrätter (SDR)	4 438	52 475	4 456	57 793
Insatskapital (kvot)	3 413	40 360	3 752	48 655
New Arrangements to Borrow	2 159	25 532	2 129	27 609
Kreditavtal	7 400	87 499	7 400	95 968
Poverty Reduction and Growth Trust	777	9 187	500	6 484
Totalt återstående åtagande	18 187	215 053	18 237	236 509

Anm.: Se även not 2, 22 och 41 i avsnittet Balansräkning och resultaträkning för en mer utförlig redogörelse för åtagandet mot IMF.

Källa: Riksbanken.

Åtagandet mot IMF ökade under 2020 när Riksbanken ingick ett avtal om att utöka programmet benämnt Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) med 500 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR). I och med det nya avtalet kan IMF låna upp till 1 000 miljoner SDR under PRGT för vidareutlåning till låginkomstländer. Vid årets slut uppgick det totala avtalade åtagandet mot IMF till 19,6 miljarder SDR, vilket motsvarar 231,6 miljarder kronor.

Under 2020 genomfördes Riksbankens utlåning till IMF uteslutande i amerikanska dollar och till utlåningen användes huvudsakligen delar av insatskapitalet hos IMF. Genom att skjuta till dollar i fonden motsvarande 401 miljoner SDR bidrog Riksbanken till IMF:s lån till Bolivia, Ecuador, Gabon och Nigeria. Utöver dessa transaktioner lånade Riksbanken även ut dollar motsvarande

223 miljoner SDR under PRGT, och på IMF:s begäran köpte Riksbanken 48 miljoner SDR av BIS mot betalning i dollar. Under året fick Riksbanken även tillbaka dollar från tidigare utlåning under lånearrangemanget New Arrangements to Borrow (NAB), då Riksbanken tog emot återbetalningar från Jamaica, Seychellerna och Ukraina motsvarande sammanlagt 30 miljoner SDR. På IMF:s begäran sålde Riksbanken dessutom sammanlagt 31 miljoner SDR till Bahamas, Dominikanska Republiken, Madagaskar, Malawi, Mauretanien, Moldavien och Nepal mot betalning i dollar och 1 miljon SDR till Cypern mot betalning i euro.

Sammantaget över året bidrog Riksbankens transaktioner med IMF till att minska det återstående åtagandet mot IMF uttryckt i SDR och till att minska valutareserven med motsvarande 8,1 miljarder kronor. Värdet på Riksbankens fordringar på IMF var vid årets slut 43,1 miljarder kronor medan värdet på bankens skulder till IMF var 26,6 miljarder kronor (se tabell 3). Ränteavkastningen på nettofordringarna uppgick under året till 23 miljoner kronor.

Penningpolitiska instrument

Under året genomförde Riksbanken ett stort antal stödåtgärder för att mildra coronapandemins effekter på svensk ekonomi (se avsnittet Ett fast penningvärde – prisstabilitet för en mer utförlig redogörelse för Riksbankens stödåtgärder under coronapandemin). De olika låneprogrammen och tillgångsköpen medförde att det totala värdet på Riksbankens penningpolitiska instrument ökade kraftigt. Vid årets slut uppgick det sammanlagda marknadsvärdet på Riksbankens penningpolitiska tillgångar och skulder till 812,1 respektive 874,6 miljarder kronor (se tabell 5).

Tabell 5 Riksbankens penningpolitiska instrument i slutet av 2020

Miljoner kronor

	Tillgångar	Skulder	Avkastning
Värdepapper i svenska kronor	644 593	–	227
Statsobligationer	377 068	–	–1 021
Säkerställda obligationer	217 752	–	1 036
Kommunobligationer	46 422	–	191
Företagsobligationer	3 051	–	5
Företagscertifikat	300	–	16
In- och utlåning i penningpolitiskt syfte	167 500	874 576	393
Lån för vidareutlåning till företag	164 500	–	0
Veckovisa marknadsoperationer	3 000	–	13
Lån i amerikanska dollar	–	–	17
Stående faciliteter	–	494 574	345
Riksbankscertifikat	–	380 002	18
Totalt	812 093	874 576	620

Anm.: Tabellen visar penningpolitiska tillgångar och skulder i Riksbankens balansräkning. Beräkningen av avkastningen baseras på både tillgångar och skulder och redovisas i tabellen för Riksbankens nettofordringar. Källa: Riksbanken.

Värdepapper i svenska kronor

Riksbanken har sedan februari 2015 köpt svenska statsobligationer i syfte att göra penningpolitiken mer expansiv. För att mildra coronapandemins effekter på svensk ekonomi avser Riksbanken att fram till den 31 december 2021 köpa svenska värdepapper för upp till 700 miljarder kronor, utöver köp planerade före coronapandemin. Köpen syftar till att hålla det allmänna ränteläget nere och bidra till en fungerande kreditförsörjning. Inom ramen för detta program köpte Riksbanken under 2020 svenska statsobligationer, säkerställda obligationer (bostadsobligationer), kommunobligationer och företagspapper (företagsobligationer och företagscertifikat). Samtliga köp under året genomfördes på andrahandsmarknaden.

Köp av statsobligationer

Under 2020 utökade Riksbanken köpen av svenska nominella och reala statsobligationer, och sammantaget över året köpte Riksbanken svenska statsobligationer till ett nominellt värde om 75,0 miljarder kronor. Den större delen av detta belopp, 70,5 miljarder kronor, avsåg köp av nominella statsobligationer. Köpen genomfördes vid sammanlagt 41 auktionstillfällen under året.

Vid årets slut uppgick marknadsvärdet på Riksbankens innehav av svenska statsobligationer till 377,1 miljarder kronor. Den återstående löptiden på obligationerna sträckte sig då från 17 månader till 18 år. Riksbankens innehav av svenska nominella och reala statsobligationer denominerade i svenska kronor uppgick till 46 procent av det nominella beloppet på den utestående stocken.

Köp av säkerställda obligationer (bostadsobligationer)

Köpen av svenska värdepapper utökades även till att omfatta svenska säkerställda obligationer. Sammantaget köpte Riksbanken säkerställda obligationer utgivna av sju olika svenska bostadsinstitut (Danske Hypotek AB, Länsförsäkringar Hypotek AB, Nordea Hypotek AB, Skandinaviska Enskilda Banken AB, Stadshypotek AB, AB Sveriges Säkerställda Obligationer och Swedbank Hypotek AB) till ett nominellt värde om 210,3 miljarder kronor. Köpen inleddes i mars och genomfördes vid totalt 35 auktionstillfällen under året.

Marknadsvärdet på detta innehav var vid årets slut 217,8 miljarder kronor. De säkerställda obligationerna hade då en återstående löptid mellan åtta månader och fem år.

Köp av kommunobligationer

Under året köpte Riksbanken även obligationer utgivna av svenska kommuner och regioner samt Kommuninvest i Sverige AB. Totalt sett över året köpte Riksbanken kommunobligationer till ett nominellt värde om 45,0 miljarder kronor. Merparten av detta belopp, 40,7 miljarder kronor, avsåg köp av obligationer utgivna av Kommuninvest i Sverige AB. Dessa köp påbörjades i april och genomfördes vid sammanlagt 17 auktionstillfällen under året. Köpen av

obligationer utgivna av kommuner och regioner inleddes i maj och genomfördes vid 12 auktionstillfällen under året. Sammantaget köpte Riksbanken obligationer utgivna av 19 olika kommuner och regioner.

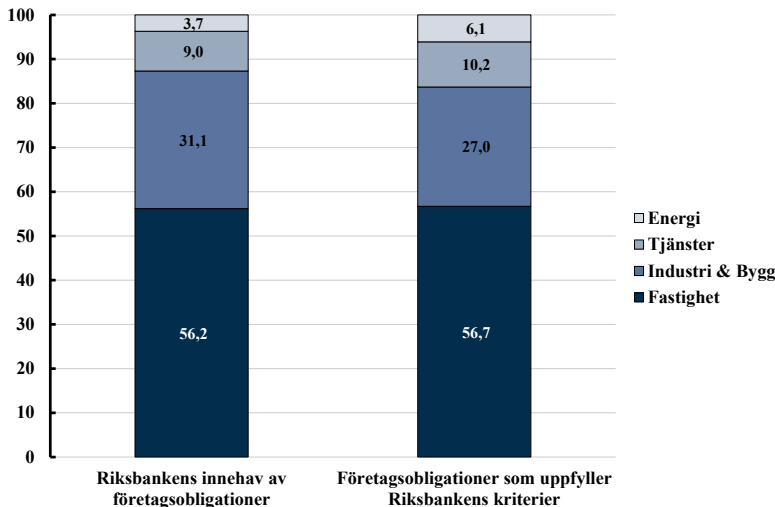
Vid årets slut uppgick marknadsvärdet på Riksbankens sammanlagda innehav av kommunobligationer till 46,4 miljarder kronor. Den återstående löptiden på kommunobligationerna var vid årets slut mellan två månader och sex år.

Köp av företagsobligationer

Inom ramen för de utökade köpen av värdepapper köpte Riksbanken även företagsobligationer utgivna av svenska icke-finansiella företag. Sammantaget köpte Riksbanken företagsobligationer utgivna av 42 olika företag till ett nominellt värde om 3,0 miljarder kronor. Köpen påbörjades i september och genomfördes inledningsvis bilateralt på andrahandsmarknaden. I början av december började Riksbanken att köpa företagsobligationer på andrahandsmarknaden även genom anbudsförfarande.

Diagram 14 Riksbankens innehav av företagsobligationer i slutet av 2020

Procent

Anm.: Diagrammet visar en branschuppdelad jämförelse mellan Riksbankens innehav av företagsobligationer och företagsobligationer som uppfyller Riksbankens kriterier för att kunna omfattas av Riksbankens köp.

Källa: Riksbanken.

Riksbankens strävan vid köpen har varit att det totala innehavet av företagsobligationer ska spegla marknaden för företagsobligationer vad gäller såväl branscher och emittenter som fördelningen mellan fast och rörlig kupong, löptid och kreditbetyg. Under året fördelades köpen mellan de branscher där det fanns obligationer som uppfyllde Riksbankens kriterier.

Vid årets slut uppgick marknadsvärdet på Riksbankens innehav av företagsobligationer till 3,1 miljarder kronor. Innehavet bestod då av företagsobligationer utgivna av 42 olika företag och merparten av innehavet, 56,2 procent, bestod av obligationer utgivna av svenska fastighetsbolag (se diagram 14). Den återstående löptiden på företagsobligationerna var mellan fyra månader och fem år.

Köp av företagscertifikat

Utöver företagsobligationer köpte Riksbanken även företagscertifikat utgivna av svenska icke-finansiella företag. Under året köpte Riksbanken företagscertifikat utgivna av 25 olika företag till ett sammanlagt belopp om 11,7 miljarder kronor. Certifikaten var till största delen utgivna av fastighetsbolag. Köpen inleddes i april, och frånsett några enstaka veckor höll Riksbanken veckovisa auktioner året ut för att köpa certifikat. Det sista budet i årets auktioner kom i slutet av augusti, och under hösten minskade därför Riksbankens innehav av företagscertifikat i takt med att certifikaten förföll.

Vid årets slut kvarstod innehav i två certifikat med ett sammanlagt marknadsvärde om 300 miljoner kronor och en längsta återstående löptid om två månader.

Utlåning i penningpolitiskt syfte

Vid sidan av de utökade köpen av svenska värdepapper gav Riksbanken även stöd genom olika låneprogram. Bankerna fick möjlighet att låna upp till 500 miljarder svenska kronor av Riksbanken för vidareutlåning till svenska icke-finansiella företag. På så sätt tryggades kreditförsörjningen. Riksbanken införde även veckovisa marknadsoperationer med obegränsad mängd svenska kronor för att stärka bankernas tillgång till likviditet i kronor. Bankerna kunde också låna upp till 60 miljarder dollar av Riksbanken, vilket stärkte tillgången till likviditet i amerikanska dollar.

Riksbanken erbjuder normalt utlåning till bankerna med krav på att i utbyte få betryggande säkerheter. För att ytterligare stärka bankernas tillgång till likviditet sänkte Riksbanken under året kraven på de säkerheter som bankerna kan använda när de lånar av Riksbanken. Lättnaderna innebär att de särskilda begränsningsregler som gällt för säkerställda obligationer har tagits bort. Dessutom beslutade Riksbanken att egna säkerställda obligationer, det vill säga säkerställda obligationer som är utgivna av motparten eller någon närstående, också kan användas som säkerhet.

Som en ytterligare stödåtgärd valde Riksbanken att tillfälligt utöka den penningpolitiska motpartsretsen. Svenska kreditinstitut som står under Finansinspektionens tillsyn fick möjlighet att bli tillfälliga penningpolitiska motparter och fick som sådana delta i Riksbankens program för vidareutlåning till icke-finansiella företag.

Lån för vidareutlåning till företag

Under detta program erbjöd Riksbanken sina penningpolitiska motparter och tillfälliga penningpolitiska motparter att låna svenska kronor med upp till fyra års löptid till en rörlig ränta motsvarande Riksbankens reporänta. Under året lånade Riksbanken ut sammanlagt 164,5 miljarder kronor till åtta motparter för vidareutlåning till icke-finansiella företag. Utlåningen genomfördes i form av ettåriga lån som motparterna har en option att årligen förlänga upp till den maximala löptiden på fyra år.

Veckovisa marknadsoperationer

I de första veckovisa marknadsoperationerna erbjöds de penningpolitiska motparterna att låna svenska kronor med tre månaders löptid till reporäntan plus 0,20 procentenheter. I juli sänktes räntan till reporäntan samtidigt som de penningpolitiska motparterna även fick möjlighet att låna kronor med sex månaders löptid. Under året lånade Riksbanken ut sammanlagt 28,7 miljarder kronor till tre motparter i de veckovisa marknadsoperationerna. Utlåningen genomfördes huvudsakligen med tre månaders löptid och till reporäntan plus 0,20 procentenheter. Efter ränteändringen i juli genomfördes endast ett lån; det rörde sig om ett lån med sex månaders löptid som sedan kvarstod vid årets slut med en återstående löptid om två månader.

Lån i amerikanska dollar

Under året kunde de penningpolitiska motparterna låna amerikanska dollar med tre månaders löptid till en tremånaders dollarränta. Under detta program lånade Riksbanken ut 2,0 miljarder amerikanska dollar till en motpart. Detta lån löpte ut och återbetalades under året.

Inlåning i penningpolitiskt syfte

Det svenska banksystemet har ett likviditetsöverskott gentemot Riksbanken, som under de senaste åren huvudsakligen skapats genom att Riksbanken köpt svenska statsobligationer av bankerna. Banker som är penningpolitiska motparter till Riksbanken deponerar regelbundet sitt likviditetsöverskott hos Riksbanken genom olika penningpolitiska instrument som stående inlåningsfacilitet över natten och riksbankscertifikat med en veckas löptid.

Inlåningen från banksystemet innebär att Riksbanken har en skuld till bankerna. Vid årets slut uppgick denna skuld till 874,6 miljarder kronor, vilket är en ökning med 442,0 miljarder kronor från föregående år. Att banksystemets likviditetsöverskott ökade berodde framför allt på att Riksbanken under året köpte en stor mängd svenska värdepapper och lånade ut svenska kronor. Men det berodde också på att Riksbanken i maj valde att finansiera inleveransen av 5,3 miljarder kronor till statskassan genom att tillföra svenska kronor till banksystemet. Under året medförde de negativa inlåningsräntorna att den totala inlåningen genererade 363 miljoner kronor i ränteintäkter.

Analys av Riksbankens resultat och eget kapital

Riksbankens resultat beror till stor del på hur kronans växelkurs samt de internationella och svenska räntorna utvecklas. De senaste årens fallande räntor har medfört att marknadsvärdet på Riksbankens värdepapper stigit, och detta har temporärt inneburit högre avkastning och resultat. Efter en lång period med låga räntor är dock ränteintäkterna från Riksbankens värdepapper förhållandevis låga. Om räntorna förblir låga kommer också ränteintäkterna att vara det. Om räntorna i stället börjar stiga kommer ränteintäkterna gradvis att stiga allteftersom Riksbankens värdepapper förfaller och ersätts med nya. Samtidigt kommer dock värdet på värdepapperen att sjunka, vilket försämrar den totala avkastningen på Riksbankens tillgångar (ränteintäkter plus förändring i marknadsvärde) på kort sikt.

I likhet med flera andra centralbanker har Riksbanken en räntefri finansiering i form av sedlar och mynt. Detta ger förutsättningar för ett bra räntenetto som kan bidra till Riksbankens totala avkastning. Den del av nettoresultatet som kan hänföras till sedlar och mynt brukar benämnas seignorage. Seignoraget bidrar positivt så länge den nominella avkastningen på tillgångarna är större än kostnaden för att tillverka sedlarna och mynten (vilket vanligtvis är en ganska liten kostnad). Dock har mängden utestående sedlar och mynt minskat kraftigt det senaste decenniet, vilket gör att Riksbankens möjligheter att göra seignoragevinster också har minskat.

Hur stor nettoavkastningen blir på lång sikt beror dock inte bara på seignoraget utan även på hur stor skillnad det i genomsnitt är mellan tillgångarnas och skuldernas räntenivåer. De stödåtgärder som Riksbanken genomförde under 2020 medförde att inlåningen i svenska kronor från Riksbankens motparter ökade snabbt. Denna inlåning utgör den största delen av Riksbankens skuldsida. Räntekostnaden för denna skuld är direkt kopplad till Riksbankens räntestyrningssystem, vilket innebär att om reporäntan höjs kommer även Riksbankens räntekostnader att öka. Eftersom Riksbankens tillgångar till stor del har långa räntebindningstider, och inlåningen i kronor sker till en kortfristig ränta, kan intäkter och kostnader hamna i otakt och nettoresultatet komma att variera mer än tidigare. Detta brukar kallas att ränterisken ökar.

Riksbankens resultat förväntas bli lägre under kommande år

Den totala avkastningen på värdepapper i svenska kronor var svagt positiv under 2020. Den sammantagna nettoeffekten på resultatet påverkades även positivt av att Riksbanken fick betalt för att finansiera innehavet (med inlåning i kronor). Då reporäntan och inlåningsräntan var 0 respektive $-0,10$ procent under större delen av året var den genomsnittliga räntan för finansieringen strax under 0 procent. Svenska räntor förväntas ligga kvar på förhållandevis låga nivåer under de kommande åren, vilket gör att nettoavkastningen på obligationsinnehavet i kronor också kan väntas vara nära noll.

Under 2020 påverkades värdet på Riksbankens utländska värdepapper positivt eftersom de utländska räntorna föll. Men i och med att kronan stärktes

under året blev den totala avkastningen uttryckt i kronor negativ. De utländska räntorna förväntas ligga kvar på förhållandevis låga nivåer de närmaste åren. Avkastningen på valutareserven kan därmed väntas bli förhållandevis låg.

Det låga ränteläget innebär alltså att Riksbankens resultat de närmaste fem åren förväntas bli väsentligt lägre än vad som var fallet under de närmast föregående fem åren. Om kronan förstärks kraftigt eller om räntorna stiger påtagligt kan Riksbanken komma att göra betydande förluster. Om ränteuppgången blir kraftig kommer Riksbankens möjligheter att lämna utdelning till staten dessutom att tillfälligt minska, och utdelningen kan helt utebli vissa år.

Riksbanken gör avsättningar för finansiella risker

Under de senaste åren har penningpolitiken förändrats påtagligt till följd av kriser och strukturella förändringar. Detta har, bland annat, inneburit att Riksbanken nu använder sin balansräkning mer aktivt som penningpolitiskt verktyg. Den utvecklingen har accelererat med de åtgärder som Riksbanken genomfört under coronapandemin.

Även om Riksbankens finansiella tillgångar är förknippade med låga risker, så innebär utvecklingen att riskerna på balansräkningen totalt sett har ökat. Det betyder att Riksbankens resultat kan komma att variera mer än tidigare år, vilket i sin tur gör att det kan komma både perioder med större vinster och perioder med större förluster, jämfört med tidigare då balansräkningen var mindre. Riksbanken har visserligen buffertar, i form av orealiserade vinster på värde-regleringskonton samt eget kapital, som bidrar till Riksbankens finansiella motståndskraft om det skulle uppstå förluster de närmaste åren, exempelvis om kronan skulle stärkas eller marknadsräntorna skulle vända uppåt igen. Men riskerna har nu ökat så mycket att förluster skulle kunna medföra att Riksbankens eget kapital blir alltför lågt.

Eftersom den sammanlagda bufferten inte vuxit i samma takt som Riksbankens finansiella risker har ökat har direktionen beslutat att göra avsättningar för finansiella risker om 5 miljarder kronor, något som Riksbanken har möjlighet till enligt riksbankslagen och ECBS:s riktlinje för redovisning. Riskavsättningen minskar både det redovisade och det utdelningsgrundande resultatet med 5 miljarder kronor. Det utdelningsgrundande resultatet före avsättningar var knappt 13 miljarder kronor under 2020, vilket är dubbelt så högt som genomsnittet för de senaste tio åren.

Beslutet att göra avsättningar har fattats i ett läge där Riksbanken har gjort förhållandevis stora vinster de senaste åren, vilket normalt sett bidrar till större utdelning till staten, samtidigt som banken behöver en större buffert mot förluster än den som nu finns. Riksbanken bedömer att bufferten på sikt behöver öka med 15–50 miljarder kronor.

Riskavsättningen blir ett första steg mot att förstärka bufferten, genom att Riksbanken behåller en del av den utdelningsgrundande vinsten på balansräkningen. Detta innebär visserligen att utdelningen till staten minskar på kort sikt, men de år när Riksbanken gör förluster kan avsättningarna användas för

att förstärka resultatet och bidra till att hålla utdelningarna uppe. Riskavsättningar kan alltså ses som ett sätt att omfördela vinster och utdelningar över tiden.

Framför allt bidrar förstärkningen av bufferten till att Riksbanken även i mindre fördelaktiga lägen kan upprätthålla tillräckliga finansiella resurser för att självständigt kunna utföra sina uppdrag. Riskavsättningarna bidrar på så vis till Riksbankens finansiella oberoende och stärker Riksbankens möjligheter att utföra sina lagstadgade uppgifter.

Resultatmått och seignorage

Riksbankens resultat bestäms av avkastningen på bankens tillgångar, kostnaderna för bankens skulder och kostnaderna för att bedriva verksamheten. Det finns dock flera sätt att beräkna resultatet av Riksbankens verksamhet.

Det bredaste resultatmåttet kan benämnas *totalt resultat* och beskriver hur Riksbankens eget kapital (inklusive årets resultat och värde regleringskonton) förändrats under året. Det totala resultatet för 2020 uppgick till –12 331 miljoner kronor. I och med att Riksbanken under året betalade 5 300 miljoner kronor i utdelning till staten minskade det egna kapitalet med $12\,331 + 5\,300 = 17\,631$ miljoner kronor.

Det totala resultatet kan delas upp i olika beståndsdelar. Ett sätt är att skilja resultat som är realiserade från sådana som är orealiserade. Realiserade resultat uppstår till exempel när Riksbanken får ränta på banktillgodohavanden och värdepapper, vid försäljning av värdepapper som tidigare köpts eller vid utbetalning av löner. Orealiserade resultat uppstår när marknadsvärdet på tillgångar som banken fortfarande äger förändras, till exempel om priset på guld förändras. Ett annat sätt att dela upp Riksbankens resultat är att separera sådant som kan härledas till räntor och värdepappersinnehav från sådant som är relaterat till guld- och valutainnehav.

I tabell 6 har 2020 års totala resultat på –12 331 miljoner kronor delats upp i fyra delar. Det realiserade resultatet från räntor och värdepapper uppgick till 9 064 miljoner kronor. Här ingår Riksbankens ränteutgifter och räntekostnader samt nettoresultatet av samtliga transaktioner och nedskrivningar som avser värdepapper samt riskavsättningar. Dessutom ingår posten övriga intäkter, som i huvudsak består av avgifter från användarna av betalningssystemet RIX. Därtill kommer kostnader för personal, administration och avskrivningar. Det realiserade resultatet från guld- och valutatransaktioner, inklusive nedskrivningar, uppgick till –13 337 miljoner kronor. Det orealiserade resultatet till följd av ändrade räntor uppgick till –1 282 miljoner kronor medan det som orsakades av förändrade guld- och valutakurser uppgick till –6 776 miljoner kronor.

Tabell 6 Resultatmatris*Miljoner kronor*

	Räntor och värdepapper	Guld och valuta
Realiserat resultat	9 064	-13 337
Orealiserat resultat	-1 282	-6 776

Källa: Riksbanken.

Riksbankens *redovisade resultat*, det vill säga det som tas upp i Riksbankens resultaträkning, omfattar allt resultat som har realiserats från räntor och värdepapperstransaktioner liksom från guld- och valutatransaktioner. Riksbankens redovisade resultat för 2020 uppgick således till $9\,064 - 13\,337 = -4\,273$ miljoner kronor.

Det resultat som ligger till grund för vinstutdelningen till staten, Riksbankens utdelningsgrundande resultat, omfattar såväl realiserat som orealiserat resultat kopplat till räntor och värdepapper men exkluderar det resultat som härrör från guld och valuta. Det *utdelningsgrundande resultatet* för 2020 uppgick således till $9\,064 - 1\,282 = 7\,782$ miljoner kronor. Storleken på själva utdelningen tas fram genom att man beräknar genomsnittet av det utdelningsgrundande resultatet för de senaste fem åren och multiplicerar detta med 80 procent. En sammanställning över hur de olika resultatmått förhåller sig till varandra finns i tabell 7.

Vad är seignorage?

Riksbankens *seignorage* är den del av Riksbankens redovisade resultat som kommer från rätten att ge ut sedlar och mynt. Värdet på alla utelöpande sedlar och mynt är upptaget som en skuld i Riksbankens balansräkning. Vid utgången av 2020 uppgick detta värde till 62 853 miljoner kronor. Riksbanken betalar ingen ränta på denna skuld men har kostnader för hanteringen av sedlar och mynt. Av Riksbankens totala kostnader för personal, administration och avskrivningar på 1 002 miljoner kronor utgjorde 150 miljoner kronor beräknade kostnader för kontantförsörjningen, det vill säga hanteringen av sedlar och mynt (se avsnittet Resultaträkning och balansräkning fördelade på verksamhetsområden).

Genom att ge ut sedlar och mynt kan Riksbanken finansiera tillgångar med samma värde, men Riksbanken har inga öronmärkta tillgångar som exakt svarar mot posten sedlar och mynt. När man uppskattar intäkterna från dessa tillgångar görs därför en schablonberäkning. Eftersom sedel- och myntstockens genomsnittliga andel av balansslutningen var 5,21 procent antas att 5,21 procent av intäkterna kommer från de tillgångar som svarar mot sedlar och mynt. Beräknat på detta sätt kan 319 miljoner kronor av Riksbankens totala ränteintäkter från tillgångar på 6 114 miljoner kronor (6 478 miljoner kronor exklusive ränteintäkter avseende inlåning från Riksbankens motparter på 364 miljoner kronor) sägas komma från dessa tillgångar. På samma sätt kan 803 miljoner kronor av det totala nettoresultatet av finansiella transaktioner, exklusive nedskrivningar och finansiella riskavsättningar, på 15 418 miljoner

kronor anses komma från de tillgångar som svarar mot sedlar och mynt. Nettot av Riksbankens intäkter och kostnader som kan hänföras till sedlar och mynt uppgick således till $319 + 803 - 150 = 972$ miljoner kronor. Det är detta belopp som kallas Riksbankens seignorage.

Storleken på Riksbankens seignorage har minskat under de senaste decennierna, vilket beror såväl på det låga ränteläget som på att det totala värdet på utelöpande sedlar och mynt har minskat. Årets seignorage var 796 miljoner kronor lägre än motsvarande värde för räkenskapsåret 2019, eftersom nettoresultatet av finansiella transaktioner var ovanligt stort under 2019. Seignoraget för 2020 var bara något större än Riksbankens förvaltningskostnader. Denna jämförelse är viktig, eftersom en förutsättning för att Riksbanken ska anses vara finansiellt oberoende är att Riksbanken kan stå för sina egna kostnader. Med dagens låga räntenivåer, med långfristiga obligationsräntor nära 0 procent, kan seignoraget förväntas bli fortsatt lågt framöver.

Tabell 7 Resultatmätt 2020

Miljoner kronor

	Totalt	Redovisat	Utdelnings- grundande
Ränteintäkter	6 478	6 478	6 478
Räntekostnader	-2 840	-2 840	-2 840
Nettoresultat av finansiella transaktioner och nedskrivningar	-2 042	-2 042	11 295
varav försäljningar av värdepapper	11 532	11 532	11 532
respektive guld och valuta	3 886	3 886	-
varav nedskrivningar av värdepapper	-237	-237	-237
respektive guld och valuta	-17 223	-17 223	-
Nettoresultat av värdeförändringar (orealiserat resultat)	-8 058	-	-1 282
varav värdeförändringar på värdepapper	-1 282	-	-1 282
respektive guld och valuta	-6 776	-	-
Finansiell riskavsättning	-5 000	-5 000	-5 000
Övriga intäkter	133	133	133
Summa nettointäkter	-11 329	-3 271	8 784
Personal- och administrationskostnader samt avskrivningar	-1 002	-1 002	-1 002
varav kostnader för hantering av sedlar och mynt	-150	-150	-150
övriga kostnader	-852	-852	-852
Årets resultat	-12 331	-4 273	7 782

Källa: Riksbanken.

Ett stabilt finansiellt system

Coronapandemin och dess konsekvenser har präglat Riksbankens arbete med finansiell stabilitet under 2020. Det gäller såväl analys av risker och krisberedskap som frågor kopplade till Riksbankens krisåtgärder. Pandemin har också präglat en stor del av det internationella arbetet och samarbetet med andra myndigheter i Sverige, exempelvis inom ramen för ESRB och i det finansiella stabilitetsrådet. Riksbanken arbetade under året även med analyser och publikationer gällande utvecklingen för svenska bankers låntagargrupper såsom icke-finansiella företag och hushåll. Arbetet innebar också analys av finansieringsmarknader som är viktiga för banker och icke-finansiella företag. Samtidigt fortsatte arbetet med att påverka utformningen och införandet av både nationella och internationella finansiella regelverk. Under året deltog Riksbanken i en krisövning och samarbetade med andra myndigheter, såväl i Sverige som i våra grannländer, för att stärka krisberedskapen.

Riksbankens arbete för att stärka det finansiella systemet

Coronapandemin medförde att BNP föll kraftigt i såväl Sverige som många andra länder. Företagssektorn drabbades hårt och många människor förlorade sina arbeten. Osäkerheten kring den realekonomiska utvecklingen resulterade initialt under pandemin i kraftiga rörelser på de finansiella marknaderna, och banker och företag fick svårare att finansiera sina verksamheter. Tack vare myndigheternas åtgärder påbörjades en ekonomisk återhämtning och situationen på många viktiga finansieringsmarknader förbättrades. Sammantaget bedömde Riksbanken dock under året att den finansiella stabilitetsrisken var förhöjd.

Coronapandemin har fått stora effekter på världsekonomin och globala finansiella marknader

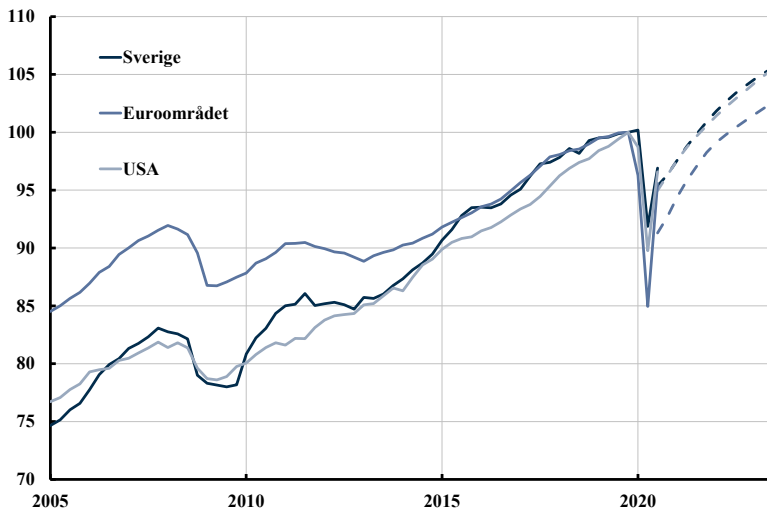
Riksbanken konstaterade i de finansiella stabilitetsrapporterna att den ekonomiska utvecklingen i omvärlden har fortsatt att präglas av pandemin. De införda restriktionerna, krav på social distansering och en oro för smittspridning lamslog den ekonomiska aktiviteten i många länder under våren, med kraftiga fall i BNP som följd. Också i Sverige föll BNP tydligt, men många länder drabbades ännu hårdare.

I krisens inledande fas var också påfrestningarna på de finansiella marknaderna stora, både i Sverige och i omvärlden, och innebar bland annat att investerarna sökte sig till väldigt likvida och relativt säkra tillgångar. Aktieindex föll, marknadsräntorna steg kraftigt och på flera marknader syntes tydliga tecken på att de fungerade dåligt. Till exempel ökade skillnaden mellan köp-

och säljpriser på många viktiga finansieringsmarknader. För att i detta läge minska risken för en kreditåtstramning och bidra till en bättre fungerande kreditförsörjning satte många centralbanker in ett stort antal kraftfulla åtgärder. Exempelvis började Riksbanken köpa finansiella tillgångar, bland annat i form av statsobligationer, säkerställda obligationer och företagspapper. Flera centralbanker, likaså Riksbanken, inledde också omfattande utlåningsprogram och styrräntorna sänktes eller hölls kvar kring 0 procent. Därutöver bidrog Federal Reserves swapavtal med centralbanker i andra länder till att minska problemen relaterade till den dollarbrist som rådde i början av krisen. Dessa åtgärder har tillsammans med finanspolitiska åtgärdsprogram för hushåll och företag varit avgörande för att undvika en finansiell kris. Stöden har också bidragit till att en ekonomisk återhämtning kunnat inledas under året.

Diagram 15 BNP i Sverige, euroområdet och USA

Index, 2019 kv4 = 100

Anm. De streckade linjerna avser Riksbankens prognoser från den penningpolitiska rapporten i september. Utfallet för tredje kvartalet 2020 kom efter att den finansiella stabilitetsrapporten publicerades i november. Avser säsongsrensade data.

Källor: Eurostat, SCB, U.S. Bureau of Economic Analysis och Riksbanken.

Utvecklingen är dock osäker, och när smittspridningen åter ökade under hösten tvingades flera länder sätta in nya restriktioner eller låta utfasningen av restriktionerna ta längre tid. Därtill har krisen också slagit hårt mot företagssektorn globalt, vilket kan leda till att företagskonkurserna kan öka. Det kan i sin tur medföra problem för länder med många finansiellt svaga banker.

Företagssektorn drabbades i stor utsträckning

Under året drabbades många företag hårt av de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin. Företag som direkt påverkades av begränsningarna av samhällslivet drabbades inledningsvis särskilt hårt. Det handlade till exempel

om företag verksamma inom hotell, restaurang och transport. Många företag drabbades också hårt i början av pandemin när aktiviteten i den globala ekonomin bromsades upp eftersom detta ledde till förseningar i leveranser av in-satsvaror och därmed till produktionsstörningar.

Sammantaget ledde problemen till att antalet ansökningar om rekonstruktioner och konkurser ökade under våren. Under sommaren föll dock antalet ansökningar tillbaka, och under hösten låg de på förhållandevis normala nivåer. En möjlig förklaring till det är de stödåtgärder till företag i form av lån och bidrag som regeringen, Riksbanken och andra myndigheter satt in. Från Riksbankens sida har åtgärderna för att hjälpa företagen framför allt handlat om att upprätthålla en god kreditillförsel och att bibehålla låga räntenivåer.

Eftersom många företag förlorade en stor del av sina intäkter till följd av pandemin fick de svårt att betala sina hyror. Flera fastighetsföretag försökte då underlätta för hyresgästerna genom olika lösningar. Hur väl fastighetsföretagen klarade sig under året varierade beroende på vilket bestånd de har. De som har fastigheter inom hotell och detaljhandel drabbades hårt medan till exempel de med samhälls- och bostadsfastigheter klarade sig bättre.

Brister på företagsobligationsmarknaden

Stressen som drabbade de finansiella marknaderna till följd av coronapandemin synliggjorde problem som funnits på företagsobligationsmarknaden under en längre tid och som Riksbanken tidigare lyft fram. Ett sådant problem är brister i transparensen på andrahandsmarknaden, särskilt vad gäller offentliggörande av information om priser och volymer vid avslut. Osäkerhet kring obligationspriserna förstärkte effekterna när oron var som värst under våren och bidrog till att ett flertal svenska fondbolag valde att tillfälligt stänga handeln i vissa av sina fonder med innehav i svenska företagsobligationer. Problemen bidrog även till svårigheter för icke-finansiella företag att refinansiera sina värdepapper.

Ett annat problem som Riksbanken lyfte fram handlar om den begränsade likviditeten på andrahandsmarknaden, och denna blev särskilt påtaglig under våren. En stor andel investerare väljer att behålla obligationerna till förfall. Det innebär att endast en liten del av den totala utestående volymen omsätts på andrahandsmarknaden. När vissa investerare under våren ville sälja delar av sitt företagsobligationsinnehav, fanns få köpare att tillgå. Det var framför allt många fonder som ville sälja för att kunna hantera de stora kapitaluttag som deras andelsägare gjorde.

Ändrade ekonomiska förutsättningar för många hushåll

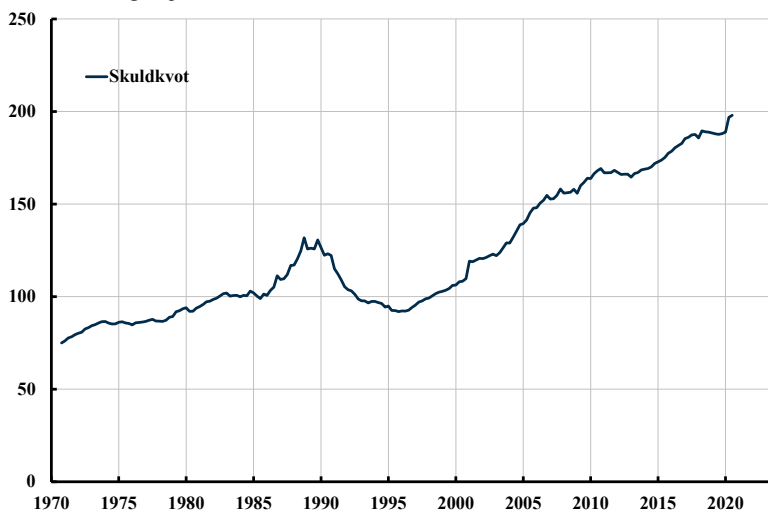
Coronapandemin har inneburit sämre ekonomiska förutsättningar för många hushåll. Antalet varsel och permitteringar har stigit i snabb takt och många har förlorat, eller riskerar att förlora, sina jobb och sin inkomst. Trots den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden har hushållens motståndskraft överlag varit

fortsatt god, vilket dels beror på de åtgärder som regeringen, Riksbanken och andra myndigheter satt in, och dels på den starka utvecklingen på bostadsmarknaden.

Den höga och växande skuldsättningen bland hushållen fortsätter att göra den svenska ekonomin sårbar och Riksbanken har länge påpekat att de höga skulderna i hushållssektorn kan bli särskilt problematiska om den ekonomiska utvecklingen skulle bli betydligt sämre än förväntat, i synnerhet om bostadspriserna skulle falla. Samtidigt som skuldsättningen ökat har också bostadspriserna stigit under lång tid och utvecklingen har varit särskilt stark under pandemin. Skuldsättningen bland hushållen är historiskt hög och uppgår till ungefär 198 procent av hushållens disponibla inkomster. Att skuldkvoten steg kraftigt under 2020 hänger ihop med att de disponibla inkomsterna utvecklades mycket svagt under krisen.

Diagram 16 Hushållens skulder

Procent av årlig disponibel inkomst

Anm. Hushållens totala skulder som andel av deras disponibla inkomster summerade över de senaste fyra kvartalen. Senaste observationen avser kvartal 3, 2020.

Källa: SCB och Riksbanken.

Att hushållens skulder har stigit under lång tid beror bland annat på att räntorna fallit, men även på att bostadsmarknaden fungerat dåligt och att skattesystemet inte är väl utformat ur ett finansiellt stabilitetsperspektiv. Riksbanken påpekade under året att det behövs åtgärder inom bostads- och skattepolitiken för att komma till rätta med de grundläggande orsakerna till att skulderna har blivit så höga.

Utvecklingen i banksektorn kantad av osäkerhet

Storbankerna i Sverige gick in i coronapandemin med ett förhållandevis bra utgångsläge, mycket tack vare att de globala och nationella kraven på bankernas kapital och likviditet skärpts sedan den globala finanskrisen i slutet av 00-talet. Även om situationen har försämrats något under senare tid har de flesta av de fem storbankerna haft god lönsamhet och låga kreditförluster under lång tid. Dessa faktorer har, tillsammans med stödåtgärder från det offentliga, bidragit till att storbankerna i Sverige haft goda förutsättningar att upprätthålla sin utlåning under coronapandemin.

Samtidigt kvarstår, som Riksbanken tidigare lyft, flera strukturella sårbarheter och risker i den svenska banksektorn. Bland dessa risker finns banksektorns storlek och koncentration samt stora exponeringar mot fastighetsmarknaden, där utvecklingen på bostadsmarknaden bidrar till att öka sårbarheterna ytterligare. Dessutom är Sverige en liten öppen ekonomi och bankerna är beroende av utvecklingen i omvärlden. Den europeiska banksektorn har länge haft problem med låg lönsamhet och stora volymer av problemkrediter. Om utvecklingen i och förtroendet för banksektorn i Europa försämras kan även de svenska bankerna påverkas negativt.

Finansiella infrastrukturen anpassade sin verksamhet

Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen visade att den överlag fungerade bra under året och att tillgängligheten var god, trots att de finansiella infrastrukturföretagen fick ställa om sina verksamheter med anledning av coronapandemin. Den har bland annat inneburit att många anställda behövt arbeta hemifrån. Systemen har också stundtals fått utstå extra påfrestning eftersom turbulens på marknaderna genererat fler transaktioner än vanligt. Men eftersom det var få störningar och avbrott under året bedömde Riksbanken att de finansiella infrastrukturföretagen hanterade situationen väl. Riksbanken konstaterade dock att det finns sårbarheter som behöver hanteras.

En sårbarhet är kopplad till styrning och kontroll; Riksbanken konstaterade att företagen gjort flera förbättringar, men att visst arbete återstår. Vidare påpekade Riksbanken att infrastrukturföretagens omfattande utkontraktering (eng. outsourcing) kan utgöra en risk. En annan sårbarhet gäller centrala motparter (CCP:er) som är känsliga för stora marknadsrörelser, vilket kan skapa risker för det finansiella systemet. Riksbanken konstaterade att CCP:ernas exponeringar varierade mycket under vårens turbulens på de finansiella marknaderna, men att läget mot slutet av året blev mer stabilt. Riksbanken påpekade att det dock är viktigt att marknadsaktörerna fortsatt har beredskap om rörelserna på marknaden åter ökar.

Finansiella stabilitetsrådet

Riksbanken ingår i Finansiella stabilitetsrådet. Rådet träffades fem gånger under 2020, varav tre möten var extrainsatta möten under våren med anledning

av coronapandemin. Myndigheterna diskuterade bland annat utvecklingen på de finansiella marknaderna och de effekter på makroekonomin som orsakats av osäkerheten kring coronapandemin. Myndigheterna redogjorde även för sina åtgärder för att dämpa krisens effekter på kreditgivning, hushåll och företag och för att minska oron på de finansiella marknaderna.

Myndigheterna bedömde att Sverige sedan finanskrisen 2008–2009 vidtagit flera åtgärder som bidragit till att vi i dag har bättre förutsättningar att upprätthålla den finansiella stabiliteten. Samtidigt konstaterade de att det alltså finns sårbarheter, som högt risktagande på de finansiella marknaderna, hög skuldsättning bland hushållen och växande skuldsättning bland icke-finansiella företag. Riksbanken framhöll att pandemin kan ses som ett exempel som belyser hur viktigt det är att det finansiella systemet har god motståndskraft mot finansiella störningar. När det ekonomiska läget tillåter behöver motståndskraften i det finansiella systemet åter stärkas.

Under året diskuterade rådet även penningtvätt och cybersäkerhet i det finansiella systemet. Riksbanken informerade om att den nordisk-baltiska valkretsen är överens om att IMF ska utvärdera regionens samarbete för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. IMF:s arbete blir ett viktigt komplement till andra pågående utvärderingar inom området.

Riksbankens finansmarknadsenkät

Två gånger per år skickar Riksbanken ut en finansmarknadsenkät till aktörer som är aktiva på de svenska ränte- och valutamarknaderna. Syftet med enkäten är att få en samlad bild av aktörernas syn på de svenska finansiella marknaderna – hur dessa fungerar, hur marknadsaktiviteten ser ut och vilka risker som aktörerna upplever finns i det svenska finansiella systemet framöver. Rapporten är enbart en redovisning av aktörernas svar och redogör inte för Riksbankens bedömningar.

I vårens enkät uppgav aktörerna i sina svar att valutamarknaden för svenska kronor upplevdes fungera sämre än tidigare, men bättre än marknaderna för andra valutor under coronakrisen. Den svenska räntemarknaden uppgavs också fungera sämre än tidigare. Det var fler aktörer än tidigare som svarade att likviditeten på marknaden för företagsobligationer och för säkerställda obligationer var dålig eller mycket dålig. I höstens enkät ansåg en större andel av aktörerna jämfört med vid vårens enkät att både valutamarknaden för svenska kronor och svenska räntemarknaden fungerade bra eller mycket bra. Det som upplevdes vara bättre på räntemarknaden var framför allt likviditeten på marknaden för företagscertifikat, företagsobligationer med högt kreditbetyg samt säkerställda obligationer. Likviditeten för nominella och reala statsobligationer uppgavs däremot vara något sämre än vid vårens enkät.

Riksbanken tillhandahåller en ny referensränta

I december 2019 beslutade Riksbankens direktion att Riksbanken ska tillhandahålla en transaktionsbaserad referensränta för den allra kortaste löptiden (overnight, O/N) i svenska kronor. Den nya referensräntan, som har fått namnet Swestr (Swedish krona Short Term Rate), kommer att beröra många intressenter när den väl börjar användas. En referensränta fungerar som ett gemensamt riktmärke när finansiella kontrakt, som räntebärande värdepapper, prissätts men kan också användas för att prissätta lån till rörlig ränta riktade till hushåll och företag.

Riksbanken utvecklade under 2020 den transaktionsbaserade räntan och det ramverk som behövs kring den. Arbetet innebar bland annat att ta fram en lämplig definition på den nya referensräntan och att utarbeta former för hur den ska tas fram och publiceras. Den 17 november 2020 fattade direktionen beslut om hur referensräntan ska beräknas. Detta beslut föregicks av en remiss och beslutet tog hänsyn till de synpunkter som då framfördes.

Under hösten lät Riksbanken även potentiella användare framföra synpunkter på hur den nya referensräntan ska presenteras på Riksbankens webbplats. Detta för att säkerställa att den blir till nytta för användarna. Under året deltog Riksbanken även som observatör i arbetsgruppen för alternativa räntor (AGAR).

Den 27 januari 2021 inledde Riksbanken en testperiod som ska pågå i cirka sex månader. Under testperioden kommer en preliminär version av Swestr att publiceras kl. 11.00 varje bankdag. Den officiella referensräntan kommer att börja publiceras efter att testperioden har avslutats.

Säkra och effektiva betalningar

Den svenska betalningsmarknaden utvecklas fort och Riksbanken undersöker därför hur Riksbankens tjänsteutbud behöver förändras så att betalningsväsendet fortsätter att vara säkert och effektivt. Att betalningar är säkra och kostnadseffektiva är en förutsättning för att den svenska ekonomin ska fungera väl. Den svenska betalningsinfrastrukturen ska vara minst lika säker och effektiv som i jämförbara länder i omvärlden. Utvecklingen gör också att infrastrukturen för omedelbara betalningar mellan hushåll och företag behöver ses över. Under 2020 fortsatte Riksbankens förhandlingar om att få använda ECB:s plattform för omedelbara betalningar (TIPS) för avveckling av svenska kronor och avslutades framgångsrikt. Arbetet med e-kronaprojektet fortsatte också under 2020, bland annat med utvecklingen av en e-kronapilot. I november publicerade Riksbanken rapporten Så betalar svenskarna 2020, som beskriver och analyserar utvecklingen på betalningsmarknaden.

Utvecklingen på betalningsmarknaden

De elektroniska betalningarna blir allt fler och detta är en global trend. Orsaken är bland annat den tekniska utvecklingen och förändrade konsumtionsmönster. Det blir allt vanligare att betalningar görs mellan privatpersoner och företag i olika länder, och de nationella betalningsmarknaderna integreras i allt högre grad med varandra. För Sverige är utvecklingen i Norden och EU den som är mest betydelsefull. Centralbankerna har en nyckelroll i omvandlingen av betalningsmarknaderna och Riksbanken deltar i det internationella samarbetet samt bevakar och analyserar utvecklingen.

På den svenska marknaden har användningen av elektroniska betaltjänster ökat trendmässigt samtidigt som användningen av blankettgiro och kontanter har minskat. I en internationell jämförelse från 2019 är Sverige ett av de länder som har lägst andel kontanter i samhället per person och år. Att svenska folket i allt mindre utsträckning använder kontanter beror till stor del på den tekniska utvecklingen och den ökade digitaliseringen i samhället som helhet.

Allt färre betalningar på inköpsstället sker med kontanter, och konsumenterna uppger också att de oftare upplever att de inte kan betala med kontanter i butik. Samtidigt ökar användningen av kort och Swish. Så kallade kontaktlösa kort och terminaler, där man betalar genom att hålla kortet mot kortterminalen, har blivit vanliga. Under 2020 accelererade denna utveckling i och med coronapandemin och en stor del av den effekten förväntas bli permanent.

Utvecklingen mot ett kontantlöst samhälle kan i förlängningen göra samhället sårbart om betalningsmarknaden blir koncentrerad till ett fåtal privata aktörer, betaltjänster och infrastrukturer. Detta problem togs också delvis upp i arbetet inom den parlamentariska kommittén för översynen av det penning-

politiska ramverket och riksbankslagen och i slutredovisningen från Försvarsberedningen om inriktningen för säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret. Riksbanken tog också upp problemet inom ramen för arbetet i Betalningsrådet, som är ett samråds- och dialogforum för frågor om den svenska marknaden för betaltjänster.

Den ökade efterfrågan på och den ökade volymen av så kallade omedelbara betalningar genom bankernas betalapp Swish har fått Riksbanken att undersöka hur sådana framöver kan erbjudas i fler former till allmänheten så effektivt och säkert som möjligt. Därför avtalade Riksbanken under 2020 med ECB om att låta betalningar i svenska kronor genomföras på ECB:s plattform för omedelbara betalningar, TIPS. Genom att använda samma tekniska plattform som eurosystemet kommer Riksbanken att hålla kostnaderna nere och samtidigt få svenska företag möjligheter att utveckla nya betaltjänster, vilket kommer allmänheten till godo. Den nya tjänsten väntas vara klar våren 2022.

Sedan 2017 driver Riksbanken ett projekt för att studera om det är möjligt att ge ut ett digitalt komplement till kontanter, så kallade e-kronor, och om ett sådant komplement skulle kunna stödja Riksbanken i uppgiften att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Inom ramen för detta arbete driver Riksbanken också ett e-kronapilotprojekt.

E-kronapilot

I februari 2020 fick Accenture uppdraget som teknisk underleverantör till Riksbankens projekt för e-kronapiloten. Målet med projektet är att utarbeta ett förslag på hur Riksbanken skulle kunna ge ut svenska kronor i digital form som är tillgängliga för allmänheten. Projektet ska även bredda bankens kunskap om e-kronans tekniska möjligheter, ta fram ett förslag på en teknisk lösning i en testmiljö och ett förslag på ett regelverk för en e-krona. Under 2020 fortskred arbetet; en projektorganisation etablerades och en teknisk lösning arbetades fram. Lösningen bygger på att svenska kronor i digital form, utgivna av Riksbanken (e-kronor), distribueras via deltagare i ett decentraliserat nätverk vilka i sin tur förmedlar e-kronorna till slutanvändarna, det vill säga privatpersoner och företag. Dessutom gjordes en omfattande analys av de regelverk som skulle beröras av utgivningen av en e-krona.

Under året hade enheten för e-kronapiloten också en dialog med externa intressenter och andra centralbanker om olika aspekter på digitala centralbankspengar.

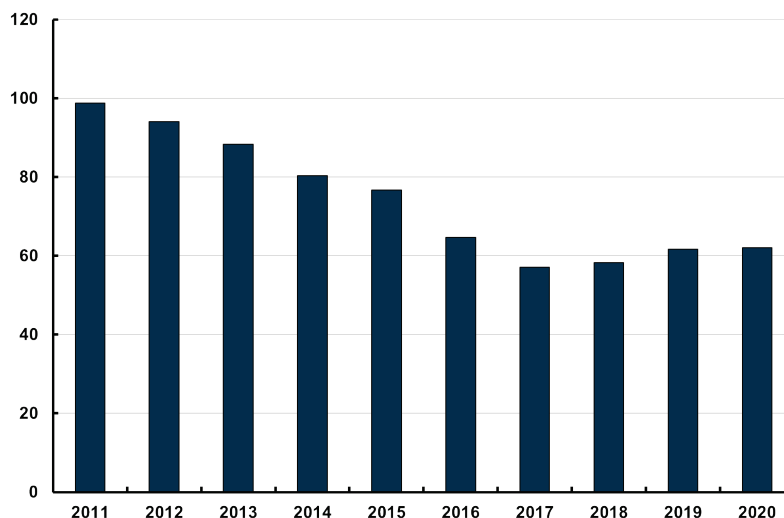
Kontantförsörjning

Under 2020 tillhandahöll Riksbanken sedlar och mynt till bankerna och följde värdet av kontanterna i cirkulation.

Kontantmängden har tidigare minskat under många år men har ökat sedan 2017. Ökningen ser nu ut att ha planat ut och 2020 låg kontantmängden ungefär på samma nivå som året innan. Det var endast 500-kronorssedlarna som ökade.

Värdet av kontanterna i cirkulation styrs av efterfrågan på sedlar och mynt, som varierar under året. Ett sätt att beskriva kontantmängden under året är att beräkna ett genomsnitt av värdet den sista dagen varje månad under årets tolv månader. Detta genomsnittliga värde uppgick till 62 miljarder kronor under 2020, varav värdet på sedlar uppgick till 59 miljarder kronor och värdet på mynt till 3 miljarder kronor (se diagram 17 och tabell 8).

Diagram 17 Genomsnittligt värde av sedlar och mynt i cirkulation, miljarder kronor

Anm.: Uppgifterna i diagrammet inkluderar inte värdet av minnesmynt.

Källa: Riksbanken.

Kontantmängden uppgick till 63 miljarder kronor vid utgången av 2020, varav värdet på sedlar uppgick till 60 miljarder kronor och värdet på mynt till 3 miljarder kronor (se tabell 8). Detta är endast en marginell ökning jämfört med motsvarande tidpunkt 2019.

Tabell 8 Värdet av sedlar och mynt i cirkulation, miljarder kronor

	2016	2017	2018	2019	2020
Totalt värde den 31 december	62	58	62	63	63
Sedlar	58	55	59	60	60
Mynt	5	3	3	3	3
Totalt värde, genomsnitt under året	65	57	58	62	62
Sedlar	60	53	55	59	59
Mynt (exklusive minnesmynt)	5	4	3	3	3

Anm.: Uppgifterna i tabellen är avrundade.

Källa: Riksbanken.

I början av pandemin minskade kontantanvändningen dels för att vissa oroad sig för att smitta kunde spridas via kontanter, dels för att många äldre inte längre besökte affärer. Folkhälsomyndigheten informerade dock om att risken för att smittas av covid-19 via kontanter är låg.

De svenska sedlarna förfalskas normalt i liten omfattning, men den relativt stora ökningen som observerades under 2019 fortsatte ännu kraftigare under 2020. Förfalskningarna är inte särskilt avancerade men i kombination med att människor inte är vana vid att titta på sedlar lyckas de ändå komma ut i samhället. Riksbanken har ökat sina kommunikationsinsatser kring detta bland annat på sociala medier. Värdet av de falska sedlar som togs ur cirkulation under året uppgick till 3 202 610 kronor. Antalet falska sedlar uppgick till 6 629 stycken. Drygt nio av tio av dessa var 500-kronorssedlar.

Tabell 9 Antalet sedlar och mynt

	2016	2017	2018	2019	2020
Antal sedlar i cirkulation (miljoner stycken)	288	265	262	266	262
Antal mynt i cirkulation (miljoner stycken)	1 823	1 433	552	624	662
Antal förfalskade sedlar (stycken)	379	537	453	1 703	6 629

Anm.: Uppgifterna om antalet sedlar och mynt i cirkulation avser ett genomsnitt under året och är avrundade. I uppgiften om antalet mynt i cirkulation ingår inte minnesmynt.

Anm.: Antalet förfalskade sedlar för 2020 är en preliminär siffra och kan komma att justeras något.

Källa: Riksbanken och Polismyndigheten.

Betalningssystemet RIX

Riksbanken tillhandahåller betalningssystemet RIX som hanterar stora betalningar i svenska kronor mellan banker och andra aktörer. Betalningarna genomförs i form av överföringar mellan konton som de olika deltagarna har i RIX-systemet. För att RIX ska fungera på ett säkert och effektivt sätt krävs bland annat att deltagarna har tillräckligt med kreditutrymme, en väl fungerande hantering av säkerheter och väl fungerande tekniska system. Riksbankens bedömning är att RIX-systemet har fungerat bra under 2020. RIX-

systemets mål om teknisk tillgänglighet och kostnadstäckning över en treårsperiod uppfylldes. Den tekniska tillgängligheten för året var 100 procent och kostnadstäckningen för åren 2018–2020 var 99 procent.

Antal deltagare, transaktioner och omsättning

Under 2020 tillkom tre nya deltagare i RIX. Vid utgången av året hade RIX-systemet totalt 38 deltagare. Systemet hanterade i genomsnitt 23 473 transaktioner per dag under 2020. Detta är en ökning med 3 procent jämfört med föregående år. Den dagliga omsättningen var i genomsnitt cirka 509 miljarder kronor, vilket var en ökning med 1,64 procent jämfört med föregående år. Den genomsnittliga transaktionen uppgick till cirka 21,7 miljoner kronor, medan motsvarande siffra för 2019 var 24 miljoner kronor.

RIX-systemet finansieras av deltagarna. Inträdesavgiften, en engångsavgift som betalas av nya deltagare, höjdes den 1 mars 2020 från 125 000 kronor till 160 000 kronor. Att avgiften höjdes berodde främst på att det tog längre tid att hantera ansökningarna och implementeringen av nya deltagare. Övriga avgifter lämnades oförändrade.

Uppföljning

RIX-systemet utvärderas utifrån två operativa mål: teknisk tillgänglighet och kostnadstäckning. Målet för den tekniska tillgängligheten definieras som tiden då systemet fungerar och betalningar avvecklas. Målvärdet ligger på 99,85 procent. Utfallet för 2020 blev 100 procent. Inga allvarliga störningar som påverkade RIX tillgänglighet inträffade under året.

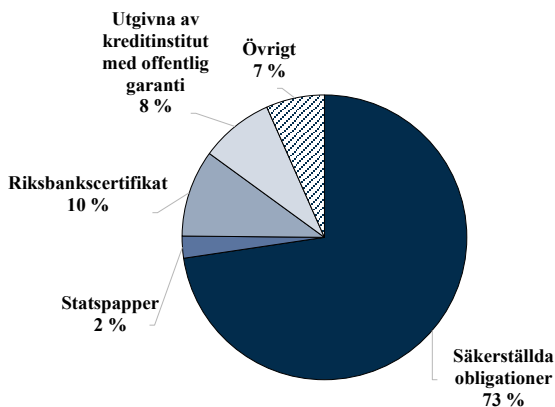
Samtliga kostnader för att tillhandahålla tjänsterna i RIX ska finansieras genom avgifter från deltagarna. Kostnaderna uppgick under 2020 till 101,3 miljoner kronor och täcktes till 103 procent av avgifter. Sett över en treårsperiod (2018–2020) har kostnadstäckningen varit 99 procent. Kravet på full kostnadstäckning mäts över en treårsperiod, där intäkterna ska vara 100 procent av kostnaderna ± 10 procentenheter.

Hantering av säkerheter och kreditutrymme

För att undvika att överföringar i RIX misslyckas till följd av att deltagare saknar likviditet kan Riksbanken under dagen ge kredit till deltagarna mot säkerhet. Det gör att överföringarna kan utföras snabbare och att betalningssystemet blir mer effektivt. De säkerheter som Riksbanken accepterar är huvudsakligen obligationer eller andra skuldförbindelser med hög kreditvärdighet.

Tillsammans hade deltagarna i RIX ett kreditutrymme på i genomsnitt 204 miljarder kronor per dag under 2020. I genomsnitt utnyttjades 19,3 procent av detta kreditutrymme. Vid utgången av 2020 stod säkerställda obligationer för 73 procent av värdet av samtliga säkerheter som hade pantsatts hos Riksbanken (se diagram 18).

Diagram 18 Säkerheter pantsatta för kredit per den 30 december 2020, fördelning per värdepappersslag

Källa: Riksbanken.

Krishantering i betalningssystemet

För att säkerställa att RIX kan fortsätta att fylla sin funktion även vid störningar och driftsavbrott krävs att det finns väl fungerande reservrutiner och att både Riksbanken och deltagarna kontinuerligt övar på att hantera kriser. Trots att pandemin förändrade arbetsförhållandena under 2020 kunde det löpande arbetet och de viktigaste aktiviteterna utföras med mycket gott resultat. Under 2020 genomförde Riksbanken ett trettiotal övningar av olika omfattning, både självständigt och tillsammans med RIX-deltagarna. Exempelvis genomfördes två gemensamma övningar med samtliga RIX-deltagare där scenariot var ett totalstopp i RIX-systemet med påföljande övergång till manuella rutiner. Målet med övningarna är att få god förmåga att begränsa de negativa konsekvenserna, öva på att samverka med andra och att fatta rätt beslut vid en kris. Riksbanken bedömde att övningarna fungerade väl.

Under 2020 genomförde den finansiella sektorns privat-offentliga samverkansgrupp (FSPOS) en samverkansövning. Målet för övningen 2020 var att de deltagande organisationerna skulle få bättre kännedom om totalförsvaret och om sin egen och sektorns förmåga att verka under höjd beredskap. Riksbanken är ordförande i FSPOS.

Inflytande, samarbete och stöd

Sveriges riksbank är en aktör med inflytande både i Sverige och internationellt. I samarbete med andra centralbanker, svenska myndigheter och internationella organisationer diskuterar vi globala finansiella frågor, utvecklar statistik och bedriver forskning. För att det ska vara möjligt att nå ut med såväl korta, lättbegripliga budskap till en bredare allmänhet som fördjupade analyser till de mer insatta, utvecklar vi även nya former för kommunikationen.

Forskning

Riksbankens forskning är framför allt inriktad på områden som har direkt betydelse för bankens verksamhet. Målet är att tillhandahålla bättre underlag för utformningen av Riksbankens policybeslut.

Resultaten av Riksbankens forskning publiceras i Riksbankens working paper-serie, i internationella vetenskapliga tidskrifter men även i Riksbankens tidskrift Penning- och valutapolitik. Resultaten sprids också genom presentationer vid andra centralbanker, på universitet och på vetenskapliga konferenser.

Forskning bedrivs huvudsakligen om finansiell stabilitet och penningpolitik. De forskare som är inriktade mot finansiell stabilitet studerar svenska hushåll och företag i syfte att förstå deras ekonomiska agerande. Bland annat använder de stora mängder data som gör det möjligt att undersöka risken för företagskonkurser och att se hur olika makrotillsynsåtgärder påverkar hushållens skuldsättning. De forskare som är inriktade mot penningpolitik och makroekonomi analyserar hur penningpolitiska åtgärder påverkar konjunkturen och inflationen, arbetsmarknadens sätt att fungera och samspelet mellan penningpolitiken och finanspolitiken. Dessutom bedrivs forskning om betalningar och finansiella marknader.

Pandemin gjorde det mycket svårare än tidigare att bedöma den samhälls-ekonomiska utvecklingen och detta visade att det behövs alternativa datakällor som innebär att man kan göra analyser och utforma beslutsunderlag utformade utifrån dagsaktuell information. Riksbanken har därför i samverkan med näringslivet arbetat med att mäta pandemins effekter på svensk ekonomi i realtid. Under pandemins inledningsskede visade sig högfrekventa data för mängden korttransaktioner, liksom utvecklingen i särskilt utsatta sektorer som hotell, restaurang och resor, ge särskilt användbar information om ekonomins tillstånd.

Forskare vid Riksbanken har även skrivit artiklar, främst i Riksbankens egen publikation Penning- och valutapolitik, i syfte att sprida forskningsresultat till en bredare krets och därmed främja diskussion om policyrelevanta frågor. Ett exempel är artikeln Den globala uppvärmningen ur ett ekonomiskt perspektiv som beskriver samspelet mellan klimatförändringarna och våra

ekonomier, vilken typ av politik som kan fungera för att minska uppvärmningen samt vad klimatförändringarna kan innebära för en centralbanks verksamhet.

En del arbeten på forskningsenheten är författade i samarbete med medarbetare från andra avdelningar på Riksbanken, bland annat i syfte att i förlängningen producera bättre beslutsunderlag. Bland annat har forskningsenheten under året bidragit till Riksbankens remissvar på Riksbanksutredningen. Arbetet syftade till att beskriva de utmaningar som följer av de föreslagna förändringarna i hanteringen av Riksbankens balansräkning och egna kapital. Man utarbetade ett ramverk för hur behovet av eget kapital samspelar med balansräkningens storlek och riskexponering samt Riksbankens finansiering och finansiella oberoende och använde en kvantitativ modell för att exemplifiera olika tänkbara framtida scenarier. En av slutsatserna är att en lagstiftning som ska kunna fungera under en längre tid måste vara tillräckligt flexibel för att kunna hantera olika framtida scenarier. Detta eftersom utvecklingen är mycket osäker för flera nyckelvariabler som påverkar Riksbankens framtida intjäningsförmåga och i förlängningen det finansiella oberoendet.

Riksbanken organiserade under året en digital vetenskaplig konferens, i samarbete med Central Bank Research Association (CEBRA) och Centre for Economic Policy Research (CEPR). På konferensen den 1–2 oktober diskuterade forskare frågor kring växelkurser och penningpolitik. Bland annat diskuterades hur förändringar i växelkursen hänger samman med förändringar i penningpolitiken och den ekonomiska utvecklingen i stort.

Statistik och informationsförsörjning

Riksbankens arbete med statistik och informationsförsörjning handlade under 2020 mycket om att förse Riksbankens policyverksamhet med relevant och aktuellt statistikunderlag för att stödja både analysen och det operativa penningpolitiska arbetet.

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken löpande offentliggöra statistiska uppgifter om valuta- och kreditförhållanden. Statistik över finansmarknaden, värdepappersemissioner och betalningsbalansen produceras och publiceras på Riksbankens uppdrag av Statistiska centralbyrån (SCB). Riksbanken ansvarar dock för statistikens kvalitet, innehåll och utveckling. I utvecklingen av statistiken arbetar Riksbanken tillsammans med flera internationella institutioner som Europeiska centralbankssystemet (ECBS), Eurostat och Bank for International Settlements (BIS).

Riksbanken samlar själv in och publicerar daglig omsättningsstatistik på ränte- och valutamarknaden. Dessutom publiceras dagligen räntor och valutakurser på Riksbankens webbplats.

Riksbanken publicerar regelbundet en rapport baserad på intervjuer med 40–45 företag som ger en snabb och aktuell bild av utvecklingen för de icke-finansiella företagen. Huvudsyftet med Riksbankens företagsundersökning är

att få fördjupad information om hur företagen uppfattar det aktuella konjunkturläget och hur de avser att agera utifrån detta.

Under året publicerade statistikenheten även en fördjupande artikel om hur nya bolåneföretag vuxit fram på marknaden och bidragit till ökad konkurrens och lägre räntor på hushållens bostadslån.

Nya och detaljerade data i Riksbankens analys

Tillgången till data har tack vare digitaliseringen vuxit exponentiellt de senaste åren. Nya möjligheter att samla in, bearbeta, lagra och tillgängliggöra data har drivit fram utvecklingen av ny statistik men även möjliggjort sammanställningar baserade på nya typer av data, exempelvis datorstödd textanalys. Intresset och behovet av att analysera och dra kunskap ur källor med stora mängder mikrodata har ökat i hela samhället. När ekonomin rör sig så snabbt, som under pandemins förlopp, är bakåtblickande data och traditionell aggregerad statistik inte ett tillräckligt stöd för ekonomisk-politiska beslut eller för att bedöma den ekonomiska utvecklingen. Riksbanken samlade tidigt under pandemin in högfrekventa data, så kallade realtidsindikatorer, som en del i ett brett spektrum av temperaturmätare för olika delar av ekonomin. En annan typ av mer strukturerade data som Riksbanken ofta har använt under pandemin är uppgifter från de mikrodatabaser om monetära finansinstituts (MFI) kreditgivning till företag samt om värdepappersemissioner som upprättats i samarbete med SCB. Under året har statistiken kunnat användas bland annat i detaljerade analyser av bankernas kreditgivning och räntesättning och av fördelningen av kreditgivningen i olika företagsstorlekar och branscher. Dessutom har information från statistiken om värdepappersemissioner kunnat användas som ett stöd i Riksbankens köp av obligationer och certifikat.

Täta kontakter med företagen för aktuell konjunkturbedömning

Under året genomförde Riksbanken många telefonintervjuer med syfte att få en snabb och aktuell temperaturmätare på företagens situation under pandemins förlopp. Vårens intervjuer fokuserade på frågor om företagens omedelbara krishantering, främst av deras finansiella situation, men även på personalåtgärder i form av permitteringar och varsel. I sommarens och höstens intervjuomgångar var det mer diskussioner om återhämtningsfasen och om företagens planer för återgången till en mer normal ekonomisk situation. Mot slutet av året tog smittspridningen åter fart och i december genomförde Riksbanken därför ytterligare intervjuer med företagen för att stämma av det aktuella läget.

Internationellt samarbete

Riksbankens internationella arbete påverkades i stor utsträckning av coronapandemin. Med undantag för årets första månader hölls alla möten i digital

form. Detta minskade resorna radikalt, men antalet möten ökade samtidigt betydligt på grund av ökad hantering av krisfrågor jämte ordinarie möten. Sammantaget ställdes stora krav på anpassning, bland annat till olika tekniska kommunikationslösningar och i beredningsprocesserna. Samtidigt fortskred arbetet med att utforma gemensamma finansiella standarder på internationell nivå. Eftersom de lagar som reglerar svenska banker och finansiella institut i stor utsträckning bygger på dessa standarder är det en viktig del av Riksbankens arbete att i olika internationella forum påverka utformningen av finansiella standarder och finansiell tillsyn.

Under året deltog Riksbanken i diskussioner och beslut om utformningen av såväl standarder och regler som tillsynen på både global nivå och EU-nivå. I många av dessa frågor samarbetade Riksbanken med Finansinspektionen, Riksgälden och finansdepartementet. Det internationella arbetet utfördes framför allt inom ramen för Baselkommittén, Kommittén för betalningar och finansiell infrastruktur (CPMI), Bank for International Settlements (BIS), Internationella valutafonden (IMF) och olika EU-organ som Europeiska centralbankssystemet (ECBS), Europeiska bankmyndigheten (EBA), Europeiska systemrisknämnden (ESRB) och Ekonomiska och finansiella kommittén (EFK).

Globalt samarbete om banker

Baselkommittén för banktillsyn främjar global finansiell stabilitet genom att ta fram standarder för minimikrav på internationellt aktiva banker. Vice riksbankschef Martin Flodén var Riksbankens representant i kommittén. Under året deltog även Riksbankens tjänstemän aktivt i flera arbetsgrupper.

Under 2020 genomförde kommittén en strategisk översyn av sitt arbete och sin struktur, mot bakgrund av att Basel III-överenskommelsen var färdig. När coronapandemin slog till agerade kommittén snabbt för att utbyta information och koordinera olika myndigheters agerande. Införandet av de sista delarna av Basel III-överenskommelsen sköts upp med ett år. Kommittén presenterade tekniska förtydliganden av hur olika länders åtgärder skulle betraktas i kapitaltäckningshänseende och betonade vikten av att använda den flexibilitet som finns i reglerna kring bankers reserveringar för förväntade förluster. Dessutom kommunicerade man att Basel III-buffertarna är till för att utnyttjas vid behov i krislägen.

Under året beslutade kommittén också om ny vägledning för tillsynsarbetet kring penningtvätsfrågor och om nya regler kring kreditvärderingsjusteringar. Man tog även fram rekommendationer kring tillsyn i samband med övergången till nya referensräntor. Vidare presenterades förslag till nya standarder för kapitaltäckningen av värdepapperiseringar av problemkrediter (non-performing loans, NPL) samt principer för tillsyn av operativa risker. Kommittén arbetade under året även med att främja banktillsynsfrågor och med att utvärdera Baselstandardernas konsekvenser och potentiella oönskade

effekter. Därutöver arbetade kommittén med frågor kring bland annat cyber-risker, nya betalningsinstrument, kryptotillgångar, penningtvättsrisker och klimatrisker.

Globalt samarbete om finansiell infrastruktur och betalningar

Riksbanken deltog i Kommittén för betalningar och finansiell infrastruktur (CPMI), som är ett standardsättande organ för betalningar och finansiell infrastruktur. Förste vice riksbankschef Cecilia Skingsley var Riksbankens representant i kommittén. Arbetet i CPMI ställdes snabbt om vid pandemins början till att arbeta aktivt med uppföljning av hur pandemin påverkade betalningar och finansiell infrastruktur. Samtidigt fortsatte arbetet i kommittén med andra frågor, till exempel deltog Riksbanken i en arbetsgrupp med syftet att förbättra internationella valutaöverskridande betalningar. Arbetsgruppen publicerade tillsammans med Financial Stability Board (FSB) och på uppdrag av G20 tre rapporter under 2020 med förslag på konkreta förbättringar.

Riksbanken var även med och startade ett internationellt samarbete med flera andra centralbanker kring arbetet med digitala centralbanksvalutor. Arbetet utmynnade i en gemensam rapport i oktober.

Under 2020 deltog Riksbanken i flera internationella övervakningssamarbeten för utländska finansiella infrastrukturer, som är relevanta för den svenska finansiella stabiliteten, och som till stor del präglades av pandemin och dess påverkan på finansiella infrastrukturer. Riksbanken deltog också i övervakningen av Swift, som är en organisation som tillhandahåller säkra finansiella meddelandetjänster till bland annat centralbanker och banker över hela världen. Utöver det deltog Riksbanken i en arbetsgrupp i FSB som har utarbetat vägledning för resolution av centrala motparter. Riksbanken deltog även i flera internationella arbetsgrupper inom multilaterala organ som hantear betalningsfrågor.

Bank for International Settlements

BIS skapades år 1930 som den första internationella finansiella institutionen, med uppgift att bland annat fungera som samarbetsforum för, och tillhandhålla banktjänster till, centralbanker världen över. En illustration av BIS roll som samarbetsforum är att man fungerar som värd för till exempel Baselkommittén för banktillsyn (BCBS) och Kommittén för betalningar och finansiell infrastruktur (CPMI). Varannan månad träffas också ägarländernas centralbankschefer för möten i olika konstellationer. Som stöd för samarbetet har BIS en kvalificerad stab av ekonomer som bland annat bedriver forskning om centralbanksnära frågor.

För närvarande är 63 centralbanker aktieägare i BIS. Riksbanken har varit med sedan starten och är den sjunde största aktieägaren. Med undantag för några korta perioder under 1930-talet har riksbankschefen alltid varit ledamot av BIS styrelse. BIS balansomslutning uppgick vid slutet av räkenskapsåret

2019/20 till 308 miljarder SDR, motsvarande cirka 3 800 miljarder svenska kronor. Stefan Ingves är ordförande i BIS riskkommitté. Kommittén, som tillsätts av styrelsen, har till uppgift att övervaka bankens finansiella situation och finansiella risker. Normalt får Riksbanken en utdelning på cirka 50 miljoner kronor per år. Till följd av den extraordinära ekonomiska situationen, orsakad av pandemin, beslöt dock BIS årsmöte att inte göra någon utdelning under 2020.

Riksbanken blir värd för BIS Innovation Hub Nordic Centre

I juni offentliggjordes att BIS vill etablera ett BIS Innovation Hub Nordic Centre i Stockholm i samarbete med centralbankerna i Danmark, Island, Norge och Sverige. Det nordiska centret kommer att fungera som ett nav för ett nätverk av experter inom innovation och för forskning om viktiga trender inom finansiell teknik av betydelse för centralbanker. Centret vill också främja internationellt samarbete i syfte att få det globala finansiella systemet att fungera bättre. För att göra det möjligt för Riksbanken att stå som värdcentralbank och delfinansiera centret i Stockholm, justerade riksdagen under året riksbankslagen. Under hösten arbetade Riksbanken med de olika delarna av etableringsprocessen.

Internationella valutafonden fokuserade på krisutlåning och justering av sin verktygslåda

Riksbankens arbete med IMF innebär bland annat att tillsammans med finansdepartementet utarbeta Sveriges position inför diskussioner och beslut i IMF:s exekutivstyrelse. I januari 2020 tog Finland över ansvaret från Sverige att representera den nordisk-baltiska valkretsen i IMF för en treårsperiod. Under 2020 genomfördes arbetet på IMF av krishantering och både vår- och årsmötet, som normalt hålls i Washington D.C., hölls virtuellt.

Coronakrisen har lett till hög efterfrågan på IMF:s resurser och över 100 länder ansökte under året om krisfinansiering och/eller skuldnedskrivningar. Totalt under 2020 godkände IMF:s styrelse krislån till ett värde av drygt 102,4 miljarder amerikanska dollar och skuldnedskrivningar till ett värde av drygt 488,7 miljoner amerikanska dollar. Under året justerades IMF:s arbetssätt och verktygslåda på olika sätt för att möta behoven under den pågående krisen. I april godkändes ett nytt instrument, short-term liquidity line, som kan erbjuda likviditetslinor till länder med starka ekonomiska fundament, men som trots det börjar få betalningsbalansproblem. Tidigt under krisen godkände IMF:s styrelse även ett antal justeringar av existerande verktyg, bland annat en höjning av maxbeloppen för lån till låginkomstländer. För att säkerställa finansieringen av dessa initiativ efterfrågade IMF under våren lån från ekonomiskt starka länder. I juni beslutade därför riksdagen att godkänna att Riksbanken bidrar till IMF:s fond för utlåning till låginkomstländer (PRGT). Möjligheten att tillföra global likviditet via IMF:s särskilda dragningsrätter (SDR) diskuterades även under året på IMF och Riksbanken publicerade under hösten en

ekonomisk kommentar om Riksbankens erfarenheter av handelsavtalet, som berör växling av SDR till euro och dollar.

Riksbanken bidrar till IMF:s finansiering via insatskapital, så kallade kvoter (alla medlemsländer bidrar) och via frivilliga lånearrangemang där ett fyrtiotal länder bidrar. En eventuell ökning av kvoterna har diskuterats under en längre tid men i januari avslutades den så kallade femtonde kvotöversynen utan att kvoterna höjdes. Samtidigt är IMF:s medlemsländer, inklusive den nordisk-baltiska valkretsen, överens om att nuvarande resursnivå ska bibehållas. Riksdagen godkände i oktober att Sverige, via Riksbanken, förlänger sina låneavtal med IMF.

Under hösten beslutade länderna i Norden och Baltikum att be IMF analysera regionens arbete mot penningtvätt och tillhörande risker. Slutrapporten kommer att bestå av en finansiell flödesanalys och en utvärdering av regionens samverkan inom penningtvättsområdet. Projektet kommer att inledas i januari 2021 och förväntas stå klart i mitten av 2022.

Europeiskt samarbete

Under 2020 deltog Riksbanken i EFK, som förbereder Ekofinrådets möten. Per Jansson representerade Riksbanken i kommittén. Kommittén diskuterade bland annat finansiella stabilitetsaspekter av pandemin och de nedstängningar som skedde. Dessutom avhandlades frågor av gemensamt intresse inom ramen för IMF, rådets handlingsplaner för att hantera bankernas problemkrediter (non-performing loans, NPL) och för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism, liksom kommissionens initiativ när det gäller kapitalmarknadsunionen och digitala finansiella tjänster. Riksbanken verkade bland annat för mer effektiva åtgärder för att komma till rätta med problemkrediter.

Riksbanken deltog under året i ECBS:s arbetsgrupper. Där diskuterades frågor om cybersäkerhet i den finansiella infrastrukturen och arbetet med ett gemensamt europeiskt ramverk som gör det möjligt att på ett standardiserat sätt testa motståndskraften mot cyberrisker hos aktörer i det finansiella systemet. Ett annat fokusområde var förberedelser inför genomförandet av delar av det andra betaltjänstdirektivet (Revised Payment Services Directive, PSD2) om bland annat stärkta säkerhetskrav vid betalningar. Riksbanken deltog även i analysen av digitaliseringen av betalningsmarknaden. I analysen ingick frågor om innovationer och eventuella globala valutor, som till exempel Libra, den digitala valuta som Facebook har för avsikt att skapa. Riksbanken deltog också i den dialog som fördes inom ECBS om utformningen av tjänster för betalningar som omedelbart krediteras mottagarens konto.

En ny kommitté bildades i början av 2020, ESMA CCP Supervisory Committee, en kommitté vars syfte är att förbättra säkerheten och effektiviteten hos centrala motparter i EU och tredjeland. Riksbanken är observatör i kommittén och deltog i arbetet med att godkänna att brittiska centrala motparter får vara verksamma i EU trots brexit.

Europeiskt samarbete för makrotillsyn

Europeiska systemrisknämnden (ESRB) identifierar, analyserar och arbetar för att motverka finansiella systemrisker i EU. Sedan början av 2020 är Stefan Ingves förste vice ordförande i ESRB. I den egenskapen deltar Stefan Ingves i ESRB:s styrelse och styrelse samt representerar ESRB i andra sammanhang, som vid presentationer i EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (EFK). Cecilia Skingsley representerar Riksbanken i ESRB:s styrelse och rådgivande tekniska kommitté. Riksbanken deltar också i ett flertal arbets- och expertgrupper.

Som svar på pandemin ställde ESRB under våren 2020 om till en krisanpassad organisation, där Stefan Ingves som förste vice ordförande spelade en aktiv roll. Detta krävde ökat engagemang även på Riksbanken i övrigt. Arbetsprogrammet fokuserades under andra kvartalet på fem områden där styrelsen ansåg att makrotillsynsåtgärder för att lindra effekterna av pandemin var särskilt angelägna. Riksbanken deltog i arbetet som utmynnade i en rad rapporter och policyåtgärder, inklusive fyra ESRB-rekommendationer: om övervakning av finansiella stabilitetseffekter av skuldmoratorium, offentliga garantiåtgärder och andra finanspolitiska åtgärder för att skydda den reala ekonomin från effekterna av pandemin, om likviditetsrisker i investeringsfonder, om begränsningar av utdelningar, återköp av aktier och andra utbetalningar under pandemin, och om likviditetsrisker som uppstår genom marginalsäkerhetskrav. Vid sidan av de krisrelaterade åtgärderna utfärdade ESRB också en rekommendation som syftar till bredare användning av legal entity identifier (LEI), som är en global identifieringskod bland företag och andra organisationer inom EU som är involverade i finansiella transaktioner. Riksbanken bidrog också bland annat till utformningen av de makroekonomiska scenarier som ligger till grund för stresstesterna av europeiska banker och försäkringsbolag samt i analysen av makrotillsynsfrågor som rör centrala motparter och clearing av värdepapperstransaktioner i EU.

Nordisk-baltiskt samarbete

Under 2020 hölls tre möten med det nordisk-baltiska makrotillsynsforumet (Nordic-Baltic Macroprudential Forum, NBMF), som är ett samarbetsforum för centralbanker och tillsynsmyndigheter. Forumet fokuserar på finansiella stabilitetsrisker och gränsöverskridande bankverksamhet i regionen. Vid årets möten låg fokus på att diskutera de åtgärder som centralbanker och tillsynsmyndigheter i regionen har satt in för att mildra pandemins störningar i ekonomin. Andra frågor som diskuterades var bland annat hur myndigheter ömsesidigt kan erkänna varandras makrotillsynsåtgärder.

Riksbanken fortsatte även arbetet i den nordisk-baltiska stabilitetsgruppen (Nordic-Baltic Stability Group, NBSG), ett forum för finansministerier, centralbanker och tillsyns- och resolutionsmyndigheter i de nordiska och baltiska länderna. Stabilitetsgruppen har till uppgift att stärka beredskapen och hantera gränsöverskridande finansiella stabilitetsfrågor i den nordisk-baltiska

regionen. Under 2020 fokuserades arbetet på uppföljningen av den nordisk-baltiska krisövningen som genomfördes i januari 2019, med cirka 300 deltagare från 31 myndigheter i de åtta nordiska och baltiska länderna samt från relevanta myndigheter i andra europeiska länder. En arbetsgrupp kartlade under året behov för att säkerställa effektiv kommunikation i kris och eventuella kommunikationsverktyg som kan underlätta informationsutbytet i kris. Under 2020 var Estland ordförande i NBSG.

Riksbankens tekniska assistans

Riksbanken samarbetar med centralbanker i utvecklingsländer för att överföra kunskaper inom viktiga centralbanksrelaterade områden. Denna typ av experthjälp brukar kallas teknisk assistans. Fyra insatser genomfördes i början av året vid centralbankerna i Ukraina och i Rwanda, samt vid den palestinska monetära myndigheten, innan reserestriktionerna på grund av pandemin tvingade Riksbanken att ställa in alla planerade aktiviteter. Flera uppdrag kunde dock fortsätta i digital form. Riksbankens experter deltog under 2020 i ett femtontal digitala workshops och seminarier och därtill ett stort antal bilaterala videomöten inom ramen för arbetet med teknisk assistans. Verksamheten finansierades med medel från Sida.

Kommunikation

Den pågående pandemin och den kraftiga ekonomiska inbromsningen präglade Riksbankens penningpolitiska kommunikation under året. Fokus för kommunikationen låg på att förklara hur Riksbankens penningpolitiska åtgärder – i form av tillgångsköp, tillförsel av likviditet och nollränta – ger stöd åt den ekonomiska aktiviteten och bidrar till att inflationen stiger mot målet. Riksbanken lyfte också ofta fram motiven till Riksbankens projekt att ta fram en digital centralbankspeng, en så kallad e-krona, bland annat den minskande användningen av kontanter.

Riksbanken fortsatte under året att i olika former publicera bankens analyser. På webbplatsen riksbank.se presenteras Riksbankens samtliga publikationer i fulltext. Flertalet av dessa publiceras på både svenska och engelska. På webbplatsen publicerar Riksbanken också pressmeddelanden, tal och artiklar samt protokoll från direktionens och riksbanksfullmäktiges sammanträden. Under året utvecklade Riksbanken sina webbplatser och mobila appar i enlighet med den nya lagstiftning som säger att all digital offentlig service ska vara tillgänglig. Det innebär att alla ska ha möjlighet att ta del av Riksbankens information utifrån sina egna förutsättningar och förmågor och därmed delta i samhället på lika villkor.

Kommunikation i nya former är en av fem prioriteringar i Riksbankens strategiska plan. Strategin fokuserar på att utveckla möten och kommunikation med allmänheten, särskilt dialogen med unga vuxna. Ett led i strategin är att Riksbanken i högre utsträckning ska kommunicera i digitalt format, ett arbete

som var nödvändigt att intensifiera under året. Coronapandemin innebar att nya grepp var nödvändiga, i allt från presskonferenser till externa framträdanden. Under 2020 bytte våra bredare kommunikationsaktiviteter mot allmänheten format, från fysiska möten till digitala forum. De fysiska gymnasieföreläsningar som normalt äger rum i riksbankshuset blev digitala gymnasieföreläsningar under hösten. Riksbanken gav också journalister möjlighet att ställa frågor i videosamtal efter vissa av direktionsledamöternas digitala anföranden. Riksbanken fortsatte även sitt samarbete med Nobel Calling för att öka kunskapen om ekonomipriset.

Fokus på digital form innebar också ett mer intensivt arbete med digitala format som filmade anföranden och korta filmer som förklarar vad Riksbanken gör och vad Riksbanken har för analys och ståndpunkt i olika aktuella frågor. Detta bidrog till ett ökat intresse för Riksbankens officiella konton på sociala medier som LinkedIn, Twitter och Facebook.

Förtroendet hos Riksbankens målgrupper

För att följa hur förtroendet för Riksbanken utvecklas hos olika målgrupper och hos allmänheten använder Riksbanken regelbundet externa undersökningar. Kantar Sifo mäter årligen anseendet för svenska myndigheter. Medieakademins Förtroendebareometer, liksom SOM-institutet, mäter och jämför förtroendet för ett antal olika institutioner och organisationer i Sverige.

Under inledningen av 2020 visade mätningen från Medieakademien att allmänhetens redan höga förtroende för Riksbanken ökade ytterligare jämfört med motsvarande mätning föregående år. Mätningar som genomfördes under coronapandemin visade också på ett ökande förtroende. Kantar Sifos återkommande förtroendefråga till en webbpanel, representativ för allmänheten, visade en kraftig förtroendeökning under pandemins första månader. Den genomsnittliga andelen av de tillfrågade som svarade att de hade ett mycket eller ganska stort förtroende för Riksbankens sätt att sköta sitt arbete ökade från 47 procent 2019 till 55 procent 2020. Kantar Sifos Anseendeindex som genomfördes i maj visade den högsta anseendenoteringen för Riksbanken sedan mätningarna började 2013.

Mediernas rapportering om Riksbanken ökade något i omfattning under 2020 jämfört med föregående år. Genomslaget i medierna för budskapet i de penningpolitiska rapporterna och finansiella stabilitetsrapporterna nådde under året upp till den målsatta nivån.

Verksamhetsstöd och it

Under året slutfördes arbetet med att flytta driften av Riksbankens it-system till en ny leverantör. År 2012 lade Riksbanken ut all sin it-drift till en extern leverantör. I slutet av 2018 avslutades en ny upphandling av it-driften och ett annat it-bolag tilldelades det nya avtalet. I det nya avtalet ställer Riksbanken

bland annat högre krav på säkerhet än tidigare, i linje med den nya säkerhets-skyddslagen. Även i övrigt fortsatte Riksbanken under 2020 att fokusera på säkerhetsskyddsfrågor, bland annat hanteringen av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Ett par innovationer inom verksamhetsstöd genomfördes under året, till exempel nya it-lösningar för att effektivisera distansarbete.

Den interna kundundersökningen för 2020 visade att Riksbankens medarbetare är fortsatt nöjda med stödet när det gäller områden som kontorsservice, fastighetsärenden, lokalvård och diarieföring. När det gäller it-stödet är medarbetarna inte lika nöjda som tidigare, vilket beror på att distansarbetet under pandemin har ställt högre krav på it-stödet samtidigt som övergången till en ny it-leverantör medförde att medarbetarna inte kunde få hjälp lika snabbt som tidigare.

Under året antog Riksbanken en ny inköpspolicy som tydliggör vilka principer som ska gälla för att Riksbanken ska uppnå bästa möjliga nytta för de pengar och resurser som används och samtidigt stödja en hållbar och jämställd utveckling.

Engagemang, risker och ansvar

Sveriges riksbank är mån om medarbetarnas välbefinnande i arbetet och utvärderar regelbundet ledarskapet och arbetsformerna. Riksbanken lägger också stor vikt vid att identifiera och minimera risker i verksamheten, arbeta med beredskapsplanering i olika former, liksom att utveckla arbetet med hållbarhet och miljö.

Arbetsplatsen och medarbetarna

Vid utgången av 2020 sysselsatte Riksbanken 403 medarbetare (373 årsarbetskrafter) jämfört med 377 medarbetare (349 årsarbetskrafter) vid utgången av 2019. Medelåldern är 47 år och andelen kvinnor och män är 47 respektive 53 procent. På chefstjänsterna är andelen kvinnor och män 48 respektive 52 procent. Riksbanken är mån om att vara en attraktiv arbetsplats som kännetecknas av gott ledarskap i en arbetsmiljö som främjar medarbetarnas utveckling, motivation, arbetsglädje och effektivitet.

År 2020 innebar stora förändringar i samhället och i arbetslivet, så även på Riksbanken. Pandemin gjorde att Riksbankens chefer och medarbetare ställdes inför stora omställningar och utmaningar. Utmaningarna inkluderade distansarbete, omställning av både fysisk och psykosocial arbetsmiljö, ledarskap på distans samt större behov av digitalisering och intern kommunikation.

Digitaliseringen har påskyndats och Riksbanken arbetade under året mycket med att skapa lösningar för kommunikation och digitala mötesplatser som kunde få distansarbete att fungera väl. Olika åtgärder för att underlätta hemarbete sattes in. Vi erbjöd utrustning för hemmakontoret och ökade medarbetarnas kompetens om ergonomi och den psykosociala arbetsmiljön. Att huvudsakligen leda på distans har för Riksbankens chefer inneburit träning i och fokus på gott ledarskap, vägledning under nya omständigheter och ett coachande förhållningssätt. Dessa områden har även tidigare varit i fokus på Riksbanken men ökade under året i betydelse. Genom regelbundna pulsmätningar följde Riksbanken upp hur medarbetarna upplever situationen när många arbetar mestadels från hemmet. Svaren användes för att stärka och förbättra både den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön för Riksbankens medarbetare.

Utöver pulsmätningarna genomfördes en medarbetarundersökning (87 procent svarande 2020) för uppföljning av hur våra prioriterade områden utvecklas: strategisk kompetensförsörjning, inkluderande arbetsmiljö och effektiva arbetsformer. Riksbanken fick fortsatt höga resultat inom områdena nytänkande och inkluderande arbetsmiljö samt effektiva och hållbara arbetsformer. Området strategisk kompetensförsörjning visade också på ett fortsatt högt resultat om än något lägre än 2019. Kompetensanalys, en arbetsmetod som infördes 2019 för att undersöka vad banken behöver i kompetensväg, ingår som

en del i verksamhetsplaneringen för att säkerställa den strategiska kompetensförsörjningen.

Under hösten 2020 genomfördes en så kallad 360-graders feedbackprocess i syfte att utveckla det individuella ledarskapet och att få ett resultat på riksbanksnivå som visar den samlade ledarskapsförmågan. År 2018 genomfördes den första 360-gradersprocessen och vid en jämförelse mellan 2018 och 2020 förbättrades skattningarna av ledarskapet för Riksbankens chefer totalt sett från 4,05 till 4,24 (på en 5-gradig skala).

Intern styrning och kontroll

Direktionen är ytterst ansvarig för intern styrning och kontroll och fastställer övergripande policyer och vissa regler som styr verksamheten. Men även interntrevisionsavdelningen granskar utvalda delar av verksamheten.

Bedömningsmodellen för intern styrning och kontroll består av fem komponenter med 20 underliggande faktorer som konkretiserar vad som behöver finnas på plats för att nå en god intern styrning och kontroll. De fem komponenterna är styr- och kontrollmiljö, riskanalys, kontrollmekanismer, information och kommunikation samt uppföljning och utvärdering. Faktorerna utvärderas årligen utifrån uppbyggnad, dokumentation och implementation. Vid utvärderingen av faktorerna 2020 bedömdes ett mindre antal faktorer som bristfälliga. För dessa finns det nu handlingsplaner.

I enlighet med bestämmelserna i riksbankslagen presenterar direktionen i årsredovisningen sin bedömning av om den interna styrningen och kontrollen har varit betryggande. Se vidare sidan 120.

Hantering av risker

Hantering av risker ska säkerställa att verksamheten bedrivs enligt kraven på intern styrning och kontroll i riksbankslagen: effektivt och enligt gällande rätt, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att Riksbanken hushållar väl med statens medel.

Operativa risker

Operativ risk definieras som risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller otillräckliga interna processer/rutiner, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser.

Hantering av operativa risker innefattar att identifiera, värdera, hantera och rapportera risker. Ansvarsfördelningen vid hantering av operativa risker ska följa principen om tre försvarslinjer som beskrivs i Policy för intern styrning och kontroll. Förenklat innebär ansvarsfördelningen att Riskenheten, som är andra försvarslinjen, definierar ramar och metoder för riskhanteringen medan verksamheten i första försvarslinjen äger riskerna och ansvarar för att löpande säkerställa att dessa hanteras ändamålsenligt.

Riksbankens åtgärder för att stärka den svenska ekonomin och för att upprätthålla Riksbankens verksamhet under pandemin har ökat de operativa riskerna. Arbetet under året har därför fokuserat på att säkerställa att Riksbanken kontinuerligt arbetar för att begränsa riskerna.

Eftersom distansarbete har blivit vanligare under pandemin är informationssäkerhet ett av de områden som krävt extra uppmärksamhet. Tack vare regelbundet återkommande informationsinsatser och en hög medvetenhet om riskerna har hanteringen av dessa fungerat väl.

Inför Riksbankens köp av företagsobligationer upprättades ytterligare rutinbeskrivningar för att säkerställa att köpen genomfördes på ett strukturerat och enhetligt sätt. Vidare upprättades också mer omfattande rutiner som reglerar medarbetarnas hantering av insiderinformation.

Parallellt med hanteringen av de risker som pandemin orsakat har Riksbanken under 2020 även haft fokus på bytet av driftleverantör inom it-förvaltningen.

Riksbanken har även utvecklat och förbättrat arbetet med dataskydd under året, ett arbete som kommer att fortgå under nästkommande år.

Finansiella risker

Riksbankens finansiella risk- och investeringspolicy beslutas årligen av direktionen och fastställer de yttre ramarna för hanteringen av de finansiella risker som uppstår i förvaltningen av Riksbankens tillgångar och skulder.

De finansiella riskerna utgörs av marknadsrisk, kreditrisk och likviditetsrisk. Uppföljningen av de finansiella risker som Riksbanken exponeras mot sker främst inom avdelningen för marknader, som ansvarar för den dagliga riskkontrollen, medan riskenheten ansvarar för en övergripande och oberoende riskkontroll.

Riksbanken genomför regelbundet stresstester för att mäta hur känsliga Riksbankens finansiella tillgångar och skulder är för oväntade marknadshändelser. Stresstesterna visar hur mycket värdet kan förändras om ett visst hypotetiskt eller historiskt scenario inträffar.

För att stärka den svenska ekonomin har Riksbanken under året bland annat beslutat om lättnader i säkerhetskraven i RIX, likviditetsstöd i SEK och USD, lån till banker för vidareutlåning till företag samt inlett köp av nya typer av värdepapper, som bostads-, kommun- och företagsobligationer samt företagscertifikat. I takt med att dessa åtgärder implementerades behövdes skärpt fokus på riskhanteringen.

Före coronakrisen bestod Riksbankens tillgångar till största delen av statsnära papper med höga kreditbetyg. Sedan dess har även andra tillgångar köpts för att stödja ekonomin och Riksbanken har därför behövt ta hänsyn till kreditrisker på ett annat sätt än tidigare. De nya tillgångarna består mestadels av säkerställda obligationer utställda av bostadskreditinstitut och till en del av kommunobligationer med gott kreditbetyg, men köpen av certifikat och obligationer utgivna av företag ökar kreditrisken i portföljen. Ökningen är dock

marginell, då dessa papper endast utgör en liten del av tillgångarna. Valuta- och ränterisk dominerar, liksom tidigare, den sammantagna finansiella riskbildningen.

Såväl de nya tillgångsslagen som storleken på balansräkningen har medfört att de finansiella riskerna har ökat, sett till nominella siffror. Vidare visar de stresstester som riskenheten genomförde att de buffertar som finns i syfte att täcka framtida potentiella förluster från tillgångsförvaltningen minskade något under året. Bedömningen är dock att Riksbankens motståndskraft mot oförutsedda förluster fortsatt är god.

Beredskapsplanering

Stärkt beredskap är ett av Riksbankens fem strategiska prioriteringsområden. Inom Riksbanken omfattar begreppet beredskap dels krisberedskap, som i sin tur omfattar incident-, kontinuitets- och krishantering, dels totalförsvaret, som består av civilt försvar och militärt försvar. Riksbankens krisberedskap, tillsammans med ett väl fungerande säkerhetsskyddsarbete, utgör grunden för Riksbankens förmåga att hantera ett läge av höjd beredskap och ytterst krig.

Krisberedskap och civilt försvar

Riksbanken fortsatte under 2020 arbetet med att stärka de interna förutsättningarna för att bedriva samhällsviktig verksamhet såväl under fredstida kriser (krisberedskap) som i ett läge av höjd beredskap och ytterst i krig (civilt försvar). Coronapandemin har medfört ny kunskap om hur verksamheten kan stärka sin kontinuitetsplanering och det har även varit möjligt att dra värdefulla lärdomar från den översyn av Riksbankens krisledningsorganisation som genomfördes under året.

Med anledning av pandemin aktiverade Riksbanken även Kontanthanteringsrådet och Krissamverkan i det centrala betalningssystemet. Forumen genomförde regelbundna samverkanskonferenser med fokus på att ta fram lägesbilder och koordinera behoven av åtgärder och kommunikation.

Riksbanken påbörjade också förberedelserna för att hantera det eventuellt utökade ansvaret för allmänhetens möjligheter att göra nödvändiga betalningar även i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, som ingår i Riksbankskommitténs förslag till ny riksbankslag.

Riksbanken är en del av Sveriges totalförsvaret och deltar därför aktivt i planeringen för det civila försvaret. Internt pågår arbetet med att analysera hur Riksbankens samhällsviktiga verksamhet ska bedrivas under höjd beredskap, detta utifrån de förutsättningar som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Försvarsmakten angett i planeringsinriktningen för det civila försvaret.

Riksbanken fortsatte också arbetet med att på frivillig basis samordna totalförsvarsplaneringen inom Finansiella tjänster, som är ett av MSB:s sju prioriterade områden.

Parallellt med detta pågick förberedelserna inför den stora totalförsvarsövningen TFÖ 2020 som, på grund av pandemin, delvis blivit uppskjuten.

Informationssäkerhet

Informationssäkerhet och motståndskraft mot cyberhot är ett viktigt och prioriterat riskområde för Riksbanken. Ett ledningssystem för informationssäkerhet enligt den internationella standarden ISO/IEC 27000 infördes under 2020 och kommer att vara en viktig del i verksamhetens förbättringsarbete framöver. Riksbankens interna arbete sker inom kommittén för cybersäkerhet där man genomför och koordinerar övergripande aktiviteter som stärker Riksbankens skydd mot cyberrisker. Riksbanken deltar också i extern samverkan, både nationellt och internationellt, vilket ger en bekräftelse om rätt hotbild och bidrar till effektivare åtgärder.

Miljö och hållbarhet

Hållbar utveckling innebär en samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov och där hänsyn tas till ekonomiska, ekologiska och sociala aspekter. Riksbankens miljöarbete och arbete med hållbar utveckling fördjupades under året, och hållbarhetsaspekter är numera en del i samtliga policyområden. I december fattade direktionen beslut om en hållbarhetsstrategi, som beskriver hur hållbarhet påverkar arbetet inom finansiell stabilitet, penningpolitik, tillgångsförvaltning och på betalningsområdet. Insikten om att klimatrisker är en källa till finansiella risker innebär att Riksbanken, i sitt arbete med finansiell stabilitet, behöver analysera hur svenska banker och finansiella infrastruktursystem är exponerade mot klimatrelaterade risker. Inom penningpolitiken behöver hänsyn tas till hur klimatförändringar påverkar ekonomins utveckling (se kapitlet Ett fast penningvärde – prisstabilitet). Riksbanken tar hänsyn till hållbarhet även när penningpolitiken implementeras, som i köpen av företagsobligationer. I tillgångsförvaltningen ingår sedan ett par år hållbarhet som ett kriterium i investeringspolicyn (se kapitlet om tillgångsförvaltningen).

Riksbanken är sedan 2018 medlem i ett internationellt nätverk för centralbanker och tillsynsmyndigheter för analys av frågor kring hållbarhet i det finansiella systemet, The Network for Greening the Financial System. I detta nätverk deltar Riksbanken i arbetet med att utarbeta möjliga framtidsscenarier för stresstester av finansiella institutioner och även i analyserna av hur hållbarhet kan beaktas i penningpolitisk implementering.

Riksbanken deltog under året även i andra internationella samarbeten som syftar till att stärka det finansiella systemets förmåga att hantera klimatrelaterade risker. Ett exempel på detta är att Riksbanken bland annat deltar i Baselkommitténs arbetsgrupp på området klimatrelaterade risker som etablerades i februari 2020. Arbetet syftar till att stärka motståndskraften i banksystemet. I

den första fasen genomfördes en inventering av medlemmarnas nuvarande reglerings- och tillsynsinitiativ när det gäller klimatrelaterade risker. Alla respondenter, inklusive Riksbanken, noterade att klimatförändringar kan leda till finansiella risker som kan få implikationer för den finansiella stabiliteten i banksystemet.

Inom ramen för EU deltar Riksbanken i arbetsgrupper som analyserar klimatrelaterade risker som en källa till finansiella risker, tar fram metoder för att kvantifiera klimatrelaterade risker (exempelvis scenarioanalyser och stresstester) och tar fram verktyg för att motverka sådana risker på europeisk nivå. Exempel på verktyg är att ställa krav på regelbunden rapportering om klimatrelaterade risker från banker och andra aktörer i det finansiella systemet. Riksbanken deltar bland annat i den europeiska systemrisknämndens (ESRB) arbetsgrupp om klimatrisker och som observatör i den europeiska bankmyndighetens (EBA) nätverk för hållbara finansmarknader.

Riksbanken samarbetar även med andra svenska myndigheter, bland annat för att ta fram lämpliga metoder att bedöma de makroekonomiska konsekvenserna av klimatförändringarna.

Riksbankens miljöarbete är integrerat i verksamheten och ingår i varje chefs ansvar. All personal på Riksbanken har en viktig roll i miljöarbetet. Riksbankens miljöpolicy omarbetades under året för att få bättre struktur och bli mer fylld. Riksbankens mått i miljöarbetet och deras utfall anges i tabell 10.

Tabell 10 Uppföljningsmått ekologiskt hållbar utveckling

	2018	2019	2020
Utsläpp av koldioxid från tjänstere- sor (ton), totalt per anställd	1,61	1,31	0,23
Energiförbrukning, totalt (MWh)	5 975	5 580	5 408
Energiförbrukning, totalt per an- ställd (MWh per kvadratmeter)	18,6 (0,23)	16,7 (0,21)	15,0 (0,21)

Anm.: Med anställd avses här genomsnittligt antal årsarbetare.

Källa: Riksbanken.

BALANSRÄKNING OCH RESULTATRÄKNING

Redovisningsprinciper

Riksbankens balansräkning och resultaträkning har upprättats enligt riksbankslagen med tillämpning av Regler för bokföring och årsredovisning i Sveriges riksbank som senast uppdaterades av direktionen den 7 oktober 2020 (dnr 2020-0691) och trädde i kraft samma dag. Regeluppdateringen som gjordes 2020 avsåg endast några förtydliganden som inte innebar någon ändring av Riksbankens redovisning.

Reglerna för löpande bokföring hänvisar till förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring, och reglerna för årsredovisning hänvisar till Europeiska centralbankssystemets riktlinje för redovisning, (EU) 2016/2249 (ECB/2016/34) ändrad enligt (EU) 2019/2217 (ECB/2019/34). Riksbanken ska enligt 10 kap. 3 § riksbankslagen i de delar som nu är aktuella tillämpa Europeiska centralbankssystemets (ECBS) riktlinje för redovisning.

Det är ECB-rådet som beslutar om ECBS:s riktlinje för redovisning, och Kommittén för redovisning och monetär inkomst (AMICO) rapporterar till ECB-rådet vad gäller utveckling, tillämpning och genomförande av denna riktlinje. Vid tolkning av redovisningsriktlinjen ska hänsyn tas till riktlinjens förarbeten, generella redovisningsprinciper och god redovisningssed.

Riksbanken avviker från ECBS:s redovisningsriktlinje på följande punkter:

- I uppställningsformen för balansräkningen har begreppen ”euro” och ”euroområdet” ersatts med ”svenska kronor” respektive ”Sverige” eftersom Sverige inte har infört euro som betalningsmedel.
- Avskrivningstiden för byggnader uppgår till 50 år i stället för 25 år eftersom 50 år bedöms bättre spegla den faktiska livslängden för Riksbankens byggnader. Mindre avvikelser finns även för andra anläggningstillgångar.
- Riksbankens beloppsgräns för aktivering av anläggningstillgångar är ett halvt prisbasbelopp i stället för 10 000 euro, vilket motiveras av att en lägre aktiveringsgräns bedöms ge en bättre kontroll över Riksbankens anläggningstillgångar.
- Undervärden på diskonteringspapper med löptid över ett år vid förvärvstillfället amorteras linjärt i stället för enligt internräntemetoden. Avvikelsen motiveras av att den bedöms ge en mer transparent redovisning av amorteringarna, och dessutom medför den att amorteringar för samtliga värdepapper redovisas på samma sätt.

Avvikelserna från ECBS:s redovisningsriktlinje framgår av Regler för bokföring och årsredovisning i Sveriges riksbank.

Kassaflödesanalysen presenteras som en del av årsredovisningen, vilket inte är ett krav enligt ECBS:s redovisningsriktlinje. Analysen har tagits fram med vägledning av den internationella redovisningsstandarden IAS 7. Avvikelsen motiveras av att kassaflödesanalysen tillför värdefull information om framför allt resultatet och förändringen i likvida medel.

Ändrade redovisningsprinciper

Inget byte av redovisningsprinciper har gjorts under 2020.

Grundläggande redovisningsprinciper

Följande grundläggande redovisningsprinciper har tillämpats:

- Redovisningen ska återspegla den ekonomiska verkligheten och präglas av öppenhet.
- Värderingen av tillgångar och skulder liksom resultatavräkningen ska präglas av försiktighet.
- Avvikelser från redovisningsprinciperna får endast förekomma om det är rimligt att betrakta sådana avvikelser som oväsentliga totalt sett mot bakgrund av Riksbankens bokslut.
- Kriterierna för värdering av balansräkningsposter och för resultatavräkning ska tillämpas konsekvent.
- Vid värderingen av tillgångar och skulder ska det förutsättas att verksamheten kommer att fortsätta.
- Inkomster och utgifter ska redovisas som intäkter och kostnader under den redovisningsperiod då de intjänas eller uppkommer oavsett tidpunkten för betalning.
- Tillgångar och skulder ska justeras så att hänsyn tas till händelser som inträffar mellan räkenskapsårets utgång och den dag då direktionen godkänner årsredovisningen, förutsatt att dessa händelser har påverkat värdet på tillgångarna eller skulderna per bokslutsdagen.

Redovisning av tillgångar och skulder

Tillgångar och skulder redovisas i balansräkningen endast om det är sannolikt att ett eventuellt framtida ekonomiskt resultat med anknytning till tillgången eller skulden kommer att utgöra ett flöde till eller från Riksbanken och om i princip alla risker och rättigheter med anknytning till tillgången eller skulden har överlåtits till eller från Riksbanken.

Affärsdagsredovisning

Valutatransaktioner och värdepapperstransaktioner bokförs i balansräkningen på likviddagen. Realiserade vinster och förluster från nettoförsäljningar bokförs på affärsdagen.

Avsättning för finansiella risker

Avsättning för marknads-, likviditets- och kreditrisk får göras med utgångspunkt i en motiverad skattning av riskexponeringen.

Värderingsregler för balansräkningen

Guld och värdepapper värderas till de marknadsvalutakurser och marknadspriser som råder på bokslutsdagen. Nedanstående valutakurser användes för omvärdering vid årets slut. I tabellen nedan har kurserna avrundats till fyra decimaler.

Valutakurser

	2020-12-31	2019-12-31
EUR/SEK	10,0409	10,5049
USD/SEK	8,2091	9,3694
GBP/SEK	11,2165	12,3994
AUD/SEK	6,3274	6,5704
CAD/SEK	6,4371	7,2669
SDR/SEK	11,8242	12,9686
NOK/SEK	0,9570	1,0657
JPY/SEK	0,0796	0,0862
DKK/SEK	1,3494	1,4040

Källa: Bloomberg.

Fordringar, tillgodohavanden och skulder värderas till det nominella värdet. Belopp i utländsk valuta omräknas till bokslutsdagens valutakurs med undantag för fordringar och skulder som redovisas under posterna Övriga tillgångar och Övriga skulder. Dessa värderas till affärsdagens valutakurs.

Aktier och andelar värderas till anskaffningsvärdet.

Materiella och immateriella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärdet och skrivs av enligt plan. Avskrivningstiden för byggnader är 50 år och för övriga fastighetsanläggningar 5–25 år. Avskrivningstiden för maskiner och inventarier inklusive datorer är 3–7 år. Mark och konst skrivs inte av. För it-system som Riksbanken själv har utvecklat räknas lönekostnader för viss it-personal in i anskaffningsvärdet för tillgången.

Reverserade transaktioner

Repoavtal redovisas som lånetransaktioner i stället för att påverka värdepappers- eller guldinnehavet. Med repoavtal avses ett avtal om försäljning av tillgångar, som värdepapper och guld, där säljaren samtidigt förbinder sig att köpa tillbaka motsvarande tillgångar till ett överenskommet pris vid en framtida tidpunkt.

De tillgångar som Riksbanken lämnar som säkerhet vid inlåningsrepor redovisas även i fortsättningen i balansräkningen och värderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappers- och guldinnehav. Belopp som motsvarar erhållen köpeskilling redovisas som skuld, och de överförda tillgångarna redovisas inom linjen.

Tillgångar som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor redovisas inte i balansräkningen eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån. Belopp som motsvarar erlagd köpeskilling redovisas som en fordran. Skillnaden mellan repans båda likvidbelopp (avista och termin) periodiseras över repans löptid.

Transaktioner som genomförs inom ramen för avtal om automatiserade repor redovisas i balansräkningen endast om säkerheten ställts i form av kontanter som betalats in till ett konto hos Riksbanken.

Sedlar och mynt

Balansräkningsposten Utelöpande sedlar och mynt motsvaras av det nominella värdet och beräknas genom att värdet motsvarande de sedlar och mynt som Riksbanken har tagit emot från tillverkarna reduceras dels med värdet motsvarande de sedlar och mynt som ingår i Riksbankens lager, dels med värdet motsvarande de sedlar och mynt som Riksbanken har makulerat och avskrivit. Utelöpande sedlar och mynt som har upphört att vara lagliga betalningsmedel förs till resultaträkningen senast då dessa inte längre löses in av Riksbanken. De ska dock föras till resultaträkningen tidigare om endast ett mindre belopp förväntas återstå att lösa in och Riksbanken samtidigt gör en avsättning för detta belopp. Utelöpande minnesmynt och minnessedlar ska föras till resultaträkningen när utgåvan varit utelöpande i över tio år.

Resultatavräkning

Realiserade vinster och realiserade förluster förs till resultaträkningen.

Orealiserade vinster förs till ett värderegleringskonto i balansräkningen.

Orealiserade förluster förs till resultaträkningen om de överstiger orealiserade vinster som eventuellt sedan tidigare finns bokförda på det korresponderande värderegleringskontot. Orealiserade förluster som förs till resultaträkningen får inte återföras mot nya orealiserade vinster de påföljande åren. Orealiserade förluster i ett visst värdepapper, en viss valuta eller guld nettas inte mot orealiserade vinster i andra värdepapper, valutor eller guld.

Överkurser och underkurser på förvärvade värdepapper beräknas och redovisas som en del av räntetäckerna och skrivs av under värdepapperens återstående löptid.

Värderingsjusteringar avseende IMF:s tillgodohavanden i svenska kronor avräknas mot de valutakursomvärderingar som är hänförliga till Riksbankens kvot i IMF. Kontoinnehavet i svenska kronor har IMF valutakurssäkrat mot SDR, vilket innebär att det uppstår valutakursomräkningar. Denna princip innebär att kronkontoinnehavet värderas som om det vore i SDR i stället för i svenska kronor.

Transaktionskostnader

För guld, instrument i utländsk valuta och värdepapper används genomsnittsmetoden dagligen för att fastställa anskaffningskostnaden för sålda poster när valutakurs- och prisseffekter beräknas. Vid nettoförvärv av valutor och guld läggs den genomsnittliga anskaffningskostnaden för dagens förvärv av varje enskild valuta och guld till den föregående dagens innehav så att ett nytt vägt genomsnitt av valutakursen eller guldpriset erhålls. Vid nettoförsäljning beräknas det realiserade resultatet baserat på den genomsnittliga anskaffningskostnaden den föregående dagen för innehavet i fråga.

Derivatinstrument

Derivatinstrument värderas kontrakt för kontrakt inom varje grupp av derivatinstrument. Grupper med ett positivt värde redovisas som en tillgång och grupper med ett negativt värde som en skuld.

Valutaterminer bokförs till ett värde som motsvarar kontraktets valutabelopp multiplicerat med skillnaden mellan bokslutsdagens och affärsdagens valutakurs (avista). Skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den avtalade terminsvalutakursen periodiseras som ränta under kontraktets löptid. På affärsdagen bokförs såld valuta, multiplicerad med skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den genomsnittliga anskaffningskursen, som realiserat resultat.

Avistaledet i valutaswappar bokförs på likviddagen till affärsdagens valutakurs (avista). Terminsledet i valutaswappar bokförs på samma sätt som valutaterminer, det vill säga till ett värde som motsvarar kontraktets valutabelopp multiplicerat med skillnaden mellan bokslutsdagens och affärsdagens valutakurs (avista). Skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den avtalade terminsvalutakursen periodiseras som ränta under kontraktets löptid. Till skillnad från vid valutaterminer uppkommer inga realiserade valutakursresultat vid bokföring av valutaswappar.

Futurekontrakt bokförs dagligen som realiserat resultat till ett belopp som motsvarar det värde som beräknats vid den dagliga avräkningen.

Balansräkning

Miljoner kronor

Tillgångar		2020-12-31	2019-12-31
Guld	Not 1	62 897	57 488
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige			
Fordringar på IMF	Not 2	43 102	40 150
Banktillgodohavanden, lån och värdepapper	Not 3	373 084	420 460
		416 186	460 610
Utlåning i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterad till penningpolitiska transaktioner			
Strukturella transaktioner	Not 4	167 500	–
Utlåningsfacilitet	Not 5	–	–
		167 500	–
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	Not 6	640 836	375 534
Övriga tillgångar			
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 7	596	633
Finansiella tillgångar	Not 8	552	532
Derivatinstrument	Not 9	–	42
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 10	5 271	4 968
Övriga tillgångar	Not 11	148	158
		6 567	6 333
Summa tillgångar		1 293 986	899 965

Skulder och eget kapital		2020-12-31	2019-12-31
Utelöpande sedlar och mynt			
Sedlar	Not 12	59 717	60 383
Mynt	Not 13	3 136	3 105
		62 853	63 488
Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner			
Inlåningsfacilitet	Not 14	494 574	117 666
Finjusterande transaktioner	Not 15	–	–
		494 574	117 666
Övriga skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige			
	Not 16	194	184
Emitterade skuldcertifikat			
	Not 17	380 002	314 944
Skulder i svenska kronor till övriga hemmahörande i Sverige			
	Not 18	349	303
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige			
	Not 19	1 648	3 740
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige			
	Not 20	173 791	192 934
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige			
	Not 21	–	10 575
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF			
	Not 22	26 592	29 166
Övriga skulder			
Derivatinstrument	Not 23	–	–
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 24	1 138	1 488
Övriga skulder	Not 25	47	37
		1 185	1 525
Avsättningar			
	Not 26	5 449	460
Värderegleringskonton			
	Not 27	74 061	82 119

Tabellen fortsätter på nästa sida.

Skulder och eget kapital		2020-12-31	2019-12-31
Eget kapital			
Grundfond	Not 28	1 000	1 000
Reserver	Not 29	76 561	56 210
		77 561	57 210
Årets resultat		-4 273	25 651
Summa skulder och eget kapital		1 293 986	899 965

Inom linjen förda poster, se not 41.

Resultaträkning

Miljoner kronor

		2020	2019
Ränteintäkter	Not 30	6 478	11 369
Räntekostnader	Not 31	-2 840	-4 455
Nettoreultat av finansiella transaktioner, nedskrivningar och riskavsättningar	Not 32	-7 042	19 522
Avgifts- och provisionsintäkter	Not 33	104	98
Avgifts- och provisionskostnader	Not 34	-19	-18
Erhållna utdelningar	Not 35	-	55
Övriga intäkter	Not 36	48	56
Summa nettointäkter		-3 271	26 627
Personalkostnader	Not 37	-497	-442
Administrationskostnader	Not 38	-431	-431
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 39	-71	-78
Sedel- och myntkostnader	Not 40	-3	-25
Summa kostnader		-1 002	-976
Årets resultat		-4 273	25 651

Kassaflödesanalys

Miljoner kronor

	2020-12-31	2019-12-31
LÖPANDE VERKSAMHET		
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens resultat</i>		
Erhållna räntor	6 049	13 008
Betalda räntor	-3 148	-4 543
Erhållet netto av finansiella transaktioner	15 417	19 685
Erhållna avgifter och provisioner	104	98
Betalda avgifter och provisioner	-19	-18
Övriga inbetalningar	48	52
Betalda förvaltningskostnader	-943	-890
	17 508	27 392
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens tillgångar</i>		
Fordringar på IMF	-10 909	-993
Värdepapper i utländsk valuta	58 428	45 747
Strukturella transaktioner	-167 500	-
Värdepapper i svenska kronor	-275 248	11 702
Övriga tillgångsposter	134	154
	-395 095	56 610
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens skulder</i>		
Utelöpande sedlar och mynt	-635	1 311
Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner	376 908	13 145
Emitterade skuldcertifikat	65 058	-37 259
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	-2 092	3 628
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	578	-76 272
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	-10 575	8 014
Övriga skuldposter	7 536	1 171
	436 778	-86 262
Kassaflöde från den löpande verksamheten	59 191	-2 260

Tabellen fortsätter på nästa sida

	2020-12-31	2019-12-31
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv och avyttringar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-35	-58
Förvärv och avyttringar av finansiella tillgångar	-20	-10
Erhållen utdelning	-	55
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-55	-13
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Inleverans till statskassan	-5 300	-3 800
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-5 300	-3 800
Periodens kassaflöde	53 836	-6 073
Likvida medel vid periodens början	42 151	45 851
Kassaflöde från den löpande verksamheten	59 191	-2 260
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-55	-13
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-5 300	-3 800
Kursdifferens i likvida medel	-8 314	2 373
Likvida medel vid periodens slut	87 673	42 151
Specifikation av likvida medel		
Bankkonton, bankutlåning och utlåningsrepor i utländsk valuta, se not 3	87 673	42 151
Utlåningsfacilitet	-	-
Summa likvida medel	87 673	42 151

Kassaflödesanalysen visar in- och utbetalningar under perioden samt likvida medel vid periodens början och slut. Analysen delas in i betalningar från den löpande verksamheten, investeringsverksamheten och finansieringsverksamheten.

Riksbanken kan i teorin skapa en obegränsad mängd likviditet i den nationella valutan. I praktiken begränsas Riksbankens kapacitet att skapa likviditet i den nationella valutan av mängden tillgångar Riksbanken accepterar som säkerheter i sin utlåning och mängden tillgångar Riksbanken kan köpa alternativt placera i.

Den löpande verksamheten

Kassaflöden som är hänförliga till den löpande verksamheten kommer från Riksbankens huvudsakliga verksamhet. Kassaflödet från den löpande verksamhetens resultat utgår från Riksbankens bokförda resultat. Justeringar görs för poster som inte påverkar kassaflödet eller inte hör till den löpande verksamheten. Därutöver ingår kassaflödespåverkande förändringar av sådana balansräkningsposter som ingår i den löpande verksamheten.

Investeringsverksamheten

Investeringsverksamheten består av förvärv och försäljningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar samt de aktier och andelar som redovisas under posten Finansiella tillgångar. Därutöver ingår betald utdelning från aktie- och andelsinnehavet.

Finansieringsverksamheten

Finansieringsverksamheten består av förändringar i det egna kapitalet som normalt sker genom utdelning, även kallad inleverans till statskassan.

Noter

Miljoner kronor

Sifferuppgifter inom parentes avser 2019.

Not 1 Guld

	2020-12-31	2019-12-31
Kvantitet		
Uns (miljoner)	4,0421	4,0421
Pris		
Amerikanska dollar/uns	1 895,5374	1 517,9657
Kronor/amerikanska dollar	8,2091	9,3694
Bokfört värde	62 897	57 488

Per den 31 december 2020 innehar Riksbanken 4 miljoner uns (troy/oz) guld (4), vilket motsvarar 125,7 ton. Under 2020 avyttrades inget guld.

Not 2 Fordringar på IMF

	2020-12-31	2019-12-31
Särskilda dragningsrätter	27 301	29 706
Reservposition i IMF		
Insatskapital (kvot)	52 381	57 451
IMF kronkonto	-40 360	-48 655
	12 021	8 796
PRGT (Poverty Reduction and Growth Trust)	2 637	–
NAB (New Arrangements to Borrow)	1 143	1 648
Summa	43 102	40 150

Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter (SDR) uppgår till 2 309 miljoner SDR (2 291). Ett belopp motsvarande de SDR som sammanlagt har tilldelats av Internationella valutafonden (IMF) redovisas som skuld (se not 22). Vid utgången av 2020 var SDR-innehavet 60 miljoner högre än tilldelningen, vilket motsvarar 709 miljoner kronor.

Under posten Reservposition i IMF nettoredovisas Riksbankens insatskapital (kvoten) i IMF om 4 430 miljoner SDR, med IMF:s konto för svenska kronor. IMF:s konto i svenska kronor är ett skuldkonto som visar hur stor andel av insatskapitalet Riksbanken har betalat in till IMF genom att utnyttja kontokrediterna på detta konto. Nettoredovisningen av dessa poster medför att endast den del av insatskapitalet som IMF använder för utlåning till medlemsländer redovisas som fordran på IMF. Kontoinnehavet i svenska kronor har IMF valutakurssäkrat mot SDR, vilket innebär att det uppstår valutakursomräkningar.

Vid utgången av 2020 uppgick Riksbankens PRGT-utlåning till 223 miljoner SDR (-) och NAB-utlåning till 97 miljoner SDR (127).

Vid utgången av 2020 hade Riksbanken dessutom en fordran på IMF om 11,2 miljoner SDR (12,8) som avser medel som IMF får använda vid ränte- och kreditförluster till följd av dröjsmål. Medlen har överförts genom att IMF löpande har gjort avdrag från ränteutbetalningar som avser Riksbankens reservposition i IMF. Riksbanken har löpande bokfört dessa avdrag i resultaträkningen. Därför finns de inte upptagna som fordran på IMF i Riksbankens balansräkning. Under 2020 godkände Sveriges riksdag att 1,6 miljoner SDR av denna fordran utnyttjades som en del av en multilateral skuldnedskrivning för Somalia.

Not 3 Banktillgodohavanden, lån och värdepapper

	2020-12-31	2019-12-31
Bankkonton	14 876	392
Bankutlåning	72 797	31 184
Utlåningsrepor	–	10 575
Obligationer	285 411	378 309
Korta värdepapper	–	–
Summa	373 084	420 460

Banktillgodohavandena och värdepapperen är utgivna i euro, amerikanska dollar, brittiska pund, australiska dollar, kanadensiska dollar, norska kronor, danska kronor och japanska yen. Fördelningen framgår av tabellen nedan. Värdepapperen har värderats till noterade priser.

Valutafördelning över banktillgodohavanden, lån och värdepapper

	2020-12-31	2019-12-31
Euro	72 492	90 900
Amerikanska dollar	236 344	266 991
Brittiska pund	17 414	16 650
Australiska dollar	16 603	20 749
Kanadensiska dollar	16 985	12 660
Norska kronor	8 692	6 301
Danska kronor	4 554	6 209
Japanska yen	0	0
Summa	373 084	420 460

Fördelningen av banktillgodohavanden, lån och värdepapper enligt löptid framgår av tabellen nedan.

Löptid för banktillgodohavanden, lån och värdepapper

Löptid	Banktillg. och lån	Värdepapper
Upp till 1 månad	45 124	10 560
Över 1 månad, upp till 3 månader	27 903	8 101
Över 3 månader, upp till 1 år	14 646	26 107
Över 1 år, upp till 5 år	–	149 950
Över 5 år	–	90 693
Summa	87 673	285 411

Under 2020 deltog Riksbanken inte i något automatiserat värdepapperslåneprogram.

Not 4 Strukturella transaktioner

Under denna post redovisas Riksbankens utlåning till banker till följd av coronapandemin. Av utlånat belopp avser 164 500 miljoner kronor utlåning för vidareutlåning till företag och 3 000 miljoner kronor avser utlåning på längre löptid på tre respektive sex månader för att underlätta bankernas roll som kreditförsörjare till svenska företag. Räntan för vidareutlåning till företag motsvarar Riksbankens reporänta. Räntan för utlåning på längre löptid var från den 18 mars 0,20 procentenheter men ändrades till Riksbankens reporänta från och med den 6 juli.

Not 5 Utlåningsfacilitet

Under denna post redovisas utlåning över natten till bankerna på deras RIX-konton i Riksbanken. Utlåningen sker mot säkerhet, och utlåningsfacilitetsräntan har sedan den 8 juli 2020 motsvarat Riksbankens reporänta plus 0,10 procentenheter. Räntan var fram till den 18 mars 0,75 procentenheter och från det datumet till den 8 juli 0,20 procentenheter. Räntan sänktes på grund av den ökade osäkerheten på de finansiella marknaderna under coronapandemin.

Not 6 Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige

Under 2012 började Riksbanken förvärva värdepapper i svenska kronor i syfte att med kort varsel kunna genomföra köp av svenska värdepapper, antingen för att säkerställa den finansiella stabiliteten eller för att bidra till en bättre fungerande transmissionsmekanism vid ett krisläge i det finansiella systemet.

Under året har Riksbanken vidtagit en rad åtgärder för att mildra de ekonomiska effekterna av coronapandemin. En av åtgärderna var att utöka köpen av värdepapper med upp till 700 miljarder kronor med syfte att underlätta kreditförsörjningen och mildra nedgången i ekonomin. Köp har därför gjorts av statsobligationer, säkerställda obligationer (bostadsobligationer), kommunobligationer, företagsobligationer och företagscertifikat.

Värdepapperen har värderats till noterade priser.

Fördelning av värdepapper i svenska kronor

	2020-12-31	2019-12-31
Statsobligationer	374 208	375 534
Säkerställda obligationer (bostadsobligationer)	217 019	–
Kommunobligationer	46 266	–
Företagsobligationer	3 043	–
Företagscertifikat	300	–
Summa	640 836	375 534

Fördelningen av värdepapper i svenska kronor enligt återstående löptid framgår av tabellen nedan.

Löptid för värdepapper i svenska kronor

Löptid	Värdepapper
Upp till 1 månad	100
Över 1 månad, upp till 3 månader	300
Över 3 månader, upp till 1 år	33 795
Över 1 år, upp till 5 år	421 649
Över 5 år	184 992
Summa	640 836

Not 7 Materiella och immateriella anläggningstillgångar

	2020-12-31	2019-12-31
Byggnader och mark		
Anskaffningsvärde, årets början	615	602
Årets förvärv	1	13
Årets avyttringar	–	–
Anskaffningsvärde, årets slut	616	615
Ack. avskrivningar, årets början	–284	–265
Årets avskrivningar	–20	–19
Årets avyttringar	–	–
Ack. avskrivningar, årets slut	–304	–284
Bokfört värde	312	331
Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde, årets början	725	692
Årets förvärv	34	45
Årets avyttringar	–23	–12
Anskaffningsvärde, årets slut	736	725
Ack. avskrivningar, årets början	–423	–376
Årets avskrivningar	–52	–43
Årets avyttringar	23	12
Årets nedskrivning	–	–16
Ack. avskrivningar, årets slut	–452	–423
Bokfört värde	284	302
Summa bokfört värde	596	633
Taxeringsvärde		
Byggnader	–	–
Mark	–	–

Under posten Byggnader och mark redovisas två fastigheter, huvudkontoret i Stockholm och kontantförsörjningskontoret i Sigtuna kommun (Broby). Fastigheterna klassificeras som specialenheter och är därför inte skattepliktiga.

Årets förvärv 2020 avser bland annat it-applikationer till ett värde av 19 miljoner kronor (26).

I posten Bokfört värde maskiner och inventarier ingår immateriella anläggningstillgångar i form av applikationssystem värda 147 miljoner kronor (155).

Not 8 Finansiella tillgångar

	2020-12-31	2019-12-31
Aktier och andelar		
Bank for International Settlements		
17 244 aktier à nominellt 5 000 SDR varav 25 % är inbetalt	441	441
Europeiska centralbanken		
Andelsvärde 10 092 886,02 euro	110	90
Swift		
16 aktier à nominellt 125 euro	1	1
Summa	552	532

Centralbanker inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) som inte ingår i eurosystemet är ålagda att betala in 3,75 procent av sin kapitalandel i ECB. Riksbankens kapitalandel uppgick per den 31 december 2020 till 2,9790 procent och ECB:s totala andelskapital till 10 825 007 069,61 euro. Kapitalandelen baseras på respektive lands BNP och antal invånare och beräknas vart femte år. Den inbetalda andelen ska täcka vissa administrationskostnader för deltagande i ECBS. Centralbanker inom ECBS som inte ingår i eurosystemet har ingen rätt att få vinstutdelning från ECB och har heller ingen skyldighet att täcka eventuella förluster hos ECB.

Per den 1 februari 2020 ökade Riksbankens kapitalandel till följd av att Bank of England lämnade ECBS i samband med Storbritanniens utträde ur EU. Riksbankens kapitalandel uppgår därefter till 2,9790 procent och det inbetalda andelsbeloppet till 12 092 886,02 euro.

Not 9 Derivatinstrument

	2020-12-31	2019-12-31
Valutaswappar, USD	–	19
Valutaswappar, NOK	–	23
	–	42
Summa	–	42

Av tabellen ovan framgår värderingen av Riksbankens derivatinstrument uppdelad per instrumentgrupp och valuta.

Syftet med utestående valutaswappar var främst att omvandla en del av Riksbankens exponering i amerikanska dollar till exponering mot norska kronor.

Derivatkontraktens nominella belopp, omräknade till svenska kronor

	2020-12-31	2019-12-31
Valutaswappar, USD	–	–2 804
Valutaswappar, NOK	–	2 846
	–	42
Summa	–	42

Not 10 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2020-12-31	2019-12-31
Fordringar på IMF	8	50
Bankkonton och bankutlåning	–	0
Utlåningsrepor	–	15
Obligationer i utländsk valuta	1 491	2 127
Derivatinstrument	–	–
Obligationer i svenska kronor	3 757	2 732
Finjusterande transaktioner	–	0
Emitterade skuldcertifikat	–	28
Övrigt	15	16
Summa	5 271	4 968

Not 11 Övriga tillgångar

	2020-12-31	2019-12-31
Personallån	128	145
Kundfordringar	1	2
Momsfordran	6	7
Banktillgodohavanden	13	4
Övrigt	0	0
Summa	148	158

Not 12 Sedlar

	2020-12-31	2019-12-31
1 000 kronor	2 626	3 062
500 kronor	42 615	41 791
200 kronor	4 529	4 982
100 kronor	2 697	2 966
50 kronor	831	943
20 kronor	980	1 028
Ogiltiga sedlar	5 439	5 611
Summa	59 717	60 383

De utelöpande sedlarna fördelar sig på ovanstående valörer. Posten Ogiltiga sedlar innehåller utelöpande sedlar som upphörde att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av 2013, juni 2016 och juni 2017. Sedlar som har varit ogiltiga i över tio år skrivs normalt av från den utelöpande sedelskulden. Samtidigt görs en avsättning för det belopp som beräknas återstå att lösa in, och resterande del bokförs som intäkt. Riksbanken får lösa in ogiltiga sedlar om det finns särskilda skäl. Vid utgången av 2020 uppgick värdet på de sedlar som Riksbanken mottagit men ännu inte beslutat att lösa in till 31 miljoner kronor (39).

Not 13 Mynt

	2020-12-31	2019-12-31
10 kronor	2 085	2 116
5 kronor	491	473
2 kronor	347	315
1 krona	196	184
Minnesmynt	17	17
Summa	3 136	3 105

De utelöpande mynten fördelar sig på ovanstående valörer.

Not 14 Inlåningsfacilitet

Under denna post redovisas inlåning över natten från Riksbankens penningpolitiska motparter på deras RIX-konton i Riksbanken. Räntan på inlåningsfaciliteten motsvarade under året Riksbankens reporänta minus 0,10 procentenheter. Saldot på dessa konton har under året ökat till följd av Riksbankens tillgångsköp och strukturella utlåning i svenska kronor.

Not 15 Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisades inlåning vars syfte var att finjustera likviditeten i banksystemet. De finjusterande transaktionerna upphörde den 9 oktober 2019.

Not 16 Övriga skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige

Under denna post redovisas inlåning över natten på RIX-konton från kreditinstitut med huvudkontor eller filial i Sverige men som inte är penningpolitiska motparter. Inlåningsräntan motsvarade under året Riksbankens reporänta minus 0,10 procentenheter.

Not 17 Emitterade skuldcertifikat

Under denna post redovisas Riksbankens emissioner av skuldcertifikat, gjorda med syfte att dra in likviditet från det finansiella systemet. Denna inlåning görs till Riksbankens viktigaste styrränta, det vill säga reporäntan, med en löptid på i regel en vecka. Innehavet förändras utifrån bankernas önskemål om att binda medel på längre löptid än vad inlåningsfacilitetskontona har.

Not 18 Skulder i svenska kronor till övriga hemmahörande i Sverige

Under denna post redovisas inlåning över natten på RIX-konton från centrala motparter eller clearinginstitut med huvudkontor eller filial i Sverige men som inte är penningpolitiska motparter och kreditinstitut. Inlåningsräntan motsvarade under året Riksbankens reporänta minus 0,10 procentenheter.

Not 19 Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige

Under denna post redovisas konton i svenska kronor som Riksbanken håller för andra centralbankers och internationella organisationers räkning. Dessutom redovisas RIX-kontosaldon om 0,1 (0,1) miljoner kronor för deltagare

som har huvudkontor eller filial utanför Sverige och som inte är penningpolitiska motparter och kreditinstitut.

Not 20 Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige

Under denna post redovisas från och med juni 2009 inlåning av utländsk valuta från Riksgälden. Inlåningen har gjorts i syfte att förstärka valutareserven. Inlåningens valutafördelning framgår av tabellen nedan.

Inlåning av utländsk valuta

	2020-12-31	2019-12-31
Euro från Riksgälden	55 218	57 645
Amerikanska dollar från Riksgälden	118 573	135 288
Kontoinlåning från myndigheter	–	1
Summa	173 791	192 934

Not 21 Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige

Under denna post redovisades belopp motsvarande erhållen köpeskilling i utländsk valuta för inlåningsrepor.

Valutafördelning för inlåningsrepor

	2020-12-31	2019-12-31
Amerikanska dollar	–	10 575
Summa	–	10 575

Not 22 Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF

Under denna post redovisas Riksbankens skuld motsvarande de särskilda dragningsrätter (SDR) som ursprungligen tilldelades av IMF. Den sammanlagda tilldelningen uppgår till 2 249 miljoner SDR (2 249). Det aktuella innehavet av SDR uppgår till 2 309 miljoner SDR (2 291) och redovisas under posten Fordringar på IMF (se not 2). Vid utgången av 2020 var SDR-tilldelningen 60 miljoner lägre än innehavet, vilket motsvarar 709 miljoner kronor.

Not 23 Derivatinstrument

Under denna post redovisades derivatinstrument med negativt värde.

Not 24 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2020-12-31	2019-12-31
Inlåningsrepor	–	14
Derivatinstrument	–	13
Inlåning Riksgälden	1 045	1 324
Motpost till särskilda dragningsrätter	5	38
Övrigt	88	99
Summa	1 138	1 488

Not 25 Övriga skulder

	2020-12-31	2019-12-31
Leverantörsskuld	27	19
Övrigt	20	18
Summa	47	37

Not 26 Avsättningar

	2020-12-31	2019-12-31
Pensionsskuld	67	69
Sedlar och minnesmynt	378	388
Trygghetsstiftelsen	4	3
Finansiell riskavsättning	5 000	–
Summa	5 449	460

Pensionsskulden har beräknats av Statens tjänstepensionsverk (SPV). Av pensionsskulden, inklusive särskild löneskatt, avser 67 miljoner kronor (69) PA-91-pensionärer med avgångsdag före 2003, och 0 miljoner kronor (0) avser personer som från och med 2003 har beviljats delpension alternativt pensionsersättning före 65 års ålder. Riksbanken löste per den 31 december 2002 in sin pensionsskuld för de personer som vid denna tidpunkt hade en anställning eller rätt till livränta hos Riksbanken. Effekten av försäkringstekniska omvärderingar uppgick för 2020 till 5 miljoner kronor (0) och har redovisats som en ökning av pensionsskulden.

Posten Sedlar och minnesmynt avser den bedömda framtida kostnaden för skuldavskrivna sedlar och minnesmynt som Riksbanken fortfarande kan lösa in.

Posten Trygghetsstiftelsen avser avsättning för kompetensutveckling och kompetensväxling i enlighet med avtal med Trygghetsstiftelsen.

Posten Finansiell riskavsättning avser en riskbuffert för att stärka motståndskraften för framtida förluster då de finansiella riskerna på Riksbankens balansräkning har ökat bland annat till följd av de penningpolitiska åtgärder som genomfördes under året för att mildra effekterna av coronapandemin.

Not 27 Värderingskonton

	2020-12-31	2019-12-31
Priseffekt	20 848	22 130
Valutakurseffekt	2 113	14 298
Guldvärdeeffekt	51 100	45 691
Summa	74 061	82 119

På särskilda värderingskonton redovisas från och med 2004 orealiserade vinster och förluster som utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärden och marknadsvärden. Vid övergången till 2004 beslutades att anskaffningsvärdena skulle motsvara marknadsvärdena per den 31 december 2003. Om de orealiserade förlusterna överstiger de orealiserade vinsterna vid årets slut redovisas

skillnaden i resultaträkningen. Denna beräkning görs värdepapper för värdepapper och valuta för valuta.

Priseffekten består främst av orealiserade värdepappersvinster. Vid beräkningen av Riksbankens vinstdisposition justeras det redovisade resultatet med skillnaden mellan det ingående och det utgående värdet i priseffekten.

Av den totala priseffekten avser 11 295 miljoner kronor (12 386) inhemska värdepapper.

Valutafördelning valutakurseffekt

	2020-12-31	2019-12-31
Euro	–	3 999
Amerikanska dollar	–	1 563
Brittiska pund	–	2 198
Australiska dollar	967	2 053
Kanadensiska dollar	–	1 926
Särskilda dragningsrätter	1 146	1 791
Norska kronor	–	768
Danska kronor	–	–
Japanska yen	0	0
Summa	2 113	14 298

Not 28 Grundfond

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en grundfond som uppgår till 1 000 miljoner kronor.

Not 29 Reserver

	2020-12-31	2019-12-31
Reservfond	500	500
Dispositionsfond	53 682	37 498
Resultatutjämningsfond	22 379	18 212
Summa	76 561	56 210

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en reservfond som uppgår till 500 miljoner kronor och en dispositionsfond. Dispositionsfonden och resultatutjämningsfonden används sedan 1988 enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition som fastställdes samma år. Därutöver har dispositionsfonden använts till att bokföra uppskrivningsbelopp vid uppskrivning av tillgångar. Uppskrivningsbeloppen i tabellen nedan har justerats vid försäljningar och avskrivningar av de uppskrivna tillgångarna. Riksbankens guldinnehav skrevs upp till marknadsvärdet med 12 686 miljoner kronor den 31 december 1998. Anläggningstillgångarna aktiverades med 654 miljoner kronor i balansräkningen 1994, vilket motsvarade anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar. Under 2020 omfördes från delposten Uppskrivning av anläggningstillgångar till Övrigt 2 miljoner kronor (2) till följd av årets avskrivningar av de

uppskrivna anläggningstillgångarna. Värdet på BIS-aktierna skrevs upp med 235 miljoner kronor 1996 för att motsvara marknadsvärdet på det guld som erlades som likvid för aktietilldelningen samma år.

Dispositioner och uppskrivningar

	2020-12-31	2019-12-31
<i>Vinstdisposition sedan 1988:</i>		
Valutakurseffekt	17 991	2 475
Guldvärdeeffekt	7 356	7 356
Övrig vinstdisposition	19 669	19 001
<i>Uppskrivning av tillgångar:</i>		
Guldinnehav	8 604	8 604
Anläggningstillgångar	46	48
BIS-aktier	235	235
<i>Övrigt:</i>	-219	-221
Summa	53 682	37 498

Förändringen av posterna Grundfond, Reserver och Årets resultat förklaras av tabellen nedan.

Förändring av posterna Grundfond, Reserver och Årets resultat

	Grundfond	Reserver	Årets resultat
Saldo den 31 december 2018	1 000	56 487	3 522
Inleverans till statskassan	-	-	-3 800
<i>Överföring till/från:</i>			
Resultatutjämningsfond	-	-1 584	1 584
Dispositionsfond	-	1 306	-1 306
Årets resultat	-	-	25 651
Saldo den 31 december 2019	1 000	56 210	25 651
Inleverans till statskassan	-	-	-5 300
<i>Överföring till/från:</i>			
Resultatutjämningsfond	-	16 184	-16 184
Dispositionsfond	-	4 167	-4 167
Årets resultat	-	-	-4 273
Saldo den 31 december 2020	1 000	76 561	-4 273

Not 30 Ränteintäkter

	2020	2019
<i>Från utländska tillgångar:</i>		
SDR	60	295
Reservposition i IMF	18	58
PRGT (Poverty Reduction and Growth Trust)	1	–
NAB (New Arrangements to Borrow)	3	22
Bankkonton	0	19
Bankutlåning	352	535
Utlåningsrepor	36	243
Obligationer	4 254	7 846
Korta värdepapper	21	–
Derivatinstrument	–	10
	4 745	9 028
<i>Från inhemska tillgångar och skulder:</i>		
Strukturella transaktioner	13	–
Obligationer	1 354	1 157
Korrespondentkonton	1	2
Personallån	2	2
Negativ ränta inlåningsfacilitet	345	52
Negativ ränta finjusterande transaktioner	–	118
Negativ ränta emitterade skuldcertifikat	18	1 010
	1 733	2 341
Summa	6 478	11 369

Not 31 Räntekostnader

	2020	2019
<i>Från utländska skulder:</i>		
Inlåning Riksgälden	–2 701	–3 725
Inlåningsrepor	–33	–225
Motpost till särskilda dragningsrätter	–59	–295
Derivatinstrument	–1	–210
Bankkonton	–44	–
Övrigt	–2	–
Summa	–2 840	–4 455

Not 32 Nettoresultat av finansiella transaktioner, nedskrivningar och riskav-sättningar

	2020	2019
<i>Priseffekt:</i>		
Realiserade värdepapperspriseffekter	11 532	4 153
Nedskrivning värdepapper	–237	–147
	11 295	4 006

	2020	2019
<i>Valutakurseffekt:</i>		
Realiserade valutakurseffekter	3 886	15 532
Nedskrivning valutor	-17 223	-16
	-13 337	15 516
<i>Guldvärdeeffekt:</i>		
Realiserade guldvärdeeffekter	-	-
Nedskrivningar guld	-	-
	-	-
<i>Finansiell riskavsättning:</i>		
Finansiell riskavsättning	-5 000	-
	-5 000	-
Summa	-7 042	19 522

Vid årets slut gjordes pris- och valutakursnedskrivningar på grund av att de realiserade förlusterna översteg de realiserade vinsterna som redovisas på värde regleringskonton i balansräkningen. Denna nedskrivning görs värdepapper för värdepapper och valuta för valuta.

Posten Finansiell riskavsättning avser årets kostnad för avsättningen till Riksbankens finansiella riskbuffert. Denna riskbuffert avser att stärka motståndskraften för framtida förluster då de finansiella riskerna på Riksbankens balansräkning har ökat bland annat till följd av de penningpolitiska åtgärder som genomfördes under året för att mildra effekterna av coronapandemin.

Vid beräkningen av Riksbankens vinstutdelning exkluderas valutakurseffekten från det redovisade resultatet.

Posten Priseffekt består av både utrikes och inhemskt resultat, se uppdelning i tabellen nedan.

Priseffekt uppdelad på utländska och inhemska värdepapper

	2020-12-31	2019-12-31
<i>Realiserade värdepappersprisvinster:</i>		
Utländska värdepapper	11 543	4 103
Inhemska värdepapper	-11	50
	11 532	4 153
<i>Nedskrivningar av värdepapper:</i>		
Utländska värdepapper	-212	-147
Inhemska värdepapper	-25	-
	-237	-147
Summa	11 295	4 006

Not 33 Avgifts- och provisionsintäkter

Posten innefattar års- och transaktionsavgifter för RIX-systemet med 104 miljoner kronor (98).

Not 34 Avgifts- och provisionskostnader

Posten innefattar främst depå- och transaktionskostnader för valutareservförvaltningen.

Not 35 Erhållna utdelningar

Under 2020 erhöll Riksbanken inte någon utdelning från BIS (55).

Not 36 Övriga intäkter

	2020	2019
Ersättning för inlösen av ogiltiga sedlar	4	6
Mottagna ej inlösta kontanter	32	43
Ersättning för infärgade sedlar m.m.	0	0
Skrotförsäljning	0	–
Skuldavskrivna minnesmynt	–	4
Sida	2	3
Ersättning vid avyttring av maskiner och inventarier	7	–
Övrigt	3	–
Summa	48	56

Intäkterna från Sida avser ersättning för experthjälp till centralbanker i några utvecklingsländer (se rutan Internationella åtaganden).

Not 37 Personalkostnader

	2020	2019
Löner och andra ersättningar	–286	–259
Tillgångsförda löner	–	1
Sociala avgifter	–89	–81
	–375	–339
Pensionspremier	–83	–68
Pensionsutbetalningar	–7	–7
Förändring av pensionsskulden	2	6
Särskild löneskatt	–22	–18
	–110	–87
Utbildning	–2	–4
Personalrepresentation	–0	–1
Övrigt	–10	–11
	–12	–16
Summa	–497	–442

Pensionspremier har utbetalats i enlighet med pensionsavtal för arbetstagare hos staten med flera, PA 16.

Posten Pensionsutbetalningar avser utbetalningar dels till pensionärer med avgångsdag före 2003, dels till personer som från och med 2003 har beviljats delpension eller pensionsersättning före 65 års ålder.

Löner och andra ersättningar till ledamöterna i direktionen uppgick under 2020 till 14,5 miljoner kronor (14,0), fördelat enligt följande:

Löner och ersättningar till ledamöterna i direktionen

	2020	2019
Stefan Ingves	2,0	2,1
Cecilia Skingsley	2,7	2,5
Martin Flodén	2,4	2,4
Per Jansson	2,5	2,4
Henry Ohlsson	2,5	2,4
Anna Breman	2,4	0,2
Kerstin af Jochnick	–	2,0
Summa	14,5	14,0

Därutöver fick riksbankschefen under 2020 ett styrelsearvode om 1,1 miljoner kronor (1,0) från Bank for International Settlements (BIS). I enlighet med fullmäktiges beslut görs avdrag från riksbankschefens bruttolön med ett belopp som motsvarar styrelsearvodet från BIS. Inget avdrag görs dock, enligt fullmäktiges beslut, för den pension som riksbankschefen erhåller från IMF.

Fullmäktige beslutade den 28 oktober 2011 att direktionsledamöter under den lagstiftade karenperioden efter att anställningen har upphört ska få full lön i högst sex månader, dock med avräkning för eventuella inkomster av annan tjänst under tiden.

Fullmäktige har beslutat att förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning ska tillämpas på samtliga nuvarande direktionsledamöter med undantag av Anna Breman. För Anna Breman har fullmäktige beslutat att den nya förordningen (2016:411) om tjänstepension, inkomstgaranti och avgångsvederlag till myndighetschefer ska tillämpas.

Stefan Ingves kan enligt rådande ordning komma att få en viss pension från BIS. Denna betalas ut till styrelseledamöter som har innehaft sitt uppdrag i BIS i minst fyra år, men först när de har uppnått 65 års ålder. Pensionen beräknas på basis av utbetalda styrelsearvoden och uppgår till 1,82 procent av dessa.

Not 38 Administrationskostnader

	2020	2019
Information, extern representation	-2	-5
Transport, resor	-4	-14
Konsultuppdrag	-91	-48
Övriga externa tjänster	-120	-112
It-drift	-147	-178
Ekonomipris	-21	-19
Kontors- och fastighetsdrift	-34	-43
Övrigt	-12	-12
Summa	-431	-431

I informationskostnaderna ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer, bland annat de penningpolitiska rapporterna, de finansiella stabilitetsrapporterna och årsredovisningen.

Kostnaderna för representation uppgick till 0,4 miljoner kronor (1,1).

I posten Transport, resor ingår förutom resekostnader även kostnader för Riksbankens transporter av sedlar och mynt.

Konsultkostnaderna uppgick till 91 miljoner kronor (48). I detta belopp ingår bland annat kostnaderna för it-konsulter om 30 miljoner kronor (29).

Inom Övriga externa tjänster är kostnaden för statistikleveranser om 81 miljoner kronor (72) den enskilt största posten. Den avser främst ersättning till SCB som tagit fram bland annat betalningsbalans- och finansmarknadsstatistik. Dessutom ingår ett revisionsarvode till Riksrevisionen och fullmäktiges revisorer med 2 miljoner kronor (2).

I posten it-drift ingår bland annat licenskostnader om 54 miljoner kronor (50) och kostnader för it-tjänster om 87 miljoner kronor (121). Kostnader för it-tjänster har minskat jämfört med 2019 då det genomfördes extra satsningar för stärkt beredskap (informationssäkerhet och krisberedskap).

I posten Ekonomipris ingår prissumman om 10 miljoner kronor (9) och administrationskostnaderna för detta pris om 11 miljoner kronor (10).

De största posterna inom kostnadsgruppen Kontors- och fastighetsdrift består av ombyggnad och underhåll av Riksbankens lokaler om 11 miljoner kronor (16) och lokalhyror om 5 miljoner kronor (4).

Not 39 Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar

Under denna post redovisas planenliga avskrivningar av de materiella och immateriella anläggningstillgångarna.

Not 40 Sedel- och myntkostnader

De totala inköpen för sedlar och mynt 2020 uppgick till 3 miljoner kronor (25). Inga sedlar köptes in under 2020 (21). Mynt köptes in för 3 miljoner kronor (4). Inga minnesmynt köptes in under 2020 och 2019.

Not 41 Inom linjen förda poster

Ställda säkerheter

- Vid utgången av 2020 har inga värdepapper ställts som säkerhet i samband med utländska värdepappersrepor (10 535).

Ansvarsförbindelser

- Vid utgången av 2020 fanns inga utestående ersättningskrav (5).
- Riksbanken har ett åtagande mot Nobelstiftelsen att årligen ställa medel till förfogande för att dela ut ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne och att stå för administrationskostnaderna för detta pris. Åtagandet uppgick för 2020 till 21 miljoner kronor (19). Förutom den ursprungliga donationen ger Riksbanken sedan 2018 ett tilläggsbidrag för att täcka Nobelstiftelsens kostnader för priset, vilket för 2020 uppgick till 4 miljoner kronor.
- Riksbanken har förbundit sig att till KPA Pensionsförsäkring AB betala kompletteringsersättning om så krävs på grund av värdesäkring av de pensionsförmåner som den försäkrade har rätt till. Åtagandet avser personal som 1971 övergick från Riksbanken till AB Tumba Bruk (numera Crane AB).

Utlånings- och växlingsåtaganden mot IMF

- Vid utgången av 2020 uppgick Riksbankens återstående utlånings- och växlingsåtaganden till 215 053 miljoner kronor (236 509); se tabellen och beskrivningen nedan.

Återstående utlånings- och växlingsåtaganden mot IMF

	2020-12-31	2019-12-31
<i>Särskilda dragningsrätter</i>		
Avtalat åtagande (2*tilldelning)	53 184	58 333
SDR-tilldelning (se not 22)	26 592	29 166
SDR-innehav (se not 2)	-27 301	-29 706
Återstående	52 475	57 793
<i>Insatskapital (kvot)</i>		
Avtalat åtagande (Insatskapital se not 2)	52 381	57 451
Reservposition (se not 2)	-12 021	-8 796
Återstående	40 360	48 655
<i>PRGT-avtal</i>		
Avtalat åtagande	11 824	6 484
PRGT utlåning (se not 2)	-2 637	-
Återstående	9 187	6 484

	2020-12-31	2019-12-31
<i>NAB</i>		
Avtalat åtagande	26 675	29 257
NAB utlåning (se not 2)	-1 143	-1 648
Återstående	25 532	27 609
<i>Kreditavtal</i>		
	87 499	95 968
Totalt återstående åtagande	215 053	236 509

Särskilda dragningsrätter

Åtagandet som gäller särskilda dragningsrätter innebär att Riksbanken, enligt IMF-stadgarna, kan bli ålagd att köpa särskilda dragningsrätter (SDR) mot utländsk valuta till ett belopp som innebär att Riksbankens sammanlagda innehav av SDR uppgår till högst 300 procent av den ordinarie tilldelningen, det vill säga ett tilldelat belopp om 26 592 miljoner kronor (29 166) plus två gånger det tilldelade beloppet om 53 184 miljoner kronor (58 333). Inom detta åtagande ryms även Riksbankens stående arrangemang att, om IMF så begär, köpa respektive sälja SDR mot betalning i amerikanska dollar eller euro inom ett spann mellan 50 och 150 procent av Riksbankens sammanlagda nettotilldelning av SDR. Eftersom Riksbankens innehav av SDR uppgår till 27 301 miljoner kronor (29 706), se not 2, uppgår det återstående åtagandet till 52 475 miljoner kronor (57 793).

Insatskapitalet

Riksbankens maximala åtagande avseende insatskapitalet uppgår till det totala insatskapitalet 4 430 miljoner SDR (4 430), vilket motsvarar 52 381 miljoner kronor (57 451). Eftersom den andel av det totala insatskapitalet som har betalats in i utländsk valuta, det vill säga reservpositionen, uppgick till 12 021 miljoner kronor (8 796) vid utgången av 2020 så uppgår det återstående åtagandet till 40 360 miljoner kronor (48 655), vilket motsvarar saldot på IMF:s kronkonto.

PRGT-avtal

Riksbanken slöt i november 2016 ett avtal om utlåning till IMF av högst 500 miljoner SDR och i juli 2020 om ytterligare 500 miljoner SDR, vilket motsvarar 11 824 miljoner kronor (6 484), under ett program benämnt Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). Eftersom Riksbankens PRGT-utlåning vid årsskiftet uppgick till 2 637 miljoner kronor (-), se not 2, så uppgår det återstående åtagandet till 9 187 miljoner kronor (6 484). De medel som Riksbanken lånar ut i programmet kan utnyttjas av IMF för vidareutlåning till låginkomstländer.

NAB

Åtagandet avseende Riksbankens NAB-avtal (New Arrangements to Borrow) med IMF innebär att Riksbanken är skyldig att till IMF låna ut ett belopp som uppgår till högst 2 256 miljoner SDR (2 256), vilket motsvarar 26 675 miljoner kronor (29 257). Eftersom Riksbankens NAB-utlåning vid årsskiftet uppgick till 1 143 miljoner kronor (1 648), se not 2, så uppgår det återstående åtagandet till 25 532 miljoner kronor (27 609).

Detta avtal aktiveras endast under särskilda omständigheter och syftar till att tillfälligt förstärka IMF:s utlåningskapacitet utöver de medel som är tillgängliga under posten Insatskapitalet. Från och med den 1 januari 2021 förlängdes – med riksdagens medgivande – Riksbankens åtagande under NAB med ytterligare en femårsperiod. Åtagandet uppgår från nämnda datum till 4 500 miljoner SDR.

Kreditavtal

I april 2017 slöt Riksbanken, efter riksdagens medgivande, ett avtal om att ge kredit till IMF med ett belopp om 7 400 miljoner SDR, vilket motsvarar 87 499 miljoner kronor (95 968). För att IMF ska kunna nyttja det nya avtalet krävs det att IMF:s kvarvarande medel för utlåning understiger en nedre gräns om 100 000 miljoner SDR. Därutöver krävs även att långivarna, som tillsammans håller 85 procent av de utlovade låneresurserna, godkänner att avtalen aktiveras. Från och med den 1 januari 2021 gäller – med riksdagens medgivande – ett nytt bilateralt avtal med IMF. Det nya avtalet avser ett belopp om 3 200 miljoner SDR.

Utbetalningsavtal

- Riksbanken har åtagit sig att tre månader efter eventuell anfordran till BIS betala återstående 75 procent av det nominella värdet av Riksbankens aktieinnehav i BIS. Åtagandet uppgick vid utgången av 2020 till 65 miljoner SDR (65), vilket motsvarar 769 miljoner kronor (843).
- Riksbanken har under 2020 tecknat ett swapavtal med Norges Bank som innebär att Norges Bank efter särskild överenskommelse kan låna svenska kronor i utbyte mot norska kronor.

Eventuelltillgångar

- Vid utgången av 2020 fanns det inga utestående ersättningsanspråk (21,5).

Inlåningsavtal

- BIS har utfärdat en kreditförklaring som inte är bindande enligt vilken BIS, på begäran av Riksbanken, efter särskild överenskommelse kan låna ut utländsk valuta till Riksbanken. Denna kreditförklaring förlängdes under 2020 och gäller till den 27 april 2021.

- Riksbanken har ett avtal med BIS som innebär att Riksbanken efter särskild överenskommelse kan göra repotransaktioner med BIS i värdepapper denominerade i amerikanska dollar, euro och brittiska pund. Detta avtal förlängdes under 2020 och löper ut den 13 juli 2021.
- Riksbanken har ett swapavtal med ECB som innebär att Riksbanken efter särskild överenskommelse kan låna euro i utbyte mot svenska kronor.
- Riksbanken har under 2020 tecknat ett tillfälligt swapavtal med Federal Reserve New York som innebär att Riksbanken efter godkännande kan låna amerikanska dollar i utbyte mot kronor. Avtalet löper ut den 31 mars 2021.
- Riksbanken har under 2020 tecknat ett swapavtal med Norges Bank som innebär att Riksbanken efter särskild överenskommelse kan låna norska kronor i utbyte mot svenska kronor.

Resultaträkning och balansräkning fördelade på verksamhetsområden

Av tabellen nedan framgår Riksbankens nettointäkter och kostnader fördelade på verksamhetsområden. Uppgifterna anges i miljoner kronor.

Verksamhets- område	2020			2019		
	Netto- intäkter	Kost- nader	Resultat	Netto- intäkter	Kost- nader	Resultat
Penningpolitik	2	-184	-182	2	-187	-185
Finansiell stabilitet	3	-169	-166	55	-174	-119
Betalningar	148	-337	-189	151	-341	-190
Varav						
<i>Betalningssystem</i>	<i>104</i>	<i>-100</i>	<i>4</i>	<i>98</i>	<i>-106</i>	<i>-8</i>
<i>Kontantförsörjning</i>	<i>44</i>	<i>-150</i>	<i>-106</i>	<i>53</i>	<i>-193</i>	<i>-140</i>
<i>Utv. och analys</i>	<i>0</i>	<i>-87</i>	<i>-87</i>	<i>0</i>	<i>-42</i>	<i>-42</i>
Tillgångsförvaltning	-3 426	-158	-3 584	26 414	-140	26 274
Statistik	0	-130	-130	0	-112	-112
Ekonomipris och fullmäktige m.m.	2	-24	-22	5	-22	-17
Summa	-3 271	-1 002	-4 273	26 627	-976	25 651

De fördelade andelarna ska så nära som möjligt spegla den verkliga förbrukningen av de resurser som tas i anspråk inom varje verksamhetsområde. Principen är att kostnaderna och intäkterna i så hög grad som möjligt direkt ska föras till respektive verksamhetsområde utan inblandning av någon fördelningsnyckel.

Betalningssystemets kostnader ska finansieras av avgifter från deltagarna. Tillgångsförvaltningen ska ge så hög långsiktig avkastning som möjligt i förhållande till uppdraget och den risk som tas. För övriga verksamhetsområden finns det inget krav på kostnadstäckning.

Fördelningsmodellen utgår från uppställningen i resultat- och balansräkningen, där Riksbankens resultat för 2020 uppgår till -4 273 miljoner kronor (25 651) och Riksbankens tillgångar och skulder till 1 293 986 miljoner kronor (899 965) per 2020-12-31. Tillgångsförvaltningens intäkter för 2020 inkluderar riskavsättningen på -5 000 miljoner kronor.

Fördelning av kostnader

Personalkostnader, exklusive it-personal

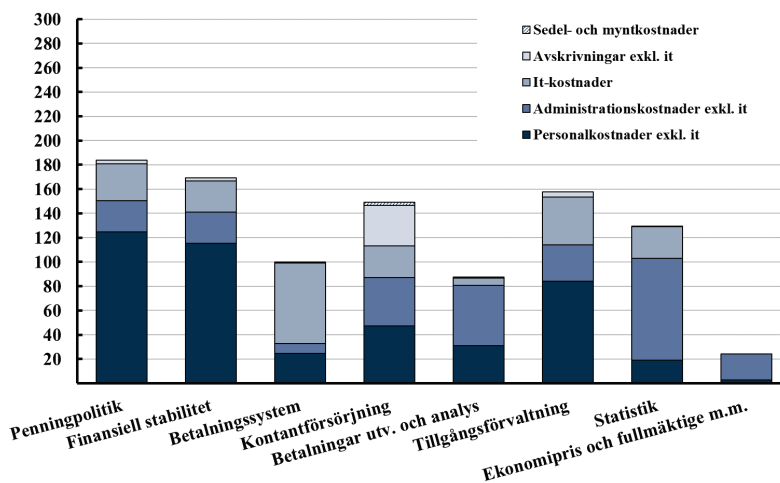
Personalkostnaderna för de medarbetare som är direkt involverade i ett verksamhetsområde har fördelats utifrån den faktiska lönekostnaden. Lönekostnaderna för de medarbetare som ingår i stödfunktionerna har fördelats med hjälp av en fördelningsnyckel. Den oftast använda nyckeln utgörs av antalet direkt involverade medarbetare i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare inom alla verksamhetsområden. Totalt är cirka 251 medarbetare, eller 67 procent av totalt 373, direkt involverade i något verksamhetsområde. De resterande 122 medarbetarna finns inom stödfunktionerna, främst it, kommunikation och internservice.

Administrationskostnader, exklusive it-kostnader

Riksbankens processredovisning innebär att administrationskostnaderna fördelas direkt per verksamhetsområde vid fakturaregistreringen.

En stor del av Riksbankens kostnader är dock gemensamma kostnader, till exempel kostnader för lokaler, fastighetsskötsel, säkerhet och bevakning. Dessa kan inte direktfördelas utan har fördelats med hjälp av fördefinierade nycklar, som oftast består av antalet direkt involverade medarbetare per verksamhetsområde i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare inom alla verksamhetsområden.

Fördelning av kostnadslag per verksamhetsområde 2020, miljoner kronor

Källa: Riksbanken.

Avskrivningar, exklusive it-relaterade investeringar

Avskrivningarna är direkt fördelade på det verksamhetsområde som respektive anläggning stöder eller fördelade med fördefinierade nycklar.

Sedel- och myntkostnader

Kostnaderna för inköp av sedlar och mynt uppgick 2020 till 3 miljoner kronor (25). Kostnaderna belastar i sin helhet verksamhetsområdet Kontantförsörjning.

It-kostnader

Med it-kostnader avses it-verksamhetens kostnader. Denna verksamhet är förlagd till avdelningen för verksamhetssupport. Modellen för fördelning av it-kostnaderna bygger i huvudsak på följande princip. Kostnaderna för arbetsplatser, datalagring och bassystem fördelas utifrån antalet direkt involverade medarbetare per verksamhetsområde i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare inom alla verksamhetsområden. Kostnaderna för applikationsdrift av verksamhetssystemen samt övriga it-kostnader (personal, konsulter, licenser med mera) fördelas utifrån verksamhetssystemets fasta kostnader för applikationsdrift genom den totala fasta kostnaden för applikationsdrift för alla verksamhetssystem. Avskrivningar för verksamhetssystem som tillhör ett eller flera verksamhetsområden fördelas direkt till respektive system.

Fördelning av nettointäkter

Intäkterna har förts till det verksamhetsområde som ansvarar för dem. Hänsyn har därför till exempel inte tagits till att seignoraget har sitt ursprung i kontantförsörjningen, utan seignorageintäkterna har fördelats till tillgångsförvaltningen. Seignoraget för 2020 uppgick till 972 miljoner kronor (1 768).

Nettointäkterna inom verksamhetsområdet Finansiell stabilitet utgörs främst av utdelningen från Riksbankens innehav av BIS-aktier.

De nettointäkter för tillgångsförvaltningen som redovisas i resultaträkningen uppgick till -3 426 miljoner kronor (26 414) inklusive riskavsättning om -5 000 miljoner kronor. Den totala avkastningen från Riksbankens tillgångsförvaltning för 2020 uppgick till -11 484 miljoner kronor (41 493). Se även tabellen i förvaltningsberättelsens avsnitt Tillgångsförvaltning. Skillnaden förklaras av förändringen i posten Värderigeringskontot i balansräkningen (se tabellen nedan).

Avkastning tillgångsförvaltningen och redovisat resultat

	2020	2019
Ränteintäkter	6 475	11 365
Räntekostnader	-2 840	-4 455
Nettoresultat av finansiella transaktioner, nedskrivningar och riskavsättningar redovisat i resultaträkningen	-7 042	19 522
Avgifts- och provisionskostnader	-19	-18
Nettointäkter tillgångsförvaltningen	-3 426	26 414
Nettoresultat av finansiella transaktioner redovisat på värderegleringskonton i balansräkningen	-8 058	15 079
Totalavkastning tillgångsförvaltningen	-11 484	41 493
Förvaltningsräntenetto	3	4
Förvaltningsintäkter	152	209
Förvaltningskostnader	-1 002	-976
Resultat inkl. resultat redovisat i balansräkningen	-12 331	40 730
Återläggning av resultat redovisat i balansräkningen	8 058	-15 079
Redovisat resultat	-4 273	25 651

Förvaltningsräntenettet i tabellen ovan består av ränteintäkter från Riksbankens personallån om 2 miljoner kronor (2) och ränteintäkter om 1 miljon kronor (2) från konton i svenska kronor som Riksbanken håller för andra centralbankers och internationella organisationers räkning.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner redovisat på värderegleringskonton i balansräkningen motsvarar förändringen under året i posten Värderigeringskonton.

Fördelning av tillgångar och skulder

Av tabellen nedan framgår Riksbankens tillgångar och skulder fördelade på verksamhetsområden i miljoner kronor.

Verksamhetsområde	2020-12-31		2019-12-31	
	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder
Finansiell stabilitet	441	-	441	-
Kontantförsörjning	-	63 231	-	63 880
Tillgångsförvaltning	1 292 675	1 081 010	898 585	666 633
Ofördelat	870	149 745	939	169 452
Summa	1 293 986	1 293 986	899 965	899 965

Tillgångarna inom verksamhetsområdet Finansiell stabilitet består av aktieinnehavet i BIS.

Posten Ofördelade tillgångar innehåller främst posterna Materiella och immateriella anläggningstillgångar och Övriga tillgångar.

Posten Ofördelade skulder innehåller främst eget kapital, värderegleringskonton och årets resultat.

Tillgångsförvaltningens skulder för 2020 inkluderar riskavsättningen på 5 000 miljoner kronor.

Femårsöversikt

I femårsöversikten presenteras balans- och resultaträkningarna omräknade enligt de nu gällande redovisningsprinciperna.

Balansräkning

<i>Miljoner kronor</i>	2020-12-31	2019-12-31	2018-12-31	2017-12-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR					
Guld	62 897	57 488	45 981	43 190	42 412
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige					
Fordringar på IMF	43 102	40 150	34 740	28 653	29 063
Banktillgodohavanden, lån och värdepapper	373 084	420 460	453 634	436 093	466 970
	416 186	460 610	488 374	464 746	496 033
Utlåning i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterad till penningpolitiska transaktioner					
Strukturella transaktioner	167 500	–	–	–	–
Utlåningsfacilitet	–	–	0	20	0
	167 500	–	0	20	0
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige					
	640 836	375 534	392 063	353 874	298 645
Övriga tillgångar					
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	596	633	653	677	667
Finansiella tillgångar	552	532	522	522	522
Derivatinstrument	–	42	–	–	–
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	5 271	4 968	6 730	6 391	6 268
Övriga tillgångar	148	158	191	217	265
	6 567	6 333	8 096	7 807	7 722
Summa tillgångar	1 293 986	899 965	934 514	869 637	844 812

Tabellen fortsätter på nästa sida.

	2020-12-31	2019-12-31	2018-12-31	2017-12-31	2016-12-31
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
Utelöpande sedlar och mynt					
Sedlar	59 717	60 383	59 147	55 215	57 535
Mynt	3 136	3 105	3 034	2 773	4 858
	62 853	63 488	62 181	57 988	62 393
Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner					
Inlåningsfacilitet	494 574	117 666	6	81	37
Finjusterande transaktioner	–	–	104 099	27 055	144 143
	494 574	117 666	104 105	27 136	144 180
Övriga skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige					
	194	184	107	81	60
Emitterade skuldcertifikat					
	380 002	314 944	352 203	391 203	220 771
Skulder i svenska kronor till övriga hemmahörande i Sverige					
	349	303	309	122	101
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige					
	1 648	3 740	112	6 589	232
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige					
	173 791	192 934	254 802	237 905	256 723
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige					
	–	10 575	2 220	3 481	11 264
Motpost till SDR som tilldelats av IMF					
	26 592	29 166	27 714	26 273	27 540
Övriga skulder					
Derivatinstrument	–	–	544	528	910
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1 138	1 488	1 640	1 584	1 424
Övriga skulder	47	37	51	39	37
	1 185	1 525	2 235	2 151	2 371

Tabellen fortsätter på nästa sida.

	2020-12-31	2019-12-31	2018-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Avsättningar	5 449	460	477	498	503
Värderegleringskonton	74 061	82 119	67 040	56 423	60 313
Eget kapital					
Grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Reserver	76 561	56 210	56 487	54 861	50 351
	77 561	57 210	57 487	55 861	51 351
Årets resultat	-4 273	25 651	3 522	3 926	7 010
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	-1 293 986	899 965	934 514	869 637	844 812

Resultaträkning

<i>Miljoner kronor</i>	2020	2019	2018	2017	2016
Ränteutäkter	6 478	11 369	8 147	6 015	5 829
Räntekostnader	-2 840	-4 455	-4 622	-3 091	-2 431
Nettoresultat av finansiella transaktioner, nedskrivningar och riskavsättningar	-7 042	19 522	460	321	4 152
Avgifts- och provisions- intäkter	104	98	86	79	53
Avgifts- och provisions- kostnader	-19	-18	-19	-24	-17
Erhållna utdelningar	-	55	51	62	44
Övriga intäkter	48	56	275	1 427	293
Summa nettointäkter	-3 271	26 627	4 378	4 789	7 923
Personalkostnader	-497	-442	-414	-414	-403
Administrationskostnader	-431	-431	-362	-385	-368
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-71	-78	-67	-61	-54
Sedel- och myntkostnader	-3	-25	-13	-14	-88
Summa kostnader	-1 002	-976	-856	-863	-913
Årets resultat	-4 273	25 651	3 522	3 926	7 010

BEDÖMNING AV INTERN STYRNING OCH KONTROLL

Direktionen ansvarar för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt och att Riksbanken hushållar väl med statens medel. Detta regleras i 9 kap. 1 a § riksbankslagen. Direktionen ska se till att kraven uppfylls med rimlig säkerhet genom att säkerställa att det vid Riksbanken finns en process för intern styrning och kontroll där momenten styr- och kontrollmiljö, riskanalys, kontrollmekanismer, information och kommunikation samt uppföljning och utvärdering ingår. Direktionen ska i årsredovisningen lämna sin bedömning av om den interna styrningen och kontrollen har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser. Detta regleras i 10 kap. 3 § riksbankslagen.

Direktionens bedömning av Riksbankens interna styrning och kontroll

Direktionen har utvärderat om den interna styrningen och kontrollen under 2020 har uppfyllt de krav som ställs i riksbankslagen och gör bedömningen att den interna styrningen och kontrollen har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Stockholm den 11 februari 2021

Stefan Ingves
riksbankschef

Cecilia Skingsley
förste vice riksbankschef

Anna Breman
vice riksbankschef

Martin Flodén
vice riksbankschef

Per Jansson
vice riksbankschef

Henry Ohlsson
vice riksbankschef

BILAGA 1

Riksbankens avdelningar och deras uppgifter

Avdelningen för betalningar

Avdelningschef: Christina Wejshammar

Avdelningen för betalningar ansvarar för Riksbankens kontantförsörjningsverksamhet och betalningssystemet RIX för stora betalningar i svenska kronor. Avdelningen samordnar också krisberedskapen i det centrala betalningssystemet. Vidare har avdelningen till uppgift att följa upp utvecklingen på betalningsmarknaden och samordna analysen av betalningsfrågor.

Avdelningen för finansiell stabilitet

Avdelningschef: Olof Sandstedt

Avdelningen för finansiell stabilitet ansvarar för analysen av det finansiella systemets stabilitet och effektivitet. Den lämnar underlag för beslut som fattas för att klara uppdraget att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Avdelningen analyserar löpande risker och hot mot stabiliteten i det svenska finansiella systemet. Vidare samordnar avdelningen Riksbankens internationella arbete.

Avdelningen för marknader

Avdelningschef: Heidi Elmér

Avdelningen för marknader förvaltar Riksbankens tillgångar i guld och utländsk valuta. Den administrerar och avvecklar transaktioner i förvaltningen av Riksbankens finansiella tillgångar samt utvärderar och mäter löpande resultat och risker inom denna förvaltning. Avdelningen genomför penning- och valutapolitiska transaktioner i enlighet med de penningpolitiska besluten. Dessutom ansvarar avdelningen för den löpande marknadsbevakningen.

Avdelningen för penningpolitik

Avdelningschef: Jesper Hansson

Avdelningen för penningpolitik ansvarar för den ekonomiska analys som ger underlag för de beslut som fattas för att uppfylla målet om ett fast penningvärde. Avdelningen följer och analyserar konjunktur- och prisutvecklingen samt ansvarar för statistik över finansmarknaden och betalningsbalansen. Inom avdelningen finns även Riksbankens forskningsenhet.

Avdelningen för verksamhetssupport

Avdelningschef: Marianne Olsson

Avdelningen för verksamhetssupport ansvarar för Riksbankens arbete med it-stöd, personalutveckling och kompetensförsörjning, upphandlingsstöd, kontors- och fastighetsservice, transporter, säkerhet, underlag för budget och bokslut samt löneadministration.

Stabsavdelningen

Avdelningschef: Anders Vredin

Stabsavdelningen samordnar den löpande verksamheten och stöder direkti-
onens styrning och kontroll samt den strategiska utvecklingen av bankens verk-
samhet. Den är också kansli åt fullmäktige, direktionen och ledningsgruppen.
Stabsavdelningen samordnar Riksbankens kommunikationsarbete, arbetet
med operativa och finansiella risker samt vissa avdelningsöverskridande pro-
jekt, till exempel utvecklingen av en e-kronapilot och stödet till centralbanker
i utvecklingsländer genom så kallad teknisk assistans. Inom avdelningen finns
också funktioner för dataskydd, regeluppföljning, informationssäkerhet, kon-
tinuitetssamordning och juridiskt stöd.

Internrevisionsavdelningen

Avdelningschef: Simon Rörborn

Internrevisionsavdelningen granskar och bedömer om riskhanteringen och
styrnings- och ledningsprocesserna är ändamålsenliga med tanke på målen för
Riksbankens verksamhet. Avdelningen medverkar även till att effektivisera
och förbättra dessa delar av verksamheten.

BILAGA 2

Riksbankens remissarbete

Riksbanken besvarar årligen ett stort antal remisser. Alla remissyttranden från Riksbanken finns publicerade på Riksbankens webbplats riksbank.se. Avdelningscheferna ansvarar för att hantera remisserna inom respektive avdelningsansvarsområde. I avdelningschefens ansvar ingår att lämna underlag för bedömningen av om ett remissyttrande ska beslutas av direktionen eller avdelningschefen. Om yttrandet ska beslutas av direktionen ska avdelningschefen lägga fram ett förslag till yttrande till direktionen. Ansvaret för övergripande samordning och administration kring remissarbetet ligger på stabsavdelningen.

Under 2020 yttrade sig Riksbanken över totalt 32 remisser som bland annat rörde tillsyn på det finansiella området och förslag till åtgärder för att stärka stabiliteten i det finansiella systemet. De flesta remisserna besvarades av de berörda avdelningscheferna.

Direktionens remissyttranden

Direktionen besvarade under året fyra remisser av särskild vikt:

- betänkandet En ny riksbankslag (SOU 2019:46)
- Förslag till ändring av Finansinspektionens föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde
- Förslag till allmänna råd om undantag från amorteringskrav på grund av särskilda skäl
- betänkandet Sverige och bankunionen (SOU 2019:52).

För innehållet i yttrandena hänvisas till Riksbankens webbplats.

BILAGA 3

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2020

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2020 tilldelades Paul R. Milgrom och Robert B. Wilson för deras förbättringar av auktionsteorin och uppfinningar av nya auktionsformat. Upptäckterna har gynnat hela kedjan vid en auktion: såväl köpare och säljare som skattebetalare.

Paul R. Milgrom föddes 1948 i Detroit, USA och är i dag professor vid Stanford University i Stanford, USA. Robert B. Wilson föddes 1937 i Geneva, USA och arbetar också han som professor vid Stanford University.

För att uppmärksamma årets ekonomipris stod Riksbanken den 12 oktober värd för Nobel Calling, ett digitalt seminarium för allmänheten i samarbete med Nobel Prize Museum. Deltagarna fick lyssna till samtal om Nobelpriset betydelse och höra mer om årets ekonomipristagare. Från Riksbanken deltog förste vice riksbankschef Cecilia Skingsley. Den 30 november hölls dessutom ett digitalt seminarium för Riksbankens medarbetare med pristagarna.

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap instiftades i samband med Riksbankens 300-årsjubileum 1968. Genom en donation förband sig Riksbanken att för all framtid varje år ge Nobelstiftelsen såväl prissumman som ett belopp om 65 procent av prissumman för att täcka stiftelsens kostnader för förvaltning och prisutdelning. Riksdagen beslutade 2018 att Riksbanken får lämna ett årligt tilläggsbidrag till Nobelstiftelsen eftersom kostnaderna för hanteringen av ekonomipriset har ökat. Regeringen har fastställt stadgarna för priset.

Varje år delas priset i ekonomisk vetenskap ut till en eller flera personer som har utfört ett arbete av framstående betydelse inom ekonomisk vetenskap. Kungliga Vetenskapsakademien utser ekonomipristagaren enligt samma principer som gäller för Nobelpriset. Prissumman är också densamma. År 2020 uppgick prissumman till 10 miljoner svenska kronor. Pengarna betalas ut av Riksbanken. Om det är flera pristagare delas prissumman lika mellan dem.

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne har delats ut varje år sedan 1969. Alla tidigare pristagare finns publicerade på Riksbankens webbplats riksbank.se.

BILAGA 4

Ordlista

AGAR

Arbetsgrupp för alternativa räntor som arbetade med att ta fram ett komplement och/eller alternativ till Stibor, och ge en rekommendation om denna ränta till marknaden. AGAR bestod av svenska banker med Riksbanken, Finansinspektionen, Riksgälden och Svenska Bankföreningen som observatörer.

Aktivering av anläggningstillgång

Bokföring av utgifter för en **anläggningstillgång** som en tillgång i balansräkningen, i stället för som en kostnad i resultaträkningen. Anläggningstillgången skrivs sedan av över sin ekonomiska livslängd. (Se även **avskrivning**.) Alla anläggningstillgångar vars värde är större än ett halvt prisbasbelopp aktiveras.

Anläggningstillgång

Tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav. Exempel på sådana tillgångar är byggnader och inventarier. Motsatsen är omsättningstillgång.

Avskrivning

Fördelning av anskaffningskostnaden för en tillgång över det antal år som tillgången beräknas vara i bruk. Tillgångens värde i balansräkningen minskas med motsvarande summa per år.

Avsättning

Belopp som reserveras i bokföringen för framtida kostnader.

Avveckling

Slutlig reglering av skulder och fordringar mellan två banker, när pengar eller värdepapper överförs mellan dem. Avveckling görs dagligen.

Basel III

Internationellt regelverk för banker som huvudsakligen reglerar deras kapitaltäckning, det vill säga hur mycket kapital en bank måste hålla i förhållande till den risk den tar, och deras sätt att hantera **likviditet**. Basel III har tagits fram av **Baselkommittén**.

Baselkommittén

Kommitté inom **Bank for International Settlements (BIS)** som har ett internationellt samarbete kring frågor om banktillsyn och finansiell stabilitet. Baselkommittén består av tillsynsmyndigheter och centralbanker från 28 olika länder. Den formulerar standarder och riktlinjer och utfärdar rekommendationer.

Betalningsbalans

Sammanställning av ett lands ekonomiska transaktioner med utlandet.

Betalningsrådet

Dialogforum med syftet att främja funktionen hos den svenska marknaden för betaltjänster. I Betalningsrådet deltar 14 myndigheter och privata aktörer som har en viktig roll på betalningsmarknaden.

BIS, Bank for International Settlements

Samarbetsorgan för centralbanker med säte i Basel.

BNP, bruttonationalprodukt

Värdet av alla varor och tjänster som produceras i ett land under en period, vanligtvis ett år eller ett kvartal. BNP kan beräknas på flera olika sätt. Ett vanligt sätt är att summera värdet av allt som konsumeras, investeras och exporteras och sedan dra av värdet av det som importeras.

BNP per capita

BNP dividerat med antalet invånare i landet.

CCP, central motpart

Finansiellt företag som agerar mellanhand mellan köpare och säljare i en värdepapperstransaktion. På så vis får parterna ingen risk mot varandra, utan i stället mot den centrala motparten.

CPMI, Committee on Payments and Market Infrastructures

Kommitté inom **Bank for International Settlements (BIS)** som ska främja säker och effektiv betalning, clearing och **avveckling**. Hette tidigare Committee on Payment and Settlement Systems (CPSS).

Derivatinstrument

Finansiellt instrument som är kopplat till en underliggande tillgång, till exempel aktier eller valuta, och som innebär en överenskommelse mellan två parter om ett köp eller byte vid en specifik tidpunkt eller tidsperiod i framtiden. Derivatinstrumentets värde beror på värdeutvecklingen hos den underliggande tillgången. Att handla med derivatinstrument innebär att man spekulerar i hur värdet på den underliggande tillgången kommer att förändras under den tid som överenskommits. Derivatinstrument används ofta för att sprida och minimera risker. De vanligaste derivatinstrumenten är optioner, terminer och swappar (**swapavtal**).

Diskonterat värde

Värdet i dag av en framtida betalning, med hänsyn tagen till räntan under perioden fram till betalningen. Beroende på syftet med beräkningen av det diskonterade värdet kan man välja att även ta hänsyn till **inflationen**.

EBA, Europeiska bankmyndigheten

Myndighet som upprättar gemensamma reglerings- och tillsynsstandarder inom EU och utför **stresstester** på europeiska banker.

ECB, Europeiska centralbanken

Gemensam centralbank för de medlemsländer i EU som har infört euron som valuta. Säte i Frankfurt. Bankens uppgifter anges i en stadga som är en del av EU-fördraget.

ECB:s allmänna råd

Samrådsorgan inom **ECBS** där centralbankschefer från alla EU-länder (även de som inte infört euron) samt **ECB:s** ordförande och vice ordförande ingår.

ECBS, Europeiska centralbankssystemet

Forum för samarbete mellan **ECB** och de nationella centralbankerna i alla EU:s medlemsstater, både de som har infört euron och de som inte har det. Se även **Eurosystemet**.

EFK, EU:s ekonomiska och finansiella kommitté

Rådgivande organ till **Ekofinrådet** och Europeiska kommissionen, som följer den ekonomiska och finansiella utvecklingen i EU och euroområdet. EFK består av högre tjänstemän från nationella myndigheter och centralbanker samt från **Europeiska centralbanken** och EU-kommissionen.

Ekofinrådet

Konstellation inom Europeiska unionens råd (Ministerrådet) som består av EU-ländernas ekonomi- och finansministrar. Ekofinrådet ansvarar för ekonomisk politik, skattefrågor, finansmarknader, kapitalrörelser och ekonomiska förbindelser med länder utanför EU.

ESRB, Europeiska systemrisknämnden

Oberoende EU-organ som ansvarar för makrotillsynen av det finansiella systemet inom unionen.

Euroclear Sweden

Svensk värdepapperscentral som utför clearing och **avveckling** av transaktioner med svenska aktier och räntebärande värdepapper samt för register över vem som äger dem.

Eurosystemet

Samarbetsorganisation som sköter **penningpolitiken** i euroområdet. Består av **Europeiska centralbanken** och de nationella centralbankerna i euroländerna.

Eventuelltillgång

Tillgång som kanske kommer att tillfalla Riksbanken, beroende på framtida möjliga händelser som är utanför Riksbankens kontroll. På grund av osäkerheten ska tillgången inte tas upp i balansräkningen, men ska nämnas i årsredovisningen.

Finansiella marknader

Marknader där finansiella tillgångar köps och säljs. De fyra viktigaste marknaderna är valutamarknaden, räntemarknaden, aktiemarknaden och derivatmarknaden.

Finansiella stabilitetsrådet

Diskussionsforum för frågor om finansiell stabilitet. I rådet deltar företrädare för regeringen, **Finansinspektionen**, Riksgälden och Riksbanken.

Finansinspektionen

Statlig myndighet med uppgift att övervaka verksamheten hos banker, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, fondkommissionärer, fondbolag, börser, auktoriserade marknadsplatser, clearingorganisationer, försäkringsbolag och försäkringsförmedlare.

Finansutskottet

Riksdagsutskott som bereder ärenden i ekonomiska frågor, bland annat om Riksbankens verksamhet och om statsbudgeten.

FSB, Rådet för finansiell stabilitet

Internationell nämnd som samordnar det arbete som nationella myndigheter och internationella regleringsorgan utför inom området finansiell stabilitet. Sverige är inte medlem, men representanter för Riksbanken medverkar ibland i olika arbetsgrupper.

IMF, Internationella valutafonden

Internationell organisation som verkar för att det globala finansiella systemet ska vara stabilt och att det inte ska uppstå internationella finansiella kriser. IMF övervakar och analyserar utvecklingen i de 189 länder som är medlemmar. Organisationen ger också teknisk assistans och lånar ut pengar till länder som genomför ekonomiska anpassningsprogram. IMF:s styrelse består av representanter för IMF:s 24 valkretsar, där varje valkrets innefattar ett land eller en grupp av länder.

IMFC, International Monetary and Financial Committee

Kommitté inom IMF som i praktiken (men inte formellt) bestämmer den huvudsakliga inriktningen för IMF:s arbete på kort och medellång sikt. Kommittén består, precis som IMF:s styrelse, av en representant från varje valkrets, totalt 24 stycken. IMFC sammanträder två gånger per år.

Inflation

Ökning av den allmänna prisnivån, vilket samtidigt innebär att pengarnas värde minskar. Inflationen mäts oftast som förändringen av **KPI** eller **KPIF**.

Inlåningsfacilitet

Konto där de penningpolitiska motparterna deponerar pengar hos Riksbanken över natten. Se även **Stående faciliteter**.

Instruktionsförbud

Förbud för en ledamot av direktionen att söka eller ta emot instruktioner när ledamoten fullgör sina penningpolitiska uppgifter. Direktionsledmoters oberoende i penningpolitiska ställningstaganden grundar sig på regeringsformen och riksbankslagen.

Kontantheringsrådet

Forum där man diskuterar frågor kring kontantheringen i samhället. Kontantheringsrådet etablerades av Riksbanken 2006 och består av representanter för Riksbanken, banker, kontantdepåbolag, värdetransportbolag, detaljhandel och berörda myndigheter.

KPI, konsumentprisindex

Statistiskt mått på prisnivån. Beräknas av **Statistiska centralbyrån (SCB)** varje månad.

KPIF, konsumentprisindex med fast bostadsränta

Statistiskt mått på prisnivån som är Riksbankens målvariabel för inflationsmålet. Till skillnad från **KPI** påverkas inte KPIF direkt av förändringar i räntorna på hushållens bostadslån. KPIF beräknas av **Statistiska centralbyrån (SCB)** varje månad.

Likvida medel

Tillgångar som snabbt kan användas för betalningar, till exempel kontanter eller kontotillgodohavanden.

Likviditet

Betalningsförmåga på kort sikt, det vill säga förmåga att snabbt få fram **likvida medel**. Ordet kan användas om enskilda företag och organisationer eller om det finansiella systemet som helhet. Det kan också användas som synonym till likvida medel. Slutligen kan man även tala om värdepappers likviditet. Då syftar ordet på möjligheten att snabbt och till låg transaktionskostnad kunna omsätta värdepapperen i pengar.

Medieakademin

Ideell förening grundad av Göteborgs-Posten, Göteborgs universitet, Forsman & Bodenfors och NFO Infratest (numera Kantar Sifo) som bland annat publicerar Förtroendebaren, en undersökning av förtroendet för samhällsinstitutioner, enskilda företag och massmedier.

Modifierad duration

Mått på hur känsligt värdet på ett räntebärande värdepapper är för förändringar i räntenivån. Anges som procentuell förändring av priset på värdepapperet om räntan faller eller stiger med 1 procentenhet.

NBMF, Nordic-Baltic Macroprudential Forum

Informell grupp bestående av centralbankschefer och chefer för tillsynsmyndigheter i Norden och Baltikum. NBMF träffas två gånger per år för att diskutera eventuella risker som hotar den finansiella stabiliteten och makrotillsynsåtgärder för att hantera dessa.

NBSG, Nordic-Baltic Stability Group

Nordiskt-baltiskt samarbete som gäller finansiell stabilitet, med fokus på krishanteringsfrågor. I samarbetet deltar finansdepartementen, centralbankerna samt tillsyns- och resolutionsmyndigheterna i de nordiska och baltiska

länderna. NBSG träffas en gång per år. Man genomför också regelbundna krisövningar.

Nominellt belopp

Belopp som ett värdepapper är utställt på. För ett räntebärande värdepapper är det den summa som innehavaren får tillbaka på förfallodagen. För sedlar och mynt är det belopp som står på sedeln eller myntet.

NPL, non-performing loan

Lån där låntagaren har slutat betala avtalad ränta eller amorteringar. Kallas på svenska ibland för nödlidande lån. I de flesta länder klassas ett lån som NPL efter 90 dagar utan betalningar från låntagaren. Se även **problemkrediter**.

Obligation

Värdepapper som kan ges ut av staten, kommuner eller företag och som fungerar som ett slags lån. Den som köper en obligation lånar i praktiken ut en summa pengar till utgivaren och får ränta på dem. En obligation har normalt en fast löptid på ett år eller längre. När löptiden har gått ut betalar utgivaren tillbaka obligationens **nominella belopp**. Det finns också så kallade nollkuponobligationer där ingen periodvis ränta betalas ut. De säljs i stället till ett **diskonterat värde**.

Penningpolitik

Åtgärder som en centralbank vidtar för att upprätthålla **prisstabilitet** (ett fast penningvärde). Riksbankens huvudsakliga verktyg för detta är **reporäntan**. Penningpolitiken ska också stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken, som är att uppnå en hållbar tillväxt och hög sysselsättning.

Penningpolitiska transaktioner

Riksbanken genomför olika penningpolitiska transaktioner för att implementera penningpolitiken i praktiken. Detta gör Riksbanken framför allt med hjälp av marknadsoperationer och stående in- och utlåningsfaciliteter. Utöver det kan Riksbanken vid behov ta till andra åtgärder.

Per capsulam

Beslut som fattas utan att direktionen är samlad. När ett beslut fattas per capsulam lägger riksbankschefen fram ett beslutsförslag muntligt eller skriftligt till de enskilda direktionsledamöterna, varefter ledamöternas ståndpunkter samlas in och protokollförs.

Prisstabilitet

Tillstånd där priserna på varor och tjänster ökar endast måttligt eller inte alls. Målet om prisstabilitet, eller ett fast penningvärde som det kallas i riksbankslagen, definieras av Riksbanken som att **inflationen**, mätt som ökningen i **KPIF**, ska vara 2 procent.

Problemkredit

Lån där sannolikheten för kreditförluster är förhöjd. Kallas även problemlån. Det finns ingen exakt definition för vad som ingår i begreppet. Ofta används

ordet synonymt med **NPL (non-performing loans)**, men det kan också användas mer allmänt för lån som inte har klassats som NPL.

PSD2, det andra betaltjänstdirektivet

Europeiskt ramverk för reglering av betaltjänster på EU/EES inre marknad. Syftet med direktivet är bland annat att öka säkerheten vid betalningar, stärka konkurrensen på betaltjänstområdet och främja innovation av betaltjänster.

Reporänta

Riksbankens **styrränta**.

Reporäntebana

Riksbankens prognos för **reporäntan**.

Resolution

Rekonstruktion eller avveckling av en krisande bank under ordnade former. Resolution används av staten som ett alternativ till konkurs för banker som bedöms vara systemviktiga (**Too-Big-To-Fail**). Syftet är att undvika en finansiell kris och att skattebetalarna inte ska behöva bära kostnaderna för bankens kollaps. Enligt EU:s krishanteringsdirektiv ska varje EU-land utse en speciell resolutionsmyndighet som ansvarar för att hantera krisande banker. Sveriges resolutionsmyndighet är Riksgälden.

Riksbankscertifikat

Värdepapper med i regel en veckas löptid som Riksbanken ger ut och som kan köpas av Riksbankens penningpolitiska motparter. Riksbankscertifikaten fungerar som en typ av inlåning. Räntan som motparterna får när de placerar pengar i riksbankscertifikat är **reporäntan**. I balansräkningen redovisas riksbankscertifikaten under Emitterade skuldcertifikat.

RIX

Riksbankens betalningssystem för stora betalningar i realtid. Deltagare i RIX är banker, clearingorganisationer, Riksgälden och Riksbanken.

Räntenetto

Ränteintäkter från utlåning minus räntekostnader för upp- och inlåning.

Ränteswap

Derivatinstrument som innebär ett avtal mellan två parter om att byta ränte-flöden med varandra, till exempel fast mot rörlig ränta och tvärtom.

SCB, Statistiska centralbyrån

Central förvaltningsmyndighet för den officiella statistiken och för annan statistik som produceras av myndigheter i Sverige.

SOM-institutet

Oberoende undersökningsorganisation vid Göteborgs universitet som mäter svenskarnas vanor och attityder. SOM står för Samhälle, Opinion och Mass-medier.

Stresstest

Analys av olika scenarier för att bedöma vilken motståndskraft exempelvis banker har mot oväntade och negativa händelser.

Styrränta

Ränta som en centralbank sätter i penningpolitiskt syfte. Riksbankens styrränta är **reporäntan**.

Stående faciliteter

Konton för in- och utlåning över natten som kan användas av Riksbankens penningpolitiska motparter. De stående faciliteterna ger motparterna möjlighet att hantera sin **likviditet** och fungerar samtidigt som ett penningpolitiskt styrmedel. Genom att inlåningsräntan sätts strax under **reporäntan**, och utlåningsräntan strax över den, får bankerna ett incitament att sätta sina egna dagslåneräntor däremellan. På så vis kan Riksbanken styra dagslåneräntorna och i förlängningen även andra korta marknadsräntor mot reporäntan. (De senaste åren, när banksystemet har haft ett överskott på likviditet, har utlåningsräntan blivit mindre viktig. Inlåningsräntan fungerar dock fortfarande som en undre gräns för dagslåneräntorna.)

Swapavtal

Derivatinstrument som innebär ett avtal mellan två parter om att under en viss period byta ränteströmmar (se **ränteswap**) eller valutor (se **valutaswap**) med varandra.

Swift, Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication

Belgiskt medlemsägt företag som tillhandahåller ett globalt nätverk för säker överföring av finansiella meddelanden, som betalningsinstruktioner, mellan finansiella aktörer världen över. Företaget verkar också för standardisering av finansiella meddelanden. Swift har över 11 000 deltagare i över 200 länder.

Säkerhetsskydd

Säkerhetsskydd handlar om att skydda den information och de verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot.

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter

I ett säkerhetsskydd ingår också att skydda uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därför omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen, eller som skulle ha omfattats av den lagen om den varit tillämplig. De kallas säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och delas in i fyra säkerhetsskyddsklasser, utifrån vilken skada för Sveriges säkerhet som kan uppstå om de röjs.

Säkerställd obligation

Obligation där innehavaren har en högre säkerhet ifall utgivaren skulle gå i konkurs. Säkerheten består i att utgivaren håller vissa tillgångar (främst bostadslån) åtskilda från sina övriga tillgångar så att de kan användas vid en

eventuell konkurs för att betala tillbaka pengar till innehavaren av den säkerställda obligationen.

Too-Big-To-Fail (TBTF)

För stor för att tillåtas gå omkull. Kallas även systemviktig. Uttrycket används om banker som anses vara så stora och komplext sammanlänkade med resten av det finansiella systemet att de inte kan gå omkull utan att det får mycket allvarliga konsekvenser för samhällsekonomin. När det gäller sådana banker kan marknaden förvänta sig att staten ska gå in och rädda banken om den får problem. Det är problematiskt eftersom det kan leda till att banken blir mer benägen att ta risker och att bankens risk inte prissätts korrekt.

Transmissionsmekanism

Den process genom vilken **penningpolitiken** påverkar **inflationen** och ekonomin i övrigt. Det sker både genom att marknadsräntorna och bankernas benägenhet att ge lån påverkas och genom att kronan stärks eller försvagas.

Undervärde

Skillnaden mellan betalt belopp och **nominellt belopp** för ett finansiellt instrument om det nominella beloppet är större.

Utelöpande sedlar och mynt

Sedlar och mynt som är i omlopp i samhället utanför Riksbanken. Om beloppet i posten Utelöpande sedlar och mynt i balansräkningen minskar innebär det att bankerna har lämnat in sedlar och mynt till Riksbanken och fått betalt för detta genom insättningar på sina konton i Riksbankens betalningssystem **RIX**. Skuldposten sedlar och mynt minskar därmed samtidigt som skulden i svenska kronor till Riksbankens motparter ökar i motsvarande mån.

Utlåningsfacilitet

Konto där de penningpolitiska motparterna kan låna pengar av Riksbanken över natten. Se även **Stående faciliteter**.

Valutaswap

Derivatinstrument som innebär ett avtal mellan två parter om att köpa respektive sälja en valuta till dagens kurs och sedan sälja respektive köpa tillbaka den vid en tidpunkt i framtiden till en i förväg bestämd kurs. Valutaswappar används ofta för att skaffa **likviditet** i en annan valuta, men det kan också finnas andra anledningar. Centralbanker kan till exempel använda valutaswappar för att tillfälligt skapa ett större överskott eller underskott av den egna valutan i banksystemet.